

СПОШАРЕНУ

број 213
15. октобар 1998.
цена 7 динара

БОМБАРДОВАЊЕ ХРИСТА

С Л О Б О Д Н Е Н О В И Н Е

Уредник: Милош Јовановић. Главни и одговорни: Милош Јовановић. Издавач: Милош Јовановић. Адрес: Београд, Београдска 11. Контакт: 011 261 1111. Е-пошта: slobodnenuvine@beotel.net

PARKING SERVIS

Предузеће ПАРКИНГ СЕРВИС основано је 1972. године.

Основна делатност Предузећа је управљање, коришћење и одржавање јавних паркиралишта. Обезбеђује велики број подземних и надземних гаража, бројна отворена јавна паркиралишта, као и службу аука која уклања непрометни паркиралишта или општејавна возила, а све то с циљем да се растереће саобраћајним ради несметаним кретањем и регулисања саобраћаја.

Предузеће пружа и читаву лепезу других услуга у теретном и друмском саобраћају. На свом великом међународном летном терминалу Предузеће корисницима нуди могућност паркирања, сервисирања и прегледа возила, претовара и складиштења робе те бројне друге погодности за шпедитере.

јавна паркиралишта

*јавне гараже
и отворена паркиралишта*

летни терминал

сервис и друге услуге

*технички преглед
и осигурање*

ауто - сервис

PARKING SERVIS

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ

**Невини су већ
погинули**

Стр. 8-9

МИЛАН БОЖИЋ

**Медији: Како
промаштити нас а
погодити
Милошевића (!)**

Стр. 10-11

**СПО У САВЕЗНОЈ
СКУПШТИНИ**

**Коме пилатовска
улога**

Стр. 12-13

РАНКО ПЕТКОВИЋ

**После прве бомбе
више не би било
Холбрука**

ПРЕДРАГ СИМИЋ

**Косово - лоптица
у партији тениса**

Стр. 14-16

НАТО И НАША ПВО

**У чему је смисао
жртвовања**

Стр. 18-19

**РАНКО КИЗИЋ, ПОЛИЦАЈАЦ
ИЗ СЕЛА ДОЊИ ПЕТРИЧ,
КОСОВО**

**Стрељање за
повлачење**

Стр. 26-28

**ДОСЛОВНО У ТРЕНУТКУ ПРЕДАЈЕ
ПОСЛЕДЊЕГ ТЕКСТА ЗА ОВАЈ БРОЈ
"СРПСКЕ РЕЧИ" СЛОБОДАН
МИЛОШЕВИЋ ЈЕ ПРИСТАО НА
ЗАХТЕВЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА И
МЕЂУНАРОДНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ.
БОМБАРДОВАЊА, ДАКЛЕ, ДО
ДАЉЕГ - НЕЋЕ БИТИ.
НА СЛЕДЕЋИМ СТРАНАМА ЧИТАЈТЕ
ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ И ЈЕДНО И ДРУГО
ЛОГИЧНО И ПАМЕТНО.**

**МИОНИЦАЧ КАД
РЕПУБЛИКА ИМА ВАЖНИЈА
ПОСЛА**

**Потрес као испит
наше савести**

Стр. 30-31

**ЦЕНЗУРАЧ МЕДИЈИ И
РАДИКАЛСКО ВЕСЕЉЕ**

**Труба труби, ми
смо родољуби**

Стр. 32-33

**МИОДРАГ К. СКУЛИЋ,
ЕКОНОМИСТА**

**"Банана
република", и по
статистици**

Стр. 36-37

**ИЛИЈА НОВАКОВИЋ,
БИВШИ РЕПУБЛИЧКИ
ПОСЛАНИК СРС**

**Без туђих пара
нема радикала**

Стр. 40-41

Нато

Одлука Савета НАТО, донета у ноћи између 12. и 13. октобра, да се изврше "ограничени и фазни ваздушни удари" на нашу земљу ако у року од 96 сати не буду испуњени одређени услови, представља најопаснији преседан у новијој историји међународних односа и објава је потпуног краха међународног права.

Том одлуком Савет НАТО је, издижући се изнад свих и свега, практично суспендовао Уједињене нације.

Први пут група земаља преузела је на себе улогу "чувара света" по сопственим критеријумима.

И до ове одлуке је, додуше, постојала могућност да мултинационалне оружане снаге изврше војну интервенцију у некој сувереној држави, али само на основу захтева и одговарајућег правног акта Савета безбедности УН, што се и догодило у Ираку; после ове одлуке, та могућност је пружена свима који, из ових или оних разлога, пожеле да негде ратују.

Испоставља се, коначно, да је косметска криза вештачки произведена управо да би НАТО, чије је постојање изгубило смисао после распада Варшавског пакта, добио нову улогу и постао и званични светски жандар, одговоран само себи.

Ова војна алијанса је продукт хладноратовске ере и формирана је у Вашингтону 4. априла 1949. године.

Уговор о уласку у НАТО тада су, у име својих земаља, потписали министри иностраних послова Америке, Велике Британи-

је, Француске, Италије, Канаде, Белгије, Холандије, Луксембурга, Данске, Норвешке, Исланда и Португалије, а он је ступио на снагу 24. августа исте године.

Три године касније и Грчка и Турска постају чланице НАТО, а од маја 1955. године то је и Немачка.

Поред територија земаља чланица, НАТО обухвата и водени простор Средоземног мора и северних делова Атлантика.

Највећа криза у НАТО настала је у време кипарске кризе, јер су у сукоб дошле две чланице организације, Грчка и Турска, што је до тада било незамисливо.

Извесне пукотине у западној војној алијанси појавиле су се и током рата у Босни и Херцеговини, мада су, због тога што су ваздушни ударе на Републику Српску имали покриће у одговарајућој Резолуцији Савета безбедности УН, те пукотине брзо "закрпљене" и скривене од најшире јавности.

Од четрнаест тачака уговора о удруживању у НАТО, пет тачака су разрађени механизми његовог ступања у дејство.

Механизам примењен у нашем случају познат је као "активирајућа наредба" и он у суштини представља завршну политичку одлуку Савета, после које све даље одлуке може да доноси главнокомандујући.

Одлука је подложна опозиву, али само од стране Савета, што ће се у нашем случају, надајмо се, и догодити.

Ситуација у којој се наша земља нашаља биће, свакако, без обзира да ли ће се "активирајућа наредба" реализовати или не, предмет многих правних и политичких расправа.

После одлуке Савета НАТО у ноћи између 12. и 13. октобра ништа више у свету није као пре те ноћи.

Право силе је победило силу права. Привремено, надајмо се.

Највиши орган НАТО је Савет.

Пакт има оружане снаге под јединственом командом, састављене од пропорционалних контингената земаља-чланица.

Врховни војни орган је Војни комитет, а њему су потчињене све главне као и специфичне или ад хок команде.

Највише измена током постојања НАТО у његовој организацији извршено је под великим притисцима Француске, која је покушавала да пакт извуче испод потпуне доминације Америке и да спречи да он прерасте у силу ради силе.

Мир

Две несреће, радикали и НАТО, круже Србијом. Обарач повлаче Ричард Холбрук и Слободан Милошевић, сваки на свој начин талац деструктивне политике, први, најмоћније силе на свету, други Војислава Шешеља.

Буде ли Србија бомбардована или не, једини стварни профитер биће Војислав Шешељ а Срби истинске жртве и у једном и у другом случају. У случају бомбардовања Шешељ већ припрема "четничке тројке" за обрачун са преживелим Србима, петоклонашима, шпијунима, дакле са народним непријатељима по критеријумима радикала, као главним кривцима за катаклизму Србије, при чему неће бити амнестирани ни његови садашњи коалициони партнери укључујући и заборављену "вештицу са Дедиња." Обећавају се бандере и концилогори, са можда деценијским мраком фашистичке диктатуре, уз гримасу Европе - бирали сте, гледајте. Уколико бомбардовања не буде, Шешељ ће, преко својих моћних медија и министарстава, до следећих избора, уверавати народ да радикалском заслугом и његовим личним претњама НАТО-пакту није било рата, да петоклонаши нису смели ни да писну и још којешта друго што српско уво уме да разгали, без обзира што Србија у ритаму треба да уђе у 21. век.

Зато и не знам шта је страшније, рат или мир, јер свуда је Шешељ.

Господин Ричард Холбрук припада страдалном јеврејском народу. Том народу с којим смо се мерили као жртве геноцида припада и госпођа Медлин Олбрајт. Питер Гелбрајт, Роберт Гелбард као и начелник Генералштаба америчке војске Вилијем Коен, такође припадају јеврејском народу. Сви они на неки начин су уплетени у српску националну драму и није било људских разлога да у њој не препознају жртву јер сатанизација и изолација Срба у многоме подсећа на сатанизацију и изолацију Јевреја уочи Другог светског рата. Оба народа су у својој дугој историји пролазили кроз своје холокаусте и зато ваљда сада Срба и Јевреја бројчано има исто, као што их је било вековима уназад. Разлика је само у томе што се историја Израела свуда у свету слуша са пажњом и уважавањем, док за историју Српске државе и њена страдања нико нема живаца. Господин Холбрук је чак пореди са водом која испод неког моста неповратно тече, као да су Срби Индијанци којих више нема.

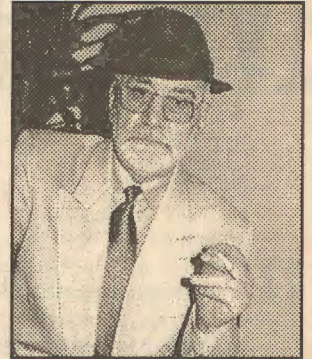
Никада нисам чуо ни од једног Србина, осим оних Брозових цекаоваца који су се издавали за Југословене, да замера израелској држави што није испоштвала бројне резолуције Уједињених нација због отимања територија околних арапских земаља и због прекомерне употребе силе над муслиманским терористима. Израелску државу нико није кажњавао санкцијама, нити јој је претила Америка, још мање НАТО - бомбардовањем. Сада чујем да Србија нема права да брани своју територију, ни да се брани од терориста, без обзира што извршава све заповести из Резолуције те исте светске заједнице. Од Србије се тражи да своје манастире и своје светиње преда Ибрахиму Ругови и његовима талибанима.

То ваљда неће моћи, упркос претњама Вилијема Коена да ће на Србију завитлати модернизовано индијанско оружје, звао томахавак.

У народу је узбуна иако се још не чују звучне сирене. Корак смо до свеопштег метежа јер војвода Шешељ тврди да ћемо сигурно победити НАТО и Америку без обзира на жртве. Генерал Радован Радиновић мисли другачије и гласно пита зашто прихватити један сукоб за који се зна да је унапред изгубљена битка. Рационална политика и стратегија не пристаје на оне сукобе који су самоубилачки а сејање илузије о могућој победи је равна злочину према сопственом народу. Кажу да имамо мобилне радарске и ракетне системе, не мора све то да буде уништено у првом удару али наш одговор на напад изазвао би ново несагледиво насиље, уз огромна разарања и цивилних жртава. Оно што после тога преостане од Србије биће принуђено да прихвати све што буде тражено под далеко неповољнијим условима.

Наша шанса да победимо сада се налази искључиво у државној и дипломатској мудрости. Ако тога не буде, поведимо онда децу мајке и младеж у склоништа а ми остали изађимо на тргове и улице да сачекамо освету оних који нам одузимају права на живот зато што не пристајемо да будемо понижени. И када се тога дана, широм Србије заори химна "Боже правде" из милиона грла, биће то једина права казна Срба варварима садашње цивилизације.

Последња вест гласи да је господин Милошевић прихватио све Холбрукове услове мира, против којих је био једини политичар у овој земљи Војислав Шешељ. Ко очекује оставку Шешеља грдно се вара.

Богољуб ПЕЈЧИЋ

*Последња вест
гласи да је
једини
Милошевић
прихватио све
Холбрукове
услове мира,
против којих је
био једини
политичар у
овој земљи
Војислав
Шешељ. Ко
очекује оставку
Шешеља грдно
се вара.*

Мањак страха је

Притисци којима смо изложени већ неколико недеља, заошијани до размера огољених ратних претњи, покушај су отварања новог поглавља у међународним односима.

Доводећи у питање наш суверенитет и наш територијални интегритет, поједине чланице међународне заједнице доводе у питање темељне правне и политичке принципе на којима почива свет.

Од нас се тражи да део своје територије једноставно напустимо, односно да се самоампутирамо.

Такав захтев некој држави од стране

Прекомерна употреба шлица у Белој кући нема никакве везе са исконструисаним оптужбама из Вашингтона да су српске снаге на косметским просторима прекомерно употребљавале силу.

То су упрошћавања по холивудским рецептима, која занемарују чињеницу да су глобални интереси западних земаља старији од сваког америчког или било чијег председника.

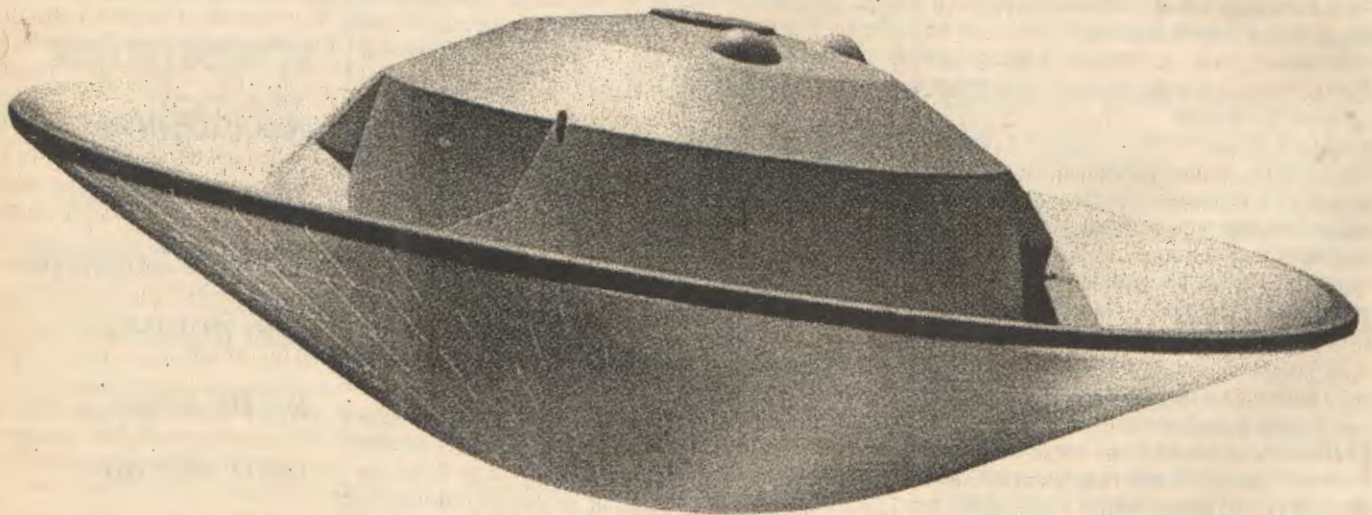
Бавећи се прекомерном употребом шлица у Белој кући, ми, у суштини, потцењујемо и себе.

полуга националног програма политичких и културних елита косметских Албанаца већ стотинак година.

Он се исказивао у разним формама (племенске побуне почетком века, колаборација с фашизмом и нацизмом у Другом светском рату, "марш кроз институције" шездесетих и седамдесетих година, данашњи тероризам) али је увек имао исте циљеве.

Наказни и опасни сан о етнички чистој Великој Албанији, а о томе је заправо реч, неколико пута је озбиљно уздрмао балканске просторе.

И у распаду друге Југославије он је, посредно, коифронтирајући Србију са осталим југословенским федералним је-

других држава савремена историја до сада није забележила, мада је историја, по правилу, уз остало, и попис свакојаких нерасумних потеза и лудила моћних.

Ми смо, изгледа, у свему што се догађа, изабрана мета, а циљеви су, очигледно, негде другде.

Нико не спори да је ситуација на Косову и Метохији компликована и да косметска криза мора да се оконча.

Та криза, међутим, није од јуче.

Њен корен је албански шовинистички сепаратизам, који је основа и акцидна

диницама око уставног положаја покрајина, одиграо значајну улогу.

Реализација тог сна је, међутим, немогућа, јер подразумева потпуно прекомпоновање Балкана, па и крај неких балканских држава.

Решење за косметску кризу није, дакле, у попуштању пред сепаратизмом космет-

ских Албанаца, што од нас траже поједине чланице међународне заједнице, а што су у другој Југославији тражиле Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина и, у једном периоду, чак и Црна Гора, већ у краху сепаратистичких идеја.

Бранећи Косово и Метохију, Србија,

вих разлога, јер је Србија на Косову и Метохији радила оно што на својим просторима, бранећи се од тероризма и сепаратизма, раде и све друге државе, па и државе које су нам највише претиле.

Невини не страхују од казни, а ако и буду кажњени, неправедне казне их само јачају.

Свака земља која је изложена реалним ратним претњама доноси низ специфичних уредби у циљу јачања опште безбедности.

Од уредби те врсте нису поштеђени ни медији, јер су медији, данас, једно од нај-

ВИШАК СНАГЕ

практично, брани Балкан од катастрофе несагледивих размера, а и постојећи европски поредак.

Неспремност најмоћнијег дела света да то схвати у основи је подривање опште светске стабилности.

Пораз албанског тероризма на Косову и Метохији, који је имао подршку разних светских центара моћи, испровоцирао је неке западне земље да у притисцима на Србију активирају и државни тероризам. Зло је призвало зло.

Итоком најжешћих претњи НАТО пакта, па и у тренуцима када је изгледало да ће бомбе почети да падају у наредних неколико дана, живот у Србији одвијао се нормално.

Људи су, просто, на фасцинантан начин, бавећи се свакодневним пословима, показивали да претње схватају озбиљно, али да их се на плаше.

Кафане су биле уобичајено посећене, биоскопи и позоришта такође; пекли су се ајвар и пинџур; припремане су велике домаће и међународне културне манифестације; биране су лепотице године; заказиване су свадбе; асвалтиране су улице; отворане су луксузне продавнице "фирмиране" робе; прослављане су годишњице победа и пораза; додељиване су угледне и неугледне награде; туристичке агенције су пласирале прве понуде за новогодишње празнике.

То се, дабоме, може објаснити, а и објашњава се, на разне начине.

Сигурно је, рецимо, да су минуле ратне страхоте на бившим југословенским просторима драстично помериле "праг страха", како увек бива у ратовима; сигурно је, исто тако, да су тешке социјалне и друге невоље код великог дела становништва безизлаз учиниле неком врстом редовног стања; сигурно је, такође, да је хаотична минула деценија, пуна тензија и ломова, умртвила емоције.

Најчвршћи бедем пред страхом од бомби било је, ипак, уверење грађана да за бомбардовање наше земље нема никак-

Постигнуто јединство водећих политичких странака, до јуче оштро супротстављених и око ствари око којих у нормалним друштвима нема спорења, додатно је деловало као охрабрење.

Претње НАТО пакта су, на жалост, и даље актуелне, јер НАТО користи косметску кризу и за доказивање нужности свог постојања.

Страх од тих претњи је, међутим, побеђен, а мањак страха је, увек, знак вишка снаге.

Извештај генералног секретара УН Кофи Анана Савету безбедности о стању на Косову и Метохији после усвајања Резолуције 1199 спада у документа која чак и не крију да их је диктирала и исписивала најогољенија ароганција.

У извештају не само да ничим нису поткрепљене оптужбе на рачун наше земље, већ је отворено написано да неутралних доказа за те и такве оптужбе нема!

Исти механизам користили су и неки западни медији, па је, тако, једна гледана телевизијска станица, чији је програм реemitован и на многим нашим телевизијама, на врхунцу кризе објавила вест следеће садржине: "Данас је са територије СР Југославије отворана ватра на територију Албаније. Неутралних потврда ове вести нема!" О механизмима грубе монтаже је, наравно, реч.

Из извештаја Кофи Анана јасно се види да су Уједињене нације озбиљно и дугорочно компромитоване, јер су постале извршилац налога водећих светских сила.

Нисмо ми у сукобу са међународном заједницом, већ је међународна заједница у сукобу са сопственим вредностима.

Нападајући нас што бранимо Косово и Метохију, Велика Британија, рецимо, напада и себе, односно своје право да се брани од ирског сепаратизма.

То, последњих дана, додуше још стидљиво, примећују и британски медији, упућујући све оштрије критике Тонију Блеру због његове хистеричне антисрпске политике.

моћнијих оружја.

У време рата у Заливу, у Америци је постојала цензура и нико јој се није супротстављао, а слично је било и у Великој Британији током фолкландске кризе.

Зашто су, онда, уредбе Владе Србије о забрани реemitовања страних програма на програмима наших независних и локалних телевизијских станица изазвале отпор дела јавности? Вероватно зато што су нека пратећа објашњења била погрешна.

Такве уредбе, наиме, нису потребне да би се амортизовали или уклонили издајници и шпијуни (то је могуће и нужно и по мирнодопским законима) а њихово доношење је, уз запаљиву реторику, правдано углавном тим и таквим мотивима.

Многи часни људи, запослени у медијима који су реemitовали "Глас Америке" и друге сличне емисије, доживели су то као увреду.

Санкционисање издаје и шпијунаже је једна ствар, а понашање свих друштвених субјеката и свих појединаца у условима непосредне ратне опасности нешто је друго.

Икада би било тачно да Косову и Метохији прети хуманитарна катастрофа, она се не може предупредити бомбардовањима, јер би је бомбе само појачале и прошириле.

Приче о наводној хуманитарној катастрофи су, дакле, најобичније димне завесе.

Крај тих прича неће, на жалост, бити и крај наших неприлика.

Они који настоје да по сваку цену Косово и Метохију одвоје од Србије смислиће нешто друго.

На нама је, дабоме, да брзим и мудрим потезима у сферама пропаганде на време блокирамо сва могуће замке и монтаже ове врсте.

Министарства информисања би, у том погледу, морала да постану отворене канцеларије за најбоље и најинвентивније стручњаке за пропаганду.

Невини су већ погинули

Што се мене тиче, ти војници, полицајци или посматрачи из демократској света моју доћи не само на Косово, него и у Србију, Београд и где год хоће, јер како ствари стоје, без њих тешко да ћемо доћи до демократије и приближити се цивилизованом свету. Након осам година борбе, након улица, затвора и тортура свих врста, изборили смо се за неке слободе штампе и страначкој деловања, да би данас све то изгубили у сенци бомби НАТО-пакта и несјоразума са светом, који су отворили врата диктатури и самовољи власти, до граница до сада невероватних одлука.

Данима већ живимо у ишчекивању неког решења, бомби НАТО-пакта, а заправо не знамо шта је то што може спречити бомбардовање и због чега је свет толико огорчен на Србе или на оне који Србијом владају. Као и увек до сада суштина проблема и сукоба са светом који нас коштају тешког живота у најомраженијој земљи на планети, нека је велика тајна до које долазе пробрани и ретки, а ми само слутимо и нагађамо по цео дан, па су приче које се шетају околу толико различите и шокантне да растурају мир у свакој кући. Сваки дан је онај критични, свако вече је оно које ће донети бомбе и лудило је достигло врхунац ових дана, када сами представници Европе и Америке у НАТО пакту обећавају удар по принципу "ништа нас не може зауставити", иако Холбрук не излази из Белог двора, тражећи, каже, мирно решење. А где је запело, шта је то решење за свет, а није за нас, тешко да можемо докучити, поготову што нам се црвени војвода нешто ућутао, па ни са те

стране нема помоћи. Запретио је само он, на некој провинцијској телевизији, да се не смеју прихватити услови Контакт групе у шест тачака, који су минимум за мировање бомби и престанак претњи ратом, и које би сваки нормалан Србин данас потписао без размишљања, само да заустави разарање земље и народа. Но, ми немамо на власти нормалне Србе и зато разговори трају данима без решења, иако сви знамо да ће након бомбардовања тих шест тачака бити оно што ћемо сањати у односу на услове које ће наши представници морати прихватити и потписати без много разговора. Тако је било у Хрватској са планом "3-4", тако је било у Босни где је бомбардовање сачекано у инађењу и непристајању ни на шта, да би након бомби узели само оно што се нудило, без много приче и јуначења. Не разумем да то нису довољна искуства и не могу да верујем да ће се поновити иста прича и у Србији, иако за то постоје сви услови, јер се ништа није променило након Хрватске и Босне, политику и преговоре са светом води исти човек, па ће и резултати бити исти.

Оно што је спорно и што кочи решење назире се из вести које долазе преко сателита и интернета, а то су посматрачи, полицајци, или војници који би требало да дођу на Косово ради чувања мира и спровођења договора о решењу кризе, који би се евентуално постигао са Албанцима. Тај услов који није у документу Контакт групе у шест тачака је наводно граница преко које не можемо прећи, због суверенитета државе, а суштина је у суверенитету и самовољи власти, која би се доласком тих посматрача ограничила и свела на најмању могућу меру. Јер, ако штитимо интересе државе и народа нашег на Косову, онда нам никако не могу сметати они који желе да зауставе наше међусобно дивљачко убијање, масакрирање, исељавање и уништавање. Присуство некога ко ће стати између две мржње, две ватре и два народа и наметнути нам мир, не може никако бити на штету народа, али ће сигурно сметати властима и у Београду, и у Приштини, које се понашају супротно свим стандардима демократског света. Интерес српског народа на Косову не може бити угрожен доласком чувара мира из Европе или Америке, јер до сада у ескалацији сукоба са Албанцима, ова власт, полиција и војска државе у којој живе није их заштитила ни од чега, киднаповани су, силовани, масакрирани и убијани свакодневно, што се сигурно не би десило да су на Косову биле снаге Уједињених нација, као у Републици Српској. Многи животи би били сачувани, многе куће и села несрушена, што је важније од свега, а каква ће аутономија или политика бити на Косову нека буде тема преговора и нека они трају колико треба, само да нико не гине. Тај интерес народа, очување живота и имовине мора бити изнад сваке политике; па би нормална власт сама позвала у помоћ снаге света у случају сукоба сличног нашем на Косову, који не може решити и који доноси свакодневне жртве и несрећу. Зато не могу да верујем да је долазак трупа мира, које свет нуди као своју помоћ, неприхватљив за нашу власт, јер је то пре свега у српском националном интересу, спречиће бомбардовање и војни слом земље и сачувати многе животе. Ако због тога не буде прихваћен споразум са Албанцима и светом, тешко да ће и овај пут та власт избећи одговорност пред народом са којим се тако поиграва већ дугих осам година, жртвујући туђе животе и имања за своје сујете, инате и безумље којем нема краја. Тим пре што ће након војне интервенције доћи не само посматрачи или полицајци, него и сам НАТО-пакт, и то онако и онолико колико буде хтео, јер више неће бити нико питан о томе. Данас цела Србија дрхти пред одлуком и самовољом једног човека, и ако он опет погрешни, дошао је до свог краја, који неће бити баш славан као почетак, иако ће се десити на истом месту. Без обзира што тај крај прижељкујемо и боримо се за њега тако дуго и

тешко, боље да сада и тако не дође до њега, и надам се да ће он савладати своју сујету и потписати све што треба, и на време, као што раде сви политичари света који заиста мисле и брину о свом народу. Што се мене тиче, ти војници, полицајци или посматрачи из демократског света могу доћи не само на Косово, него и у Србију, Београд и где год хоће, јер како ствари стоје, без њих тешко да ћемо доћи до демократије и приближити се цивилизованом свету. Након осам година борбе, након улица, затвора и тортура свих врста, изборили смо се за неке слободе штампе и страначког деловања, да би данас све то изгубили у сенци бомби НАТО-пакта и неспоразума са светом, који су отворили врата диктатури и самовољи власти, до граница до сада невероватних одлука. Пљусте уредбе, претње, забране и глобе народа свих врста, као у најгоре комунистичко време једноумља и нараста страх од власти која паралише сваки отпор. Најпре је законом уништен и растурен Универзитет, понижени и уклоњени сви професори значајни и угледни и у свету и код нас, јер су се борили за промене, за демократију, а затим се кренуло у затварање свих медија који нису уз власт и ко-

ји мисле и пишу онако како не жели и не воли владајућа црвено-црна коалиција. Пре само неку годину није се могло ни замислити да влада прописује медијима количину слободе или запрети затварањем радија, телевизија, новина, све је то била на улицама изборена слобода која се није смела оспоравати ни на који начин. Сетимо се како је брањена и одбрањена "Српска реч", "Наша борба", Радио "Б-92", "Студио Б", а данас је могуће све то угасити у једном дану, без речи протеста или могуће побуне која би некада била претња и кочица сталној тежњи за диктатуром и једноумљем наше непроменљиве марксистичке власти. Коалиција левице са фашистичком левицом и латентно стање сукоба са демократском светом око нас вратила је све на почетак и чини се да морамо поновити лекције и вежбе из демократије које смо учили ових година и падали на испиту сваки пут, због сукоба унутар демократског језгра у медијима и странкама које се боре за промене. Ти сукоби су сада тако велики и непремоштивни, као и они између Срба и Албанаца на Косову, па би и ту било посла за демократску интервенцију из света и трупе за политичку обуку и озбиљно лечење од су-

јета и искључивости која је расцепкала странке и слободне медије до губитка снаге и утицаја на потребне промене. Милошевић на власти неминовно производи многе ситне Милошевиће у опозицији, која делује по истом принципу ината, сујете и хазардног жртвовања народних за личне интересе, јер су и власт и опозиција део истог народа, којем је потребна помоћ да се извуче из окова комунистичке искључивости која разара сваку клицу промена и демократије у самом зачетку. Пробали смо сами да изборимо и променимо систем власти и нисмо успели. Да пробамо опет по истим правилима, нећемо успети, а времена баш нема за понављање. Зато, као што мислимо да треба лечити власт, починемо и себе уз помоћ корбача демократије који креће на нас и који смо заслужили. За Србију данас, бедну, понижену, поражену и ослабљену до уништења крив је Милошевић, али и сви ми који смо током осам година тешке борбе ипак ћутећи гледали његове ратове и жртве, те сачекали и покорно применили законе и уредбе из 1945. у 1998. години. Невиних нема, они су погинули у нашим и његовим борбама током последњих страшних осам година.

**ЗАШО ЈЕ БОМБАРДОВАЊЕ
ЛОШЕ ИЛИ**

Како промаштити нас а погодити Милошевића

Милан БОЖИЋ

Тешко се може наћи пример политичких противника неког поретка у некој земљи, који би јавно били спремни да заговарају тезу да је "добро" ту земљу сјржити и сравнити са тлом а становнике побити ако би то штетило онима који су на власти.

Београдски медији, они малотиражни, који себе веома воле да називају "независним" а које финансирају разне Шораш фондације и сличне организације које се мање баве хуманитарном делатношћу а више лобирањем за Шиптаре, почели су последњих седмица, од када је постало јасно да је јавно однео шалу, да се залажу против бомбардовања Србије.

Могуће је да су се препали Шешелеве уредбе о цензури медија, особито њених казних одредаба, а није немогуће ни да су се напросто забринули за сопствену кожу јер нису баш сви довољно имућни, нити "спонзори" имају довољно пара за све па да свима омогуће да оду на "студијска путовања" у Париз.

Било како било, одједном су, "ничим изазвано" почели да се залажу против бомбардовања Србије.

СЕЛЕКТИВНЕ НА МИЛОШЕВИЋА

И, за разлику од режимских гласила која се више обраћају "домаћем тржишту" него иностранству те зато углавном јачају борбени морал нације а мање се баве аргументима, "независни" су се потрудили да нађу и "аргументе".

Главни аргумент им је да нас Србе не треба бомбардовати зато што би то, у крајњој линији, ојачало Милошевићеву - понеко дода "и Шешелеву" - политичку позицију у земљи, пошто би се народ, у недаћама рата, збио уз власт.

Додатни, колатерални, аргумент, мало ређи код "тврде" линије независних медија који мрзе и Србију и Милошевића, али зато чешћи код "умереније" линије која Милошевића мрзи а Србију само презире, јесте да се "демократија не уводи бомбама".

Први аргумент се среће код заклетих "србомрзаца" попут злогласног Церови-

ћа, коментатора некада "Времена" а сада "Наше Борбе", која је, уз "Данас" најтврђи носилац антисрпске идеологије и чији се начин обрачуна са српским национализмом неодољиво приближава начину на који су се хрватски и муслимански комунисти у Хрватској и БиХ обрачунавали са српским националистима.

Први и други аргумент заједно се, пак, чешће срећу у "Времену" или у емисијама и коментарима Радија Б92 који су "умеренија" линија ове идеологије и чија методологија обрачуна са Српством више подсећа на начин на који су српски комунисти прогањали српске националисте.

Дакле, по овим врским медијским маговима, мене и Вас, уважени читаоци, не треба бомбардовати зато што би то само користило Милошевићу а сем тога, изгледа да се демократија не може увести бомбама.

Према томе, ако би бомбардовање Србије штетило Милошевићу а, уз то, и помагало ширењу демократије међ Србима онда би га ваљало одобрити, препоручити чак, шта ли?

Занимљиво је да нико до сада, бар не јавно, није изразио гнушање над овим монструозним ставом дела "наше" јавности.

"ПЕДАГОШКО" БОМБАРДОВАЊЕ

Нисам неки особити познавалац упоредне политичке историје, али сам скоро сигуран да се тешко, ако икако, може наћи пример политичких противника неког поретка у некој земљи, који би јавно били спремни да заговарају тезу да је "добро" ту земљу сјржити и сравнити са тлом а становнике побити ако би то штетило онима који су на власти.

У супротном, ако то онима који су на власти не би шкодило или, ако би их јачало, онда ваља од тог корисног и хвале вредног предузећа одустати, требало би да гласи теза заточника овакве политике.

Како је Србија позната као "земља чуда" у којој су свака глупост и свако бешчашће могући а временом, чак, постају и сасвим логични ако се довољно дуго понављају, не треба да нас чуди што се, бар до сада, нико није сетио да се, макар мало па чак и лицемерно, ујасне над заговорницима оваквих теза.

Неки злобник би, уз то, могао да каже да је тираж или слушаност медија у којима заточници овакве тезе пишу или говоре толико безначајан да се нико ни не осврће на њихове ставове.

Ако чак и прихватимо овај став, мада га није лако убедљиво бранити пошто се актуелна власт, истовремено, из све снаге упире - ваља само погледати знамениту Уредбу владе у делу о понашању медија у условима непосредне ратне опасности - да их позатвара или погаси, ипак треба бар објаснити откуда се овакав однос према Србима као народу кога треба "из педагошких" разлога бомбардовати или не, појавио.

А, најбоље би било, ако је могуће, објас-

нити и једно и друго.

Чини се да за обоје, а нарочито за такав став "о корисности бомбардовања" постоји једно објашњење темељено на нашој новијој политичкој историји.

Најме, током читавог периода после Другог светског рата па све до распада претходне Југославије, периода од скоро пола века, који се данас конвенционално назива "комунистичким", национализам је био проказана и забрањена ствар. Српски нарочито.

БЕСМИСЛЕНА ТЕЗА

Чак и ако комунистичком периоду не припишемо особито "антисрпски" карактер сасвим је јасно да је комунизам као политички поредак био директно супротстављен националним осећањима и да се комунистичка држава могла градити само на репресији и потискивању национализма као могућег другог, алтернативног колективног мобилишућег фактора који се комунизму могао супротставити. Одавде је и јасно да су комунисти српски национализам у Југославији, као год и руски у Совјетском Савезу, сматрали најопаснијим јер је био најбројнији.

Генерације и генерације комуниста или чак људи без таквих убеђења али који су припадали владајућем естаблишменту биле су васпитаване у том духу.

Временом су многи од њих заборавили разлог зашто је национализам тако опасан по комунизам - једна колективистичка идеологија насупротив друге колективистичке идеологије - и научили да напросто мрзе национализам. Српски нарочито, опет заборављајући зашто је он маркиран као најопаснији.

Трауме овог дела естаблишмента су се особито појачале у периоду распада претходне Југославије када се испоставило да се поредак наслеђен од Тита више не може носити са нараслим посебним национализмима других, несрпских народа.

То се понајбоље види из омиљене тезе комуниста да је управо српски национализам - због тобожње "нетолеранције" према "легитимним" тежњама других народа у Југославији - скривно распад земље. Ко може да поверује у овако бесмислену тезу, по којој је јачање других националиста била позитивна ствар а само српског негативна, или има менталне проблеме или је толико идеолошки заслепљен да ни не размишља.

По распаду претходне Југославије у већини бивших југословенских република комунисти овог соја су пали са власти а заменили су их на-

ционалистички оријентисани комунисти организовани у нове политичке партије заједно са "аутентичним" националистима.

КАД ЗАПИШТЕ АВИОНИ

Слично се догодило и у Србији тако да се наш "титоистички" слој комуниста углавном повукао из политичког живота али је остао присутан у медијама и разним "невладиним" организацијама. То је нарочито карактеристично не толико за активне политичаре међу "титоистима" колико за идеологе или културне раднике међу њима.

Они су углавном и давали тон и боју "грађанској" опцији у српској опозицији. Истовремено, они су углавном функционисали као посредници између међународних чинилаца који су све интензивније почели да се мешају у наше унутрашње послове и њиховог разумевања овдашњих збивања.

Отуда и међународна заједница према српском национализму има скоро исти однос као и титоисти. Једино се тиме може објаснити скоро идиотска ситуација да су тоне суза проливане да оплачу победу Поплашена као тврдог српског националисте а да је победа Изетбеговића на другој страни прихваћена као нешто сасвим нормално. Исто тако, Хрватска ужива легитимитет тако рећи "западне" демократске државе иако је на њеном челу човек који себе званично сматра настављачем усташке НДХ.

Сличан модел су, током целе деценије после распада Југославије, титоисти примењивали у углавном "независним" медијама којима доминирају и за које примају издашну помоћ споља, и на објашњавање српске драме.

Убедљивости њихових ставова је у не-

малој мери допринишло и лоше вођење ратова за југословенско наслеђе са српске стране.

Међутим сада, када су мотори НАТО авиона запиштали и над нашим али и над њиховим главама, политичка позиција је почела да им се опасно клима у смислу да је постала јасна до карикатуре.

НИЈЕ ИМ ПАЛО НА ПАМЕТ

Па ипак, чак ни у таквој ситуацији, нису могли друкчије него да поново примене стару титоистичку матрицу о Србима као посебној опасности за Југославију.

Како садашња Југославија више нема "потлачених" од стране "српског империјализма" народа остале су само народности односно Шиптари, пошто се ове у Војводини не цилитају баш превише.

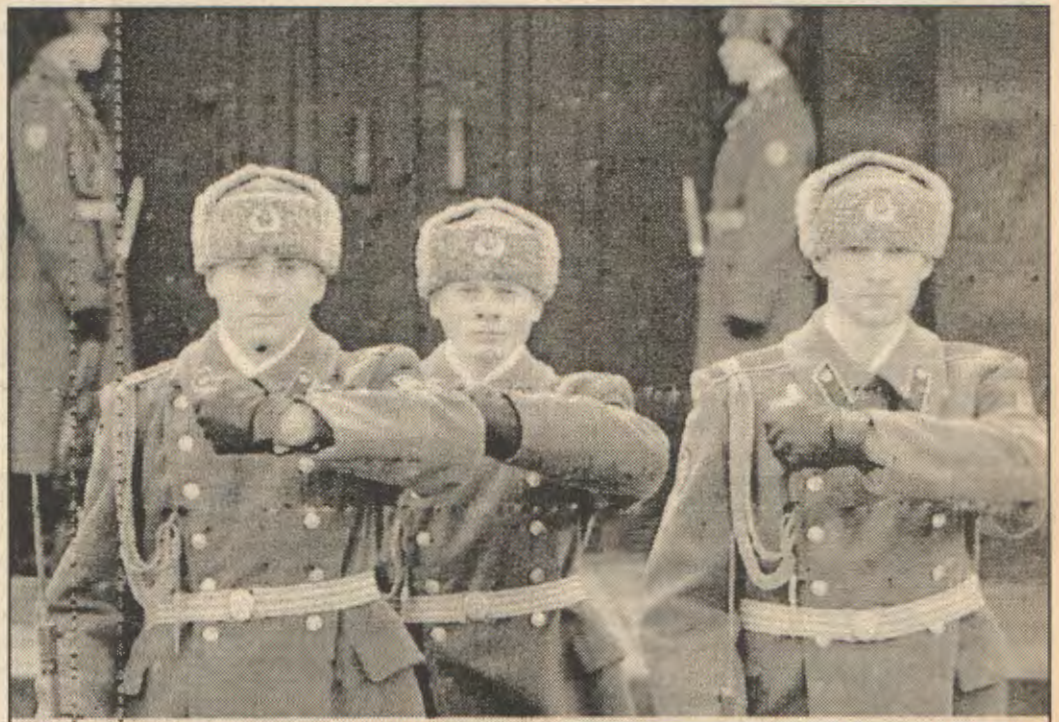
Са друге стране "хуманитарна акција спасавања Шиптара од српског хегемонизма и империјализма" би могла да овог пута клепа и саме титоисте по глави па им је зато аргумент о њеној "некорисности" пао на памет.

Био је спремљен толико на брзину да ни сами нису увидели колико је наказан.

Пажљив читалац би могао да примети да је изостало тумачење друге појаве - одсуства реакције на овакве њихове ставове у великим медијама које контролише актуелна власт иако се иста из све снаге труди да забрани медије које држе "титоисти".

Зато, за крај, ево једног пакосног покушаја тумачења.

Ови који су сада на власти и сами су деценијама учени да је српски национализам највеће зло социјалистичке Југославије. Зато им, напросто, није ни пало на памет како наказну тезу потурају њихови дојучерашњи другови.

На недавно одржаној седници Савезне скупштине, на којој је одлучивано о битним питањима функционисања земље у "ратним условима" реч је узело и четворо посланика СПО-а. Објављујемо одломке њихових говора.

МИЛАН КОМНЕНИЋ

Коме пилатовска улога

Господо, својим речима и ставовима, а посебно закључцима овог Дома ми одлучујемо о судбинским питањима нације и државе. Због тога смо дужни да говоримо одмерено и опрезно, али не и кукавички. Имамо право да будемо брижни, али немамо право да клечимо као сужњи.

Учинимо све да пред децом чистог образа можемо рећи: учинили смо све да вас поштедимо жртвоприношења. Али, исто тако, морамо се понети тако да нам сутра потомци не могу рећи да смо били недорасли и слаби,

збуњени и без државотворне стратегије.

Србија може и мора да се одупре евентуалним бомбардовањима. Али данас, сутра и увек, Србија и Црна Гора се бране разумом, логиком, сарадњом, дипломатијом, привредним успесима културом.

Свесни жртве, Срби су показали 1914. и 1941. како одговарају на ултиматуме. Нећемо мазохистички да срљамо у погибел, али знамо границу испод које не смео. На сваку сарадњу са светом пристајемо, на уцену, на притисак на претњу узвратићемо онако како би узвратили наши преци.

Уме ли неко рећи која би права Ибрахиму Ругови, као заговорнику етничке албанске државе, дала нека од ових земаља које оштре нож на Србију? Јесмо ли криви што повлачимо болан и ризичан потез повлачења полиције и војске, иако знамо да албански терористи не одустају нити посустају у

настојањима да као стрвинари растргну целовит организам наше земље? Је ли крив наш осиромашени народ што свакодневно шаље конвоје помоћи на Космет и што дели не подвајајући никог по националном основу. Зна ли се да су од врећа са брашном које је Београд послао Космету терористи у Белаћевцу подизали бункере баш тамо одакле су пре неку седмицу отерани? Јесмо ли криви што нам из Тропоје улазе мржњом ослепели терористи и убијају регуларне припаднике ове државе?

Својим пријатељима и историјским савезницима, посебно из Москве, Вашингтона и Париза, а и Лондона, указујемо да се у овом часу осећамо као Христос пред Пилатом. Христос је имао избора, али је, испивши горку чашу на Голготи, утврдио основне принципе човекове. Не верујемо да ће, политички речено, САД, Русија, Француска и Италија преузети на себе пилатовску улогу.

Ни на страни праведног Јова није било све праведно, а камоли да буде у пословима овог света. Стога СПО као национална и хришћанска вертикала демократске Србије не може да подржи поједине изјаве и иступе којима се прети европским дипломатама и грађанима у Србији да ће бити убијани или злостављани. Неразумне су и поједине острашћене изјаве о новинарима, сарадницима иностраних медија. Ми никада нисмо били државни терористи и наш народ не познаје начело колективне одмазде. Дижухи глас протеста против оваквих ставова, ми штитимо и моралну вертикалу нашег народа.

Изражавамо захвалност руској Думи, јер је разумела оно што је свако морао да разуме. Схватили су да Србија на коленима значи Русија на коленима, цивилизација на коленима, а и повеља УН на коленима. Надамо се да су поруку Думе разумели они који воде ову велику земљу. Ракете улерене против Косова гађају Христа, јер је небо над Косовом, уместо облацима, покривено највреднијим сакралним ликовима хришћанства. Пад Косова по много чему лично би на пад Цариграда.

ГОРДАНА АНИЧИЋ

Сила погађа невинне

Наш нобеловац Иво Андрић давно је записао да рат само протресе питања због којих се заратило, а решење остави за време по окончању рата. Ова мудра изрека

и сада, у овом најтежем периоду за наш народ и нашу државу може бити потврђена. Ниједна ратна варијанта неће решити нагомилане проблеме на Косову и Метохији, већ ће их само умножити и учинити још опакијим. Наша земља се налази у једном од најтежих тренутака у својој историји, озбиљно суочена са могућношћу интервенције НАТО пакта на својој територији. Веома јасно мора да се каже да је сада највећи патриотизам одбрана државе, уз отклањање опасности од стране војне интервенције и да примитивне и дивљачке претње појединих домаћих екстремиста немају ничег заједничког са патриотизмом и одбраном земље.

Ескалација екстремизма у нашим редовима наноси само зло српском народу и угрожава његову егзистенцију, а резултате такве политике осетили су Срби из Републике Српске Крајине који су остали без својих живота, домова и породица. Тај екстремизам је најбољи савезник наших непријатеља и остаје нам једно горко питање: да ли су они који се тако понашају заправо свесно добровољни и плаћени сарадници наших непријатеља?

Скупштина Србије је недавно усвојила закључке који представљају основу за мирно и трајно решење косовског проблема, а повлачење војске и полиције у базе није само реализација закључака са састанка Милошевић-Јељцин, већ и испуњење кључног захтева који је поставио Савет безбедности УН. То, као и позив генералном секретару УН Кофију Анану да посети Косово и позив страним експертима да се укључе у рад наших тимова који расветљавају убиства почињена на Косову најбољи су доказ да ми немамо шта да кријемо и јасан су позив свету да не наседа на трикове албанских терориста и сепаратиста.

Претње војном интервенцијом нису само претње Србији и нашем народу. То су претње миру у региону, то је најважна највеће

хуманитарне катастрофе коју би изазвала међународан заједница, то је глорификација силе уместо дипломатије и политике, то је потез који ће довести до нових злочина, страдања, до охрабривања екстремизма и тероризма. То је претња светском миру.

Као мајка, као лекар и хуманиста, а посебно као посланик СПО, апелујем на разум, за победу политике над силом, јер сила увек погађа оне који су најмање криви, обичне и недужне грађане.

Договор Срба и Албанаца не само да је могућ, он је и историјски нужан - у име живота и будућности. Само у миру можемо корачати у европске интеграције, само се у миру можемо развијати економски, културно, политички, технолошки - једном речју - цивилизацијски.

Апелујем на све политичаре у нашој земљи да делују искључиво у сагласности са начелом разума, да емоције и страсти сви оставе по страни, да одбаце сваки екстремизам јер је то најгори српски непријатељ, да рационално и реално дођемо до решења која су у интересу очувања националних и државних интереса и живота људи.

Не дамо ни стопу Косова никоме, али Србија се данас брани и срцем и памећу, заједно.

ТОМИСЛАВ ЈЕРЕМИЋ

На ватру бензин

Говорити и поступати у овој ситуацији мудро, рационално и хладне главе врло је тешко. Ми у СПО-у не гајимо илузију да се екстремни ставови неће појављивати, али смо уверени да су они у овом парламенту незнатна мањина. Са једне стране, и од неких квазидемократских странака чујемо да прво треба утврдити и осудити кривца за стање на Космету, и тек онда и евентуално решавати проблем. А кривца су, и без утврђивања означили. Просто, док кућа гори они не носе кофе са водом и не гасе, већ поред бунара воде јалову и штетну расправу о одговорности за пожар. СПО себе види међу

ватрогасцима, а расправу оставља за време када пожар буде угушен и штета санирана. Још веће националне штеточине су, међутим, они који призивају још веће страдање. Као да опасност од бомбардовања НАТО пакта већ није довољно велика, па се неогворним изјавама она призива и провоцира. То су они који на запаљену кућу сипају из кофа, али не воду, већ бензин. То су они који су на предлог СПО-а о увођењу ванредног стања и брзом и ефикасном решавању проблема у складу са уобичајеном светском праксом реаговали осудама и одбијањем. Наравно, неће легално ванредно стање, пошто им је овако - изванредно.

Наш је интерес да покажемо да без дилема бранимо своју државу и спречавамо њено распарчавање, да смо против оружане западне помоћи терористима и снагама распада Србије, али да нисмо против највиших вредности модерног западног света. Нећемо никада због иједног лудог Петра замрзнути Светог Петра.

Позиција СПО-а је и да се учини све што је у људској моћи да се отклони опасност од војне интервенције НАТО пакта и не прекине веза са светом. И то не само због људских и материјалних жртава, а и то је довољан разлог, већ због реалне опасности да та интервенција заустави и на дуг рок онемогући неопходне демократске и реформске процесе. За нас овде то би значило непожељну перспективу и затамњену будућност, а трагедија није претешка реч. Овај високи дом има своју одговорност и дебата показује да су тога посланици свесни, али и оно што се зове међународна заједница није без одређене одговорности за будућност ове земље.

Србију ћемо увек бранити и под било каквим претњама нећемо се одрећи ниједног педља своје државе, и свог Косова и Метохије, али баш због тога нашем народу и нашој држави је данас потребан брак храбрости и мудрости.

РАДОСЛАВ ЈОВИЋ

Обећана земља

Српски народ је на крају овог века разапет на крст попут Исуса Христа. Стење под санкцијама, прогнан је и протеран са многих вековних огњишта. Битише по збеговима и колективним смештајима. То је онај исти народ који је светској баштини подарио Теслу, Пупина, Андрића. То је онај исти народ који је већ два пута у овом веку, у два светска рата спаљиван, клан, стрељан, сатиран и увек био на страни одбране слободе, демократије, части и достојанства.

Преко два милиона српских глава пало је у ових стотинак година зарад свих оних вредности које су данас темељ Повеље Уједињених нација. Пет векова је српски народ био штит Европи од отоманских освајача. Баш због тога данас српски народ има једино право да крикне до неба и да пита - имамо ли ми право да постојимо; имамо ли право да се

рађамо и живимо као хришћани, имамо ли право да радимо и стварамо и да са другима размењујемо своја добра; имамо ли право на мир и да у њему сазри макар једна генерација без проливања крви; имамо ли право да бранимо границе наше отаџбине; имамо ли право да прогонимо убице, нацисте терористе; имамо ли право на сопствени дом, радост, срећу, или нам је негде некада пресушено да све ово немамо и да нема ни нас.

О каквој се хуманитарној катастрофи говоримо када је и овде, у срцу Србије, стотине хиљада Срба прогнано из Хрватске, Босне и Космета, сабијених у колективне смештаје где се живи од милостиње која се састоји од неколико оброка?

О каквој се хуманитарној катастрофи Албанаца говори када милиони људи у Србији преживљавају од данас до сутра, на ивици беде? Да ли су икада Албанци са Космета упитани шта је то што овде немају и Шта им то може пружити Албанија и да ли се један народ и једна држава уводи у ред савремених држава и народа света тако што се из њега изопштава и непрестано кажњава?

А шта нама ваља чинити? Постоје међу нама они људи који олако кажу - све ми можемо да издржимо, узвратићемо ударац. Постоје и они који кажу - ми смо мали и немоћни, приклонимо се захтевима силе. Сада, када нам је преко потребно народно јединство у одбрани Србије и једнодушни однос према Косову и Метохији, врелу и темељу Србије и свих Срба, некима из владајуће партије као да није до јединства, него до старих мржњи и подела. Тако баш ових дана пребројавају мртве Србе из 1941, копају по јамама и гробовима у јајинцима и на Бањици, где је десетина хиљада Срба стрељано од немачких нациста, и које називају издајницима јер нису били чланови Комунистичке партије.

Спремимо се за најгоре. Саберимо све своје умне и друге потенцијале, а они који руководе овом земљом морају учинити све што је могуће да не дође до агресије, ада се отаџбина сачува, да се сачувају људски животи, част и достојанство.

Став Српског покрета обнове је јасан: када би Европа у своја недра прихватила наш народ као што је многе друге, врло брзо би на овим просторима завладао мир, а Југославија и Србија убрзо би постала обећана земља.

После прве бомбе више нема Холбрука

*Ако бомбардују једном, бомбардоваће поново, ако треба и седамнаест
пута да добију одговор, и онда разговарају не на нивоу преговарача,
неко као са побеђеном страном, и раде шта хоће.*

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Која је стварна улога Русије у решавању косовског проблема, будући да је формиран Стални савет Русије и НАТО, а ових дана Русија прети хладним ратом уколико НАТО интервенише без одобрења Савета Безбедности УН?

Сигурно је да у ставу Русије, посебно руског јавног мњења, постоји висок степен разумевања, на бази традиционалног пријатељства двеју православних земаља. Међутим, у садашњем постхладноратовском периоду пажњу би требало усмерити на реалне руске интересе који коинцидирају са интересима СРЈ.

Прво, председник Јељцин са владајућом гарнитуром, у циљу одржавања своје позиције мора да води рачуна о гледиштима Думе и руског јавног мњења које захтева по-

дршку Србији и Југославији. Друго, Русија не жели да допусти да се у решавању политичких криза као што је ова на Косову, потисне на маргину Савет безбедности УН, где има положај сталног члана, са правом употребе вета. Ослабљена распадом СССР и савезом Источног блока, суочена са економским, социјалним па и политичким метежом, Русија је једино у овом органу УН сачувала некадашњи равноправни положај са САД и другим западним силама. Треће, Русија је у принципу против мешања НАТО у унутрашње послове држава, јер је НАТО дошао до њених граница, па у одређеном смислу може утицати на безбедност њених граница. Четврто, Русија настоји свим силама да буде учесница решавања свих политичких питања на Балкану где је историјски одувек била присутна, не мирећи се с тим да у том решавању учествују поред САД још и неке другоразредне европске земље. Затим, у питању је учешће Русије у светској политици до кога је стало и некадашњем министру спољних послова, а садашњем председнику Владе, Примакову, који је на том плану доста учинио, и не би желео да то буде поништено. Зато је руски став много енергичнији него у прошлим приликама. За Србију и Југославију то је од изванредног значаја јер ублажава најекстремније ставове других светских сила.

ГОСТИ БИРАЈУ

Међутим, не би требало падати у заблуду па сматрати да овај став Русије води у нови хладни рат. Хладни рат се водио када су биле избалансиране политичке економске, војне и друге снаге. У садашњем триполарном систему не постоје трачке упоришта за обнову хладног рата на том нивоу. Истина, Русија располаже нуклеарним оружје, али познато је да такво оружје у суштини не може бити употре-

бљено, јер би представљало самоубиство за оног кога се лати.

Како резултати недавних босанских избора, нарочито у Републици Српској, утичу на развој дипломатских акција у вези са Косовом?

Резултати босанских разочарали су западне силе, које су сматрале да под њиховим притиском ситуација у БиХ треба да еволуира од водеће улоге националних странака ка све већој афирмацији странака које ће се залагати за приснију и свестранију сарадњу са западом, прихватајући основне политичке вредности европског модела. Међутим, знатно више гласова него на прошлим изборима добио је Изетбеговић, који се не одваја од циљева постављених током рата. Некадашњи лидер ХДЗ, Крешимир Зубак, који се одвојио од своје партије сматрајући да је превише везана за циљеве Загреба, доживео је пораз, док је победа његовог противкандидата Јелавића, председник ХДЗ, потврдила да Хрвати у Федерацији у првом плану имају Хрватску, а не целовиту БиХ. Слично, али половично догодило се у РС, где је кандидат који припада коалицији Додика и Плавшићке добио највише гласова за Председништво, али је кандидат радикала победио у РС. Западне силе су сазнале да њихов оптимизам у правцу трансформације БиХ у мултикултуралну заједницу није тако близу прстију.

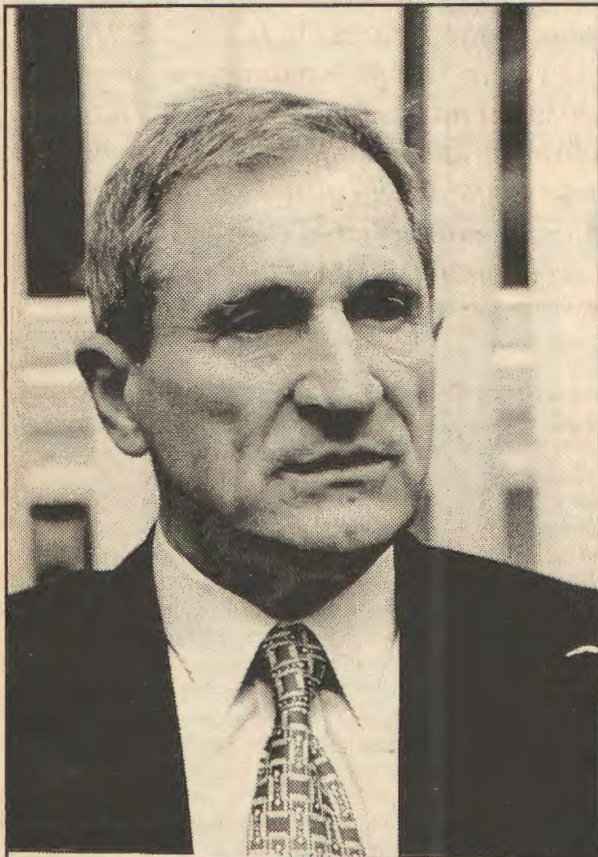
У светлу кризе на Косову, западне силе су првенствено заинтересоване да се дејтонска БиХ ни на који начин не уплиће у кризу на Косову. Илустрација за то је одлука Карлоса Вестендорпа да смени једног од српских посланика у РС зато што је рекао оно што вероватно сви Срби у Босни мисле, а то је да је Косово обавезује све Србе, без обзира где се налазили. Повезивање стања духа у РС са Косовом само би умножило бриге које запад већ има у контексту збивања у СРЈ.

Да ли је одржавање Дејтонског споразума једини услов опстанка НАТО пакта у Босни?

Док је НАТО у БиХ, дотле ће Босна опстајати као дејтонска творевина. Уколико би велике силе, посебно САД, дигле руке од БиХ, онда бисмо могли бити суочени и са њеним распадом. То јесте један од разлога што се присуство НАТО, у први мах на краће рокове, сада све више поистовећује са дугорочнијим процесом останка, због трансформисања БиХ у мултинационалну државу. Нико не зна који су рокови у питању.

Изгледа да су преговори Милошевић-Холбрук запели око само једне тачке, а то је постављање посматрача који би надгледали спровођење резолуције СБ УН. Да ли је то прави разлог евентуалног спора и могуће војне интервенције?

Када су у питању захтеви које је СБ УН поставио, а Контакт група поновила на адресу Београда и албанских лидера, они су сами по себи у великој мери оствариви, тим пре што се ради на њиховом остваривању. Међутим, пројекат упућивању посматрача на Косово је тачка раздора. Може се догодити да ово питање буде решено пре него што овај разговор буде објављен. Блиско је памети да после прекида ватре на једном подручју треба да постоје снаге које ће одржавати примирје. Са друге стране, отпор тој идеји проистиче из искустава посебно из БиХ, који

показују да када странци дођу у туђу кућу не зависи од домаћина, него од "гостију" када ће да је напусте. Ово деликатно питање може бити решено колико посматрачи који би требало да дођу, да њихова функција буде стриктно ограничена, а услови и рокови повлачења прецизно одређени.

ЈЕДИНО ХОЏА БИО СУВЕРЕН

Колико је преговарач СРЈ у ситуацији да поставља услове, нарочито с обзиром да су сви наши суседи већ под кишобраном НАТО?

Долажење овако утврђене мисије не би само по себи представљало увођење протектората на Косово. При томе треба имати у виду да је Косово данас окупирано од стране Албанаца, јер су они већинско становништво. Према томе, ако је реч о избору између већег зла, да трупе НАТО умарширају на Косово треба изабрати мање болну варијанту.

Колико је реална теза која се појављује на екстремном политичком крилу у Србији, да би Косово "контаминирано" Албанцима могло да се трампи да етнички чисту републику Српску, и тако створи мирна и чиста српска држава?

То је већ питање за 21. век јер се односи на заокруживање српског и албанског етничког бића. У сваком случају, национална питања нису решена, остају отворена још и македонско, муслиманско... Срби у РС су одувек желели да буду са Србима из Србије у оквиру једне државе. Сада је актуелно питање НАТО и Партнерства за мир, коме је пришла и Русија.

Приступање било којој међународној организацији, потписивање било ког билатералног или мултилатералног уговора везује руке државама у одређеним сферама њиховог деловања. Што се тиче суверенитета наше државе и држава уопште, у 20. веку је посебно запажен процес одрицања од дела њиховог суверенитета, или тзв. уговорног капацитета, не због тога да би државе биле мање, или мање суверене, него да би што ефикасније остваривале своје виталне интересе. Према томе, када је нека држава ушла у организацију Уједињених нација, она се одрекла свог некадашњег сувереног права на вођење рата и своју

безбедност је подредила систему коришћења безбедности УН, јер једино ова организација може да примењује силу. А примена силе против било које државе сматра се злоупотребом. Исто важи и за земљу која ступа у Европску Унију, свесна је да ће се одрећи многих својих традиционалних аспеката суверености. Чак ће пристати да се лиши и своје националне валуте у циљу прихватања европског "еура". У току хладног рата једини који је 40 година био апсолутно суверен био је Енвер Хоџа, чија држава Албанија није имала дипломатске односе ни са СССР ни са САД. Познате су погубне последице његове владавине зарад суверенитета.

Уколико се не постигне договор и бомбе ипак падну на циљеве у СРЈ, шта би се даље могло догодити?

Ако бомбардују једном, бомбардовање поново, ако треба и седамнаест пута да добију одговор, и онда разговарају не на нивоу преговарача, него као са побеђеном страном, и раде шта хоће. Више нема Холбрука да преговара.

ПРЕДРАГ СИМИЋ, НАУЧНИ САРАДНИК ИНСТИТУТА ЗА МЕЂУНАРОДНУ ПОЛИТИКУ И ПРИВРЕДУ

Косово - лоптица у партији тениса

Према новом међународном праву, установљеном после Другој светској рати, рат је забрањен, осим у три случаја: претња миру, повреда мира и акт агресије. У том циљу је утврђена члана 7 Повеље УН. Резолуција Савета безбедности 1199 позива се на први случај, али нема ултимативни карактер. За примену силе на територији СРЈ била би потребна нова резолуција, и то без иједној гласа вета. Међутим, низ чланица Савета, које би чак са задовољством прихватиле интервенцију, одбијају да то учине, јер би дошло до слома те организације, што би једној дана могло да о власти сваку силу која има довољну војну моћ да најодне неку државу. Са интервенцијом се оклева и због могућности да се изазове рат на Балкану. За десетак дана одржавају се избори у Македонији. Тамо су Албанци побуњени као никада до сада. У Албанији је у току генерацијска смена која се делимично обавља и убијањем политичких противника (Хајдари, Краснићи). И, коначно, када су у ситуацији сличној овој са Косовом САД биле спремне да бомбардују Багдад, Русија је на волшебан начин успела то да спречи.

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Специјални изасланик САД, Ричард Холбрук донео је председнику Милошевићу пакет захтева од 6 (познатих) тачака у којима нема ничег новог у односу на досадашње. Зашто онда политички аналитичари и дипломате сматрају Холбрукову шатлу дипломатију пресудном по судбини Косова и СРЈ?

Председник Клинтон је под великим притиском Конгреса, који се налази на домак допунских избора. Ти избори могли би да преполове број демократских седишта у Конгресу. И Холбрук је у незавидној ситуацији: номиниран је, али не и потврђен за Конгрес. Од тога да ли ће се продор остварити на Косову зависи и ширење НАТО. На карти Европе остала је још само ова тачка на Балкану, која није стављена у контекст нове архитектуре. Проблем је у томе што је

дипломатија дошла у ћорсокак. Ако Клинтон бомбардује, у ситуацији када је већ покренута процедура импичмента, вероватно би одустајање од радикалног става имало још теже политичке последице. А ако би бомбардовали без мандата СБ УН, питање је да ли би Јељцин преживео, јер у Доњем дому Думе има довољно гласова за покретање импичмента, а повод би био теза да су "словенска браћа" бомбардована.

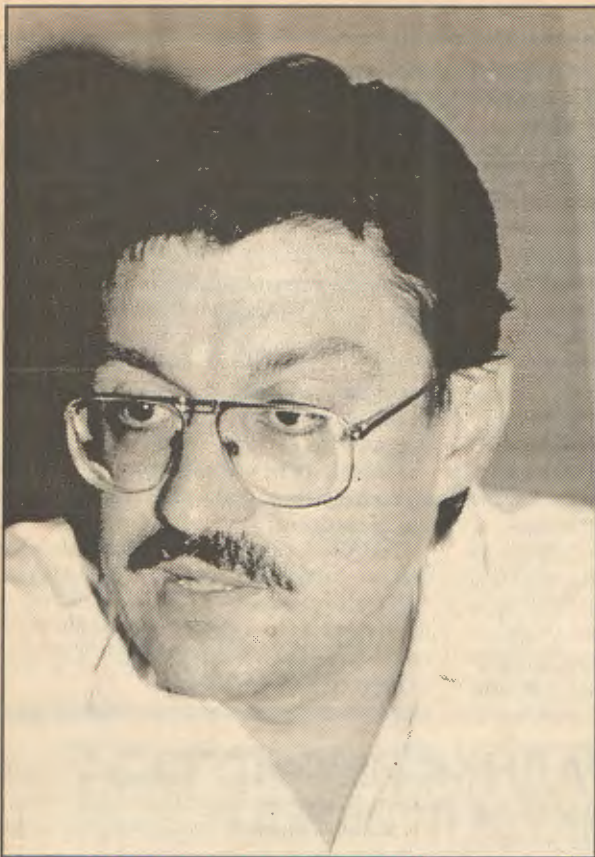
КАКО НАМЕСТИТИ ДЕЈТОН

Шта би могло да значи присуство америчког правника који је познат као састављач Дејтонског споразума?

Реакције људи који се сећају Дејтона на долазак Џима О Брајана кажу да се дошло до тачке када су аутори таквих споразума већ потребни, а можда је наговештај да се ипак ствари крећу са мртве тачке.

Једно од, вероватно, централних питања о којима се расправља је увођење протектората. За Запад би долазак значајног војног и политичког присуства на Косову био жељени исход, на коме се од почетка године ради. Подсећам на настојање повратка мисије ОЕБС-а и Фелипе Гонзалеса, што је српска страна одбила.

Без обзира на међународно право, онај ко контролише територију, у рукама има главни адут. Летошњи сукоби на Косову могли су да се реше овако: да ОВК оствари војни успех, и да се дође у пат позицију попут оне у Босни, 1995, када је било питање тренутка да се поставе међународни посредници. ОВК није успела да се издигне изнад терористичке организације у праву борбену снагу, у борби са српском полицијом и војском показало се да немају шансе. Показало се и да је шачица мухаџедина у њиховим редови-

та бригада неће бити употребљена у косовској кризи показује да је Балкан много компликованији. Према томе, ако ствари крену нагоре, једина алтернатива остаје директно укључивање групе НАТО.

Оно што чини ваздушне нападе неизвесним могло се приметити у дебатама вођеним међу савезницима у НАТО-у и у Конгресу, између две струје, где демократе наивно излазе са тезом да Србе треба бомбардовати до преговарачког стола, што се чуло и 95. и да Срби само пред силом уступају. Са друге стране могао се чути сенатор Ворнер и републиканец Теренс Лот, који су питали шта после. Једино је британски министар одбране рекао да је Британија, уз још неке европске земље спремна да уђе на Косово са трупама. САД би волела да не мора да шаље своје војнике. Републиканци су већ рекли да председнику неће одобрити средства из буџета, па би Клинтон морао да посегне за средствима из Пентагона. Ту се већ отвара типично америчка прича у којој су важније паре него људске главе.

ОПЕРАЦИЈА УСПЕЛА, ПАЦИЈЕНТ...

На који начин би Русија и САД могле да се усагласе у решавању проблема Косова?

Русија није успела да спречи ширење НАТО. Али, да би се предупредило погоршање односа између две силе, Клинтон и Јелцин су прошле године у мају потписали Уговор НАТО-Русија у Паризу. Уговор је регулисан од стране Савета НАТО и Русије, који је први пут активиран на косовској кризи. Успостављен је читав низ механизма консултација које је Јелцин својим биранима представио као руско право вета на одлуке Савета безбедности, а Клинтон рекао да ће Русија бити консултована, али да не може контролисати понашање НАТО. На Косову данас и једна и друга страна заправо желе да виде шта су потписале у Паризу. Бојим се да смо између руског и америчког рекета ми - лоптица.

У септембру, на скупу у Грчкој, стручњак за руске односе, Нађа Арбатова (супруга Алексеја Арбатова, једног од најутрајанијих људи у Комитету за питања војске и наоружања) је на гласове америчких учесника да НАТО дође на Косово и распореди своје снаге, рекла да би боље решење било да Савет безбедности НАТО-у повери мандат да распореди трупе на Косову, а да онда НАТО тај мандат додели руској армији, јер се претпоставља да руске трупе не би сметале Србима.

Руски контингент у Дејтону је био сразмеран руском утицају на склапање Дејтонског мира уопште, па су се Руси по први пут нашли под командом америчког генерала. Косово је имало велику улогу на афирмацији Русије која је до пролетос била аутсајдер, који је могао само да издвоји своје мишљење

од најтврђих одлука Контакт групе. Али, после неуспеха европске иницијативе почетком маја, овде су дошли истог дана Холбрук и Гелбард. Ујутру је Робин Кук у име Европске уније уводио санкције, а увече су њих двојица питали "Које санкције?", и за неколико дана Ругова је дошао код Милошевића. То што је изгледало као добар пут распало се почетком јуна, вероватно због великих разлика унутар албанског блока. Холбрук, који је дошао са ореолом балканског миротворца, на крају је завршио са чувеним сликањем у Јунику, изувен, а да је истовремено један типични конзервативни руски дипломата као сенка пратио Холбрука. Резултат тога је да Русија крајем јуна није била истиснута са Балкана, што је вероватно био циљ дипломатске иницијативе, него јој се утицај на Балкан повећао, нарочито после потписивања Московског споразума који је ушао и у текст Резолуције СБ 1199.

ОДБИЛИ БИСМО ВАС

Шта Србија, тј. Југославија сигурно може очекивати, без обзира чија опција победи?

Велика Албанија не може настати јер не одговара ни Западу ни Истоку, као што је реметилачки фактор била и идеја Велике Србије или Хрватске. Не види се могућност ни припајања, прецизније речено, Албаније Косову (јер наши Албанци себе, а не Албанију, сматрају националним Пијемонтом). Албанија, која саму себе не успева да држи на окупу, имала би за последицу и то што би се тешко сачувала Македонија, а питање је и очувања дејтонске Босне.

Занимљив је феномен који се на крајњој десници наше политичке сцене јавља: "Ако Косово оде, република Српска губи разлог да остане у саставу Б и Х, и тиме ће се створити српска држава мање угрожена присуством албанског елемента, са којим се "ето, не може". Можда је то болно решење, али оно води заокруживању националних процеса".

Запад и Америка не могу дозволити пад дејтонске Босне. Након последњих избора, дошло је до привременог шока, а потом је стигло Вестендорпово упозорење Поплашено у вези са односима са Србијом. Мислим да је исход избора у Босни директна последица стања на Косову, а многи у тим изборима, нарочито у РС виде тестирање јавног мњења и политичког расположења у Србији, и поруке које се преко Босне упућују.

Какав су интерес у Партнерству за мир виделе бивше југословенске републике, Словенија, Македонија, и суседи СРЈ?

Ту су у питању трупе које су савезничке. Код нас је питање око односа СРЈ и НАТО отворано више пута. Летос га је поставио генерал Перишић, чак и министар одбране, Павле Булатовић. Искрено говорећи, ми ћемо једног дана морати да одговоримо какав је наш однос према НАТО, и боље је да то учинимо пре него што нам бомбе падну на главу. Грубо постављено питање би било следеће: да ли ова земља жели и да ли може да уђе у НАТО. Део одговора чуо сам када сам амбасадора Ричарда Шифера питао: "Како бисте ви реаговали када би из Београда стигао званичан захтев за улазак Југославије у партнерство за мир?". На то је он рекао: "Одбили бисмо вас".

ма само декор, и да се ради о организацији, насталој из старих енверистичких политичких удружења Албанаца у иностранству. Постоји прича да је такав профил ОВК био неприхватљив Западу, па је Бујар Букоши, "председник владе у егзилу" покушао да створи тзв. Оружане снаге републике Косово (ФАРК), које нису успеле да постану довољно масивна организација. Претпоставља се да је главну улогу у томе имао недавно убијени Ахмет Краснићи.

То може објаснити парадокс да се НАТО, дотле незаинтересован за акције српских снага, умешао тек након сукоба на Ћићавици, када су наводно уништене последње базе ОВК, како косовска криза не би прошла без учешћа НАТО. Цела ствар се вратила на почетак, али, овога пута уз директне претње бомбардовањем, што опет подсећа на дејтонску ситуацију из 95. године. Био сам у Вашингтону, када су те године у јуну босански Срби оборили америчког pilota Скота О Грејдија, и знам каква је еуфорија владала међу Американцима, и још већа када је извучен из Босне. Тада је постало очигледно да је рат у Босни дошао до тачке када Американци не могу да се извуку без великих штета по свој кредибилитет као једине суперсиле, и без свог непосредног војног ангажовања, и када је Америка имала на располагању војну опцију: могла је да бомбардује, и имала на располагању војску (муслиманску и хрватску) која је била спремна да гине тамо где Американци нису хтели, и који су били довољно дисциплиновани, да послушају када им је речено да стану испред Бањалуке.

Овде, на јужном Балкану САД и НАТО немају ту могућност. Експериментисање са мултинационалном бригадом, од којих су неке чланице, а друге у чекаоници НАТО, Партнерству за мир (Румунија, Грчка, Бугарска, Словенија, Италија, Турска, Албанија) покушај је да се створи локална оперативна војска. Међутим, експлицитно подвлачење изјава да

Како смо чачкали мечку

Да ли је време сукоба на Косову моло да се скрати, самим тим и број жртава на обе стране, а ње свега њреду њреди бес њовратна мржња која након свега влада између ср њској и албанској становништва?

Љ. МИЛИЧИЋ

Почело је од захтева Албанаца за републиком и поводом "заштита људских права", а завршило се констатацијом да је Косово претња миру у региону, и да је за то крива СРЈ. Према последњим вестима председник Милошевић је у последњем моменту спасао земљу од бомбардовања тако што је пристао да пар хиљада страних посматрача буде распоређено на Косову, које је данас мирно, пусто и опустошено. Међутим, да ли је спасао Косово, онако како су посланици на заседањима обе скупштине тражили, и шта није у реду са дипломатијом која чека претњу оружјем да донесе одлуку?

У фебруару ове године почели су сукоби, прво у Дреничком крају, након што је ОВК убила двојицу полицајаца. Обе политичке стране дотле су ОВК називале самозванцима и провакаторима.

Албанци су тада: обелоданили биланс својих мртвих (86), организовали масовне протестне демонстрације, одбили да сахране мртве чекајући међународне патологе, који су, између осталог утврдили да је међу убијенима било и цивила, а не само "окорелих терориста" како је саопштио МУП Србије. Ибрахим Ругова искористио је прилику да захтева за републиком преиначи у захтев за независношћу, и позвао САД и Европску Унију да решавају проблем.

РОБУСТАН СТАВ

Српска полиција је за то време: растеривала демонстранте у Приштини, у Београду уредницима дневних делила лекције из патриотизма. Званичан став Србије био је да се неће дозволити интернационализација проблема. Тадашња министарка за информације, Радмида Милентијевић признала је да убијени нису само терористи, него да има и цивила. Кренуле су гласине да су ти цивили заправо изрежирани по моделу "Маркале", што је можда и истина коју нећемо сазнати, јер МУП-у никад није наложено да испита и пружи одговарајуће доказе.

На састанку министра иностраних послова Велике Британије Робина Кука и Милошевића постављени су и први услови за решење кризе, неупоредиво прихватљивији од оних које је Холбрук ових дана поставио Милошевићу: поштовање људских права Албанаца, примена Просветног споразума, и прихватање међународне посматрачке мисије. Оцена Кука: "Милошевић је одговорио робусним ставом".

Контакт група је 9. марта поставила нове услове: први пут се затражило повлачење

специјалних јединица, да се дозволи међународна истрага о крвопролићу, дијалог са Албанцима, али и да Албанци прихвате дијалог без предуслова. Казне су у то време биле тек симболичне, и тикале се економских и дипломатских санкција којима је СРЈ углавном већ била неформално изложена.

Од свега, републичка влада послала је у Приштину преговарачки тим на челу са потпредседником Ратком Марковићем, писцем Устава којим се већ једном укинула аутономија Косова. И тако 14 пута, без озбиљне платформе.

Када је, који месец касније улогу Марковића преузео једнократно председник Србије, Милутиновић, премијер републике Српске, Милорад Додик изјавио је тада да се, да је на Милутиновићем месту не би ни враћао у Београд, него би преместио кабинет у Приштину.

Савет Европе понудио је посредника, мисију ОЕБС на челу са Милошевићевим противником још из зимских протеста, Фелипеом Гонзалесом. Социјалисти су одбацили предлог (неколико пута), али је затражен пријем у Савет Европе.

Крајем марта формирана је нова србијанска влада у коју су ушли радикали и ЈУЛ. Коментар светског политичког мњења у вези са радикалским учешћем пренео је лондонски "Индепендент": "Увек када помислите да ситуација у Србији не може бити гора, она се још мало погорша".

Почетком априла објављена је Резолуција Савета безбедности УН 1160. Од албанских лидера захтевало се да осуде терористичке акције, што они до данас нису морали да учине. Услови да се ембарго, нарочито на увоз оружја, скине, били су: да југословенска влада почне дијалог, али садржајан, да се повуку поред специјалаца и припадници Војске Југославије не учествују у полицијским акцијама, да Косово мора остати у границама Србије. Захтевало се и присуство високог комесаријата за људска права и ОЕБС. Генсек УН, Кофи Анан, рекао је да не може поднети извештај о ситуацији на Косову, иако га на то обавезује Резолуција, јер нема свој штаб на лицу места.

Инцидентна на граници, пленидба илегално унесених огромних количина оружја и др. доказивали су да је Албанија озбиљно умешана у сукобе на Косову, а могла се доказати и веза политичких албанских лидера са ОВК. Српска дипломатија није о томе обавестила Уједињене нације, мада би тиме могла да скине са себе одговорност за нарушавање мира у региону, и постане страна која захтева да јој се помогне.

Уместо тога, расписан је референдум, којим се одлучно одбацује страни мешање.

Нови премијер Савезне владе, Булатовић је уочи своје промоције на седницама 15. и 17. маја (на којим су биле само кадровске промене,

ни речи о Косову), изјавио да се "Србија и СРЈ успешно опирају притисцима међународне заједнице".

Милошевић се састао са Руговом, после дипломатске иницијативе Гелбарда и Холбрука, и на крају пристао на Просветни споразум.

На састанку Милошевић-Јелџин 16. јуна потписан је Московски споразум, према коме се СРЈ обавезала да ће: наставити преговоре са Албанцима, неће бити репресија против цивила, неће се забрањивати страним дипломатама и међународним организацијама слободно кретање, што важи и за хуманитарне организације. Свим избеглицама биће дозвољен проратак и нормалан живот уз помоћ државе, а када престану терористичке акције снаге безбедности смањиће присуство ван база. СРЈ је спремна да почне преговоре са ОЕБС о обнављању чланства. Све ово уз констатацију НАТО званичника да речи морају бити спроведене у дела.

Након састанка, појачале су се борбе у покрајини, као и број избеглица на обе стране. Снаге МУП заплениле су огромну количину оружја која је пренесена из Албаније. Портпарол СПС Ивица Дачић у то време изјављује: "Не видим потребу за расправом о косовском проблему у Скупштини Србије".

Падом места која се сматрају упориштима ОВК (Малишево, Јуник, Ораховац) изгледало је да се ситуација на Косову примиче почетку краја.

СРЈ је позвала међународну заједницу и све земље света да најоштрије осуде злочин над убијеним и масакрираним у Клечки, потом и у Глођанима, али је медијску пажњу откривање масовне гробнице имало највише у Југославији. Позив није добио ни Хашки трибунал, ни међународни патолози, па је светска јавност почела да се пита може ли се веровати шта се заиста догодило, и није ли откривање гробнице чувано за повољан моменат, када је на виду први конкретни договор од почетка косовског егзодуса: дијалог две стране, на највишем локалном ивиоу (Милошевић-Ругова) уз посредништво Хила.

ПОМИРЉИВ СТАВ

У септембру је донесена одлука да се у року од три до пет година успостави привремени Споразум, чији је текст био предмет изванредне пажње нережимских медија, спекулација на тему шта хоће српска, шта хоће албанска страна, да ли су предлози Контакт групе по узору на већ постојеће моделе још увек важећи... Све до ванредног заседања републичке скупштине, где је посланицима, без икаквих консултација стављено да аминују следеће: оснива се привремено Покрајинско веће, са председником, чија је редовна функција министар за спорт и омладину, и члановима који су стављени од социјалиста и тзв. јојалних Албанаца. Ове одлуке, уз констатацију премијера Марјановића да је "данас на Косову влада мир" донете су у сенци Резолуције Савета безбедности, која није постављала услове, али која је била сигнал војсци НАТО да би могла на интервенцију.

Последњи ултиматум пред већ готово извесно бомбардовање донео је Холбрук у шест већ неколико пута поновљених тачака, да би се на крају сазнало да постоји и шеста, кључна, око које се Милошевић двоумио, изгледа, све ово време, и која је, према неким аналитичарима, тихо увођење стране контроле на подручје Косова.

У чему је смисао жртвовања

Или да ли је зарђала кашика довољна

Сте СКАВИЦА

ШТА ЈЕ РАСПОЛОЖИВО

Интонацију свом грлатом партијском хору и хору осталих следбеника "безрезервне (му) подршке" - о томе шта (нам) је чинити у овом "историјском тренутку" Диригент је дао на седници Главног одбора Социјалистичке партије Србије 24. септембра, рекавши, осим осталог, да "без обзира на мотиве и методе притиска, нико нема право да се колеба приликом одбране Србије и Југославије, а чак и на седници Врховног савета одбране пре-

шта значи борбени поклич "свим расположивим средствима"? Има ли он реалну подлогу за одвраћање, или за победу над евентуалним агресором, како се у овом случају официјелно квалификују НАТО формације? Или се њоме само осокољује (у)збуњено пучанство? Или је напросто прикладан као реторичка фигура у свеколикој пропагандној паради актуелног политичког и политиканског корпуса у Србији? Но, пре тога, тек да се бар овлашно подсетимо чиме би и како би ударио НАТО по циљевима на територији СР Југославије, донесе ли се, не дај Боже, таква одлука, а о чему су

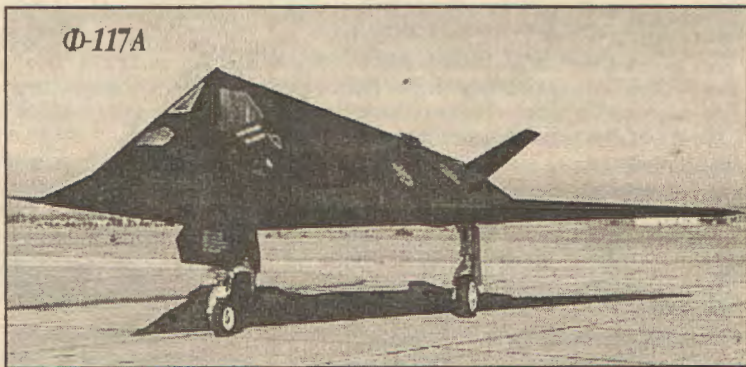
катастрофе уколико се речена НАТО сила не би зауставила памету или ефикасним контраударом са ове стране.

Удари би се, дакле, изводили у таласима, највећма са пловених објеката Шесте америчке флоте и са НАТО база у Средоземљу. У првом таласу, према свим информацијама, предвиђени су удари фамозним крстарећим ракетама "Томахаawk", које су употребљаване у рату у Заливу, а 13 их је лансирано и на циљеве у Републици Српској 1995. (Развијено је више типова ракета, ево само неких сумарних техничких података о систему: дужина ракета од 4,90 м до 8,90 м; тежина од 1.000 кг до 1.450 кг; пречник ракете од 0,53 м - 0,61; брзина око 800 км на сат; домет од око 450 км до 2.500 км; бојна глава може да се пуни класичним експлозивом до око 450 кг и и нуклеарним експлозивом; може да лети на екстремно малим висинама од 15 метара, при чему заобилази препреке; у различите типове уграђени су различити навигациони системи; иако је веома "паметна" ракета није непогрешива; савремена ловачка авијација и ефикасна ПА артиљерија могу да оборе све типове ових ракета.)

Већ у наредном таласу учествовала би и борбена авијација, више или мање познатији типови ловаца - бомбардера из НАТО ваздухопловства: Ф-14, Ф-16, Ф-18, "Торнадо", "Мираж", "Јагуар", "Херијер"; затим, авиони за рано упозоравање, аквизиција циљева, комуникација и

Ф-16

Ф-117А

ма званичној верзији (иако је тамо, чује се, било и другачијих тонова између Слободана Милошевића и Мила Ђукановића) - кристализовати у војнички лапидарну заклетву: "Бранићемо се свим средствима"!

Др Војислав Шешељ, десна председникова рука у овако смутним приликама, као да је једва дочекао да по ко зна који пут припрети Западу, односно Војној алијанси - како он није сасвим сигуран да ће успети да обори "баш сваки западни авион" који евентуално буде бомбардовао нашу земљу, али да ће сто посто оборити оне "који су му ближе". Испоставиће се да је човек мислио озбиљно: своје опасне пројектиле у виду некаквог закона већ је лансирао на оно мало независних медија у нас, а своју чувену храброст, како се очекује, др Шешељ ће испољити и у наредном удару по "стелт-бомбардерима" из ескадриле "пете колоне", тј. по оних опасних десетак "жена у црном" које повремено на Тргу Републике у Београду указују на контаминацију која шикља из политике Шешељевог партије.

MiG-29

у нас нарочито последњих дана исписана брда новинске хартије.

Чак и Бил Клинтон, у писму групи водећих републиканских сенатора, 8. октобра, предочава план НАТО као "постепену, али ефикасну силу из ваздуха" чији би се интензитет смањивао све до потпуног гашења ако С. Милошевић дефинитивно испуни захтеве који се од њега траже резолуцијама Савета безбедности; или би се сразмерно повећавао до, по Војску Југославије а вероватно и грађанство, велике

навођење - "Авак", дакако и авиони-танкери. Све у свему, била би то застрашујућа флота, можда ок око свих хиљаду летилица и где би ударила ту трава више не расте.

ПОНЕШТО И ОПАСНО

У одмеравањима снага у региону, Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана (РВ и ПВО) СР Југославије има респективну репутацију. Према званичним подацима који потичу из саме Војске Југославије (као резултат Споразума о подрегионалној контроли наоружања, Фиренца, 14. јун 1996) РВ и ПВО има 155 различитих борбених авиона (од којих 15, а према неким руским изворима и 20 апарата МиГ-29, еквивалент америчком Ф-16; све остало - МиГ-21, "орао" и Г-4 и још неки нижег је ранга и мањег квалитета) и 53 борбена хеликоптера. РВ и ПВО формацијски дејствује у оквиру Корпуса ПВО и Ваздухопловног корпуса и две самосталне ескадриле.

Сем ловачке авијације (два пука од по две ескадриле - један базира на аеродрому у Батајници, други на аеродрому у Приштини) у саставу Корпуса ПВО налази се једна ракетна

бригада и један ракетни пук - наоружани стационарним ракетним системима "Нева" и "Волков" (односно по НАТО сигнатури СА-2 и СА-3), прилично застарели и непоуздани, иако је баш том технологијом оборен чувени амерички шпијунски авион У-2. Другу групуацију Корпуса ПВО чине пет мобилних (самоходних) пукова који на неки начин представљају окосницу одбране југословенског неба, те су аналогно томе и распоређени по државној територији СРЈ. Наоружани су ракетама "Куб-М" (односно СА-6) - по три инсталиране на сваком покретном ласеру.

Е, те ракете су већ нешто од чега би и НАТО могао и да зазира, тим више ако нису откривене локације пукова. Ракетама се могу обарати чак и најсавременије летилице на малим висинама па све до 10 км, а на даљинама до 25 км. Ирачани су у рату у Заливу највише користили тај систем, а таквом ракетом ПВО Републике Српске срушила је и један амерички Ф-16. Међутим, велика мана те ракетне технологије је у томе што је заснована на радском навођењу тако да се лако омета, тако да за технику модерних армија једва да и представља већу опасност.

БЕЗ ПАМЕТИ - НИ БОГ

Систем ПВО Војске Југославије, наравно употпуњен је дивизионима и батеријама класичне ПА артиљерије (топови 57/2 мм, 30/2 мм, 40 мм Л/70 са ласерско-рачунарским уређајем, самоходни топ 20/3 мм БОВ - 3) са одговарајућом радарском техником. Ипак, можда од те већу испомоћ домаћем систему ПВО чине оне ракете које носе војници, односно ратници у пешадијским јединицама. То су ракете "Стрела-2М" (односно СА-7) и "Игла-1 М (односно СА-13); прва је тешка око 15 кг, војник ракету испуштаје из лансера са рамена и може да обори летилицу на даљини од 4.000 м и на висини од 50 м до 2.300 м; други тип ракете је нешто тежи - 19 кг, али је савременији, са уграђеним алгоритмом навођења, прилично отпоран на све врсте ометања. Тим типом ракете оборени су: италијански транспортни авион Г-222 изнад Коњица 1993; исте године и британски "Херијер" изнад Горажда; најзад и француски "Мираж 2000", изнад Романије 1995. Све летилице из састава НАТО.

Као што се може закључити, у нас има прилично ПВО технике којом би се под повољним условима могла постићи одговарајућа густина ватре. Генерал Младен Карановић, начелник Управе Артиљеријско-ракетних јединица ПВО и ВЈ недавно је у ауторском тексту у недељнику "Војска" написао и ово: "Основна карактеристика рода обележена је артиљеријским и ракетним системима средње генерације, с тим што су на ракетним средствима учињене модификације и усавршавање која их приближавају средствима више генерације..."

У реду, нека се буде и тако, нека техника буде у највећем степену приправности, људство такође, подразумева се. Али, потписник овог текста - додуше, врло скромног знања не само о овој ратној техници и технологији - дубоко је убеђен да Војска Југославије и њена Противваздушна одбрана у евентуалном судару са НАТО формацијама не може постићи чак ни частан пораз! И нека му буде опроштено што јавно саопштава да у овом случају не види апсолутно никакав смисао жртвовања (чијих живота?), а та се идеја шири овим нашим и иначе свим и свачим контаминираним јавним и политичким полигоном попут какве заразе. Без памети ни Бог нам не може помоћи!

ФРАНЦ ВЕБЕР, ЈЕДАН ОД НАЈВЕЋИХ ЕКОЛОГА СВЕТА И ПРЕДСЕДНИК ФОНДАЦИЈЕ ВЕБЕРЋ У МОНТРЕУ (ШВАЈЦАРСКА), УПУТИО ЈЕ 1. ОКТОБРА ПИСМО ИСТОВЕТНЕ САДРЖИНЕ АМЕРИЧКОМ ПРЕДСЕДНИКУ БИЛУ КЛИНТОНУ, ПРЕДСЕДНИКУ КИНЕ ЖЕМИН ЗИЈАНГУ, ПРЕДСЕДНИКУ БРИТАНСКЕ ВЛАДЕ ТОНИЈУ БЛЕРУ, АУСТРИЈСКОМ КАНЦЕЛАРУ ВИКТОРУ КЛИМИ, ПРЕДСЕДНИКУ ФРАНЦУСКЕ ЖАКУ ШИРАКУ И РОМАНУ ПРОДИЈУ, ПРЕДСЕДНИКУ ИТАЛИЈАНСКЕ ВЛАДЕ.

Спасите духовно благо Косова

Франц ВЕБЕР

Господине председниче, десетине милиона Европљана испуњени су зебњом, запрепаштењем, неверицом поводом најаве бомбардовања покрајине Косово од стране снага НАТО пакта. Цивилизована Европа не може ни да замисли да је неко спреман да се на тај начин споља умеша у унутрашњи сукоб једне суверене земље.

Као што вам је познато, Косово се простире на 11.000 квадратних километара. На том подручју се налази 1.800 српско-византијских споменика из средњег века, међу којима неки спадају у светска чуда архитектуре и уметности, као што су цркве у Пећи, Дечанима, Призрену и Грачаници. Њима ваља додати велик број споменика из отоманског периода. Према томе, Косово представља једно од највећих и најгушћих налазишта светске историје и културе.

Узимајући слободу да вам се обратим, господине председниче Републике, дозволите да подсетим да већ тридесет пет година водим борбу широм света за очување и спашавање угрожених природних и историјских налазишта. Бранио сам и сачувао подручје језера око Енгадина где је Ниче написао свој "Заратустру". Успешно сам се борио за Аплиле и лепоте Провансе. Спасио сам Аполоново светилиште у Делфима са његових два милиона маслина. Делфи су ме прогласили за почасног грађанина. Захваљујући мом деловању, спашене

су Богородичина црква у Студеници, та мајка српских цркава, виногради на обали Леманског језера, древна шума на Дунаву поред Хајнбурга итд. У Аустралији сам створио резерват од 50.000 хектара за дивље коње, а у Тогоу је моја Фондација преузела спашавање националног парка Фазао Малфакаса.

Најава да ће НАТО извршити ваздушне ударе на Косово дубоко ме је дирнула. У име цивилизоване Европе, молим вас, господине председниче, да учините немогуће како бисте спречили тај варварски чин. Очигледно, бомбардовање под изговором да се сјерећи или ублажи хуманитарна катастрофа, довело би у крајњу опасност или би чак разорило културно благо Косова. Томе ваља додати небројене цивилне жртве и погубне последице по здравље становништва, као што се то догодило у Босни 1995. после бомбардовања НАТО снага.

Да ли је потребно наглашавати да се хуманитарна катастрофа на Косову и Метохији не може решити огњем и мачем, нити се вековни сукоб српског и албанског становништва може решити бомбама. Чинићи демарш у прилог успостављања мира на Балкану, пре три месеца сам упутио писмо генералном директору УН-ЕСКО-а г. Федерику Мајору, апелујући да споменици Косова добију статус светске баштине - што би помогло Србима и Албанцима да превазиђу своје антагонизме из прошлости и да пођу стопама помирења.

Господине председниче, помозите нам, помозите Европи да сачува цивилизацију Косова која представља један од угаоних каменова европске културе и њеног идентитета. Цивилизована Европа биће вам вечно захвална за такав чин у служби мира.

Молим вас, господине Председниче Републике, да верујете у изразе мог највишег уважавања.

ИЗ ЖАРИШТА: ДУШАН КАЛИЧАНИН, ПОВЕРЕНИК СПО ЗА САД

Шешељеве пљувачне бомбе опасније

Интересантно је да у овој ситуацији објављен апел Русије Европској Унији, САД и Канади за помоћ у храни да би се "прегурала" зима, јер је жетва житарица ове године у Русији била веома лоша.

Александар ЧОТРИЋ

Господине Каличанин, Ви живите у САД, земљи која је највећи заговорник бомбардовања циљева у Србији. С обзиром да поново пратите све поступке и реаговања америчких функционера, као и вести тамошњих медија, питамо вас - хоће ли доћи до интервенције НАТО пакта на нашу земљу?

Не верујем да ће доћи до бомбардовања наше земље од стране НАТО пакта, и то из више разлога. Када би бомбардовање зависило само од Била Клинтона и његовог министра спољних послова Мадлен Олбрајт, као и од Тонија Блера и Робина Кука, бомбе би већ падале свуда по Србији. Међутим, за доношење једне тако важне одлуке неопходна је сагласност свих земаља, чланица НАТО пакта. На нашу срећу, неколико земаља још није дало пуну сагласност за почетак бомбардовања. Међу њима се налазе Немачка, Данска, Грчка и Италија.

Међутим, не треба заборавити Клинтонovu изузетну способност да убеди било кога - да уради оно што он жели, чак и у ситуацији када се зна да је добар део републиканца, а и демократа, против употребе силе за решење косовског проблема. Због тога је могућност интервенције НАТО-а ипак могућа, чак и у блиској будућности.

РУСИ У РЕДУ ЗА ПОМОЋ

Колико се у САД узима у обзир чврст став Русије која се противи нападу НАТО-а на нашу земљу?

Америчке власти су врло непријатно изнемањене упорним руским инсистирањем да НАТО нема право да употреби силу за решење косовског проблема. Неки високи руски званичници недавно су изјавили да су спремни да пруже помоћ Србији, укључујући и најмодерније противвавионске ракете. Изгледа да се и много грађана пријављује у добровољце који желе да помогну Србији да се одбрани од агресора. Неки коментари у овдашњој штампи саркастично су приметили да је тешко разумети једну земљу која практично проси да би се одржала у животу, а очекује да се њен став усвоји, иако је противан већини западних земаља. Интересантно је да у овој ситуацији објављен апел Русије Европској Унији, САД и Канади за помоћ у храни да би се "прегурала" зима, јер је жетва житарица ове године у Русији била веома лоша.

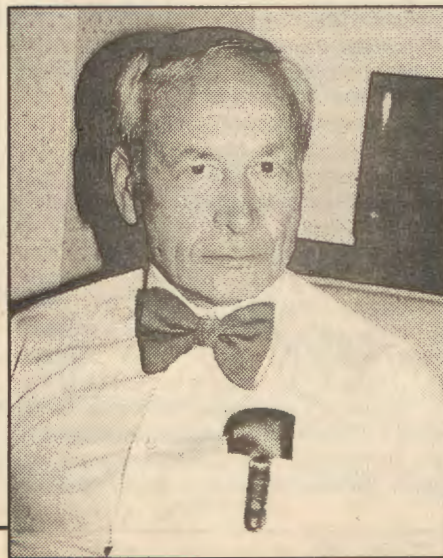
Има ли истине у тврдњама да амерички председник своје скандале жели да потисне у други план војном интервенцијом против Србије?

Велики број медија и политичара сматрао је

да то тако, када је Клинтон наредио да се бомбардују "терористички" циљеви у Авганистану и Сомалији, пре неколико недеља. Међутим, процедура импичмента је већ изгласана од стране Конгреса, па му тако нешто сада баш и не помаже, тим пре што је добар део политичара и јавности против слања америчких војника у неизвесну опасност, због нечега што, супротно званичницима, многи сматрају да није од виталног интереса за Америку. Исто тако, с обзиром на нове изборе за оба дома, заказане за 3. новембар, Клинтону би добро дошло да демонстрира како је, и поред ужасног скандала, још увек способан да функционише нормално и да доноси важне одлуке које могу да значе "рат или мир". Ако би успешно решио косовску кризу, то би помогло избору његових демократа, који се плаше да ће због његовог скандала изгубити многа места у Конгресу и Сенату.

Како се у САД тумаче неодољиве, и по српски народ погубне, изјаве потпредседника Владе Србије Војислава Шешеља, који прети медијима, невладиним организацијама, страним дописницима, западним дипломатама...?

Шешељ је већ у целом свету познат, а и нарочито овде у САД, као најреакционарнији српски политичар, опасан демагог, потпуно бескрупулозан лажов (скоро гори и од Ђинђића, ако је то уопште могуће), арогантан простак и силедија, који је у себи објединио све најгоре од фашизма и комунизма. Многи сматрају да је он још гори и опаснији од Милошевића који већ служи као пример бескрупулозног диктатора, који би и своју мајку продао да би се одржао на власти. Шешељ је нарочито расрдио медије који

су једнодушно осудили његове нападе на слободу извештавања, дипломатско особље и све остале, који не мисле као он.

Шешељ, Милошевић и Мира Марковић представљају велику срамоту за нас Србе овде, и у целом свету. Неке земље су због Шешељевих изјава и поступака већ упутиле оштар протест српској влади.

ДОК ЈЕ КОМУНИСТА

Шта у овом тренутку српски исељеници и чланови СПО у САД могу учинити да се промени изузетно негативно гледање на Србију и српски народ?

Треба чинити исто оно што је одавно требало бити урађено, а то је - да све српске заједнице и појединци упорно и редовно контактирају са својим политичким представницима - конгресменима, сенаторима, градоначелницима, гувернерима држава, администрацијом у Вашингтону... телефоном, или телефаксом, или писмима, и стално им објашњавати шта је Косово, шта је Србија, ко су Срби... Потребно је протестовати против нетачног и тенденциозног приказивања догађаја на Косову и у Србији, и показати им колико ми волимо своју земљу и свој народ, као и да ми волимо слободу изнад свега, али нисмо ни убице, ни злочинци, као што нас је педесетогодишња комунистичка тиранија представљала пред целим светом. Треба показати да смо ми мирољубив, вредан и способан народ који никоме не жели зло. Нажалост, веома мали број нас то чини, а нарочито у местима где живе стотине хиљада Срба - у Чикагу, Кливленду, Милвокију, Гери Индијани... Ипак, морам признати, да и када би све то радили, не би било лако мењати мишљење света о нама, докле год се код нас налазе комунисти на власти.

Чини ли се и Вама да смо поново изгубили медијски и дипломатски рат?

За то превасходну кривицу сноси српска власт. Та власт није била ни свесна да се тај рат жестоко водио широм Запада и да није ништа мање опасан од оног на правом ратном бојишту. Резултат тога је што се током времена укорењено један катастрофалан став према свим српским националним проблемима, не само у медијским и политичким, него и у академско-научним круговима. Најважнија последица тога је што се читав српски народ третира као узрок нестабилности и ремећења мира и поретка на Балкану, тако да су Срби постали дежурни кривци за сва зла. Тако ћете читати опширне извештаје о патњи албанских избеглица, или о масакрима и мучењу њихових невиних жена и деце, док о још већем броју масакрираних Срба, на пример, код Клечке, скоро да се није ни писало. И ако јесте, ти су описи врло штурти и неуљубљиви, и врло често изазивају извесну сумњу да се тако нешто заиста десило. Тој, перманентно негативној, представи о нама највише је допријела неспособна и антисрпска власт у Београду. Народ који има несрећу да га пред светом представља таква власт унапред је осуђен да буде крив, без обзира на правду, истину разум и чињенице.

Једна нормална влада би проблем Косова, као и све друге проблеме, одавно решила. Нажалост, такву владу Србија нема, и неће је имати све док је на власти Милошевић који је гарант нерешивости свих проблема. Као што би Клинтон овде требало да поднесе оставку за добро свог народа, тако би и Милошевић требало да поступи. Нажалост, они су у једноме врло слични - и један и други не презају ни од чега да се одрже на власти.

Зашто се Русија противи војној интервенцији на Косову?

BBC, 5. октобар, 1998

Мотиви Русије потичу првенствено због њихове амбиције да и даље играју важну улогу у светској дипломатији, настављајући тамо где је стао Совјетски Савез. Тренутно се Русија суочава с опаснијом ситуацијом да изгуби своју надмоћ у Источној Европи, коју је стекла још пре доба Совјетског Савеза, због све јачег војног утицаја НАТО-а у том региону.

Русија је више пута настојала да одигра улогу миротворца на Балкану, као што је помогла у спречавању Западне интервенције у Ираку почетком 1998.

Оно што Русија пре свега треба да избегне је удаљавање од својих западних савезника и поверилаца, стављајући у Савету безбедности вето на економске санкције или војну интервенцију, са циљем да спречи деловање НАТО-а без сагласности УН.

Још нешто брине Москву. Ваздушни напади НАТО-а на босанске Србе 1994. и 1995. изазвали су буру протеста просрпског лобија у руском Парламенту.

Крџице тог лобија нису биле уперене само против НАТО-а, већ и против руске владе, за коју тврде да је открила своју слабост у немогућности да спречи војне нападе западне алијансе. Просрпска осећања су природна за националистички настројене руске политичаре који се идентификују са православним Србима, Словенима, који су у конфликту са муслиманском заједницом. За разлику од босанских Муслимана, косовски Албанци не само да су муслиманске вере, већ нису ни Словени.

Руско јавно мишљење никада није одражавало гнев националиста и појединих руских медија према наводном антисрпском или антисловенском расположењу у свету. Али, осетљиво је на чињеницу да је Запад потцењено утицај Русије на светској војно-политичкој сцени игноришући њи-

хово противљење војној интервенцији.

Руска влада је подржала резолуцију Савета безбедности која је НАТО пакту прокрчила пут за интервенцију у Босни. Али, јавно је изразила неслагање са одлуком да НАТО не треба да добије сагласност Савета безбедности за сваку нову војну акцију у Босни и да не мора унапред да консултује руску Владу. Постоје још два разлога због којих се Русија посебно противи међународној војној интервенцији на Косову.

Први је тај да Косово, за разлику од Босне, није призната у међународној јавности као независна држава, а други, да и сама Русија има проблема са националним мањинама, као што су Чечени, и не би желела да се установи правило по коме би била ограничена у решавању евентуалних конфликта на територији Русије.

Приредила: Соња Јовићевић Јов

"Не" војном уплитању

"Југославија ће имати све основе да Бугарску прогласи непријатељем ако дозволимо да наш ваздушни простор користе авиони НАТО-а приликом војних операција на Косову." (Изјава Ивана Ганова, члана парламентарне групе Демократске левице (ПГДЛ) и високог функционера Бугарске социјалистичке партије (БСП) дневном листу "Сада").

Велика брига НАТО-а за мали Космет

"Изненађујућа је толико велика брига НАТО пакта за тако мали Космет, где је Југословенска влада настојала да се обрачуна с терористима и угуши побуну, што би учинила и свака друга влада у свету. Где је био и где је сада НАТО, та међународна полиција када њена савезница Турска малтретира и убија не само Курде унутар својих граница већ и ван њих. Добри познаваоци савремених међународних збивања нису зачуђени хипокризијом у свету већ само њеном величином." (Банис Мамидис, коментатор кипарског листа "Филепетерос").

НОВЕ КЊИГЕ У ИЗДАЊУ "СРПСКЕ РЕЧИ"

ПРЕДРАГ ПЕЈИЋ СРБИ У МАУТХАУЗЕНУ

"Логорашка књижевност обележила је овај век у мери у којој је логорска стварност масовно, ужасно и срамно обележје истог тог века. Читаоцу се ова врста документарне литературе може учинити бескрајном траком истоврсних сведочења која изазивају мучнину па и неверицу упркос сазнању да су логори смрти беспрекорно функционисали као монструозни изум посувраћеног људског ума. На чињеницу масовних логора смрти човечанство се толико привикло да их је са историјске дистанце почело делити на боље и горе, као да уопште може бити нечега бо-

љег у идеји масовног уморства недужних људи.

Пејићево сведочење потресно је у својој једноставности, аутентичности и обиљу података који дочаравају логорску свакодневицу као узорак пакла у коме је могућно опстати онима који успеју сачувати зрнци наде у мору апсурда. Аутору чак полази за руком да у безмерју хаоса уочи и неки систем и каква-таква правила, као што су рецимо специфична понашања различитих националних група у борби за голи опстанак". (из рецензије)

ЦЕНА 140 ДИНАРА

МИЛОРАД РОДИЋ ГРЛИЦЕ

Лирски звук Родићевић пе-сама обузима читаоца као интегралан, модеран, дубоко личан али провокативан и на општем плану. Иза и изнад тог звука ствара се богат низ песничких слика раскошног колорита, а ове слике граде специфичну амбијенталну целину у којој станују час сетна и носталгична, час полетна и делатна мисао о кључним сегментима људске egzистенције. Мисао о љубави, нади, вери, скепси, мисао о пролазности и вечности.

Звуком, сликом и вишезначношћу нијансираних идеја о свету Милорад Родић заправо трага за смислом живота у коме емоције имају место и улогу можда битнију од рационалног поимања ствари и односа. Називима циклуса могло би се рећи овако: *Значена* постоје, *Приситији* их растварају, релативизују и објашњавају, а *Ојсене* их поново замагљују и враћају у свет варки, у простор чулних и умних метаморфоза.

"Грлице" тако постају и остају тријумф емоционалног виђења и прихватања живота и света. (из рецензије)

ЦЕНА 150 ДИНАРА

Књиге можете поручити поузећем на адресу "Српска реч", Вука Караџића 8, 11000 Београд. Попуст у редакцији 50%.

КОСОВСКИ ЧВОР

Мирни расплет или оружани заплет?

*Тотална неизвесност,
помешана са страхом: хоће
ли Милошевић испунити
захтеве Савета безбедности и
Контакт групе и сасити нас
велике трагедије или ћемо, у
сујротном, бити изложени
бомбардовању и ракетирању
НАТО. - Холбрук остаје у
Београду све док постоји и
последња шанса да се нађе
мирно дипломатско решење*

Никола БУРЗАН

Никад са толико неизвесности и зебње, па и страха, нисам писао један новински текст, а написао сам их на хиљаде за више од четрдесет година бављења новинарским занатом. Постоје за то најмање два "оипљива" и објективна разлога. Прво, хоће ли НАТО-бомбе, које нам као Дамоклов мач висе над главом, спречити да овај текст уопште стигне до редакције, штампарije, читалаца? Ако се то догоди, онда ће Запад учинити највећу услугу црвено-црном српском режиму бар у нечему - у буквалном гашењу овдашњих "тзв. независних" медија.

ШЕСТ ЗАХТЕВА, А ШТА ЈЕ ИЗАЗ?

Друго, иако званично није проглашена ни "непосредна ратна опасност", а камоли "ратно стање", српска влада је, под очигледним притиском Шешеља и шешељеваца, а под фирмом "заштите националних интереса", завела такву цензуру која се може поредити са оном чувеном после "шестојануарске диктатуре"! Црвени војвода је у Савезној скупштини самовољно прогласио "стање непосредне ратне опасности" и оштро запретио свим "колаборационис-

тима", "дефетистима", "шпијунима" и осталим "домаћим издајницима", обећавајући им драконске казне.

Док ово пишем, неизвесност је тотална, страх расте. Како и не би: НАТО-вске бомбе злокобније су и опасније од сваког Дамокловог мача! Што се мене тиче, више од свих тих бомбашких претњи, престравили су ме ратно-хушкачки, застрашујући, провокативни говори војводе Шешеља, који изазива и заичкава цео свет, просто вукући ђавола за реп. Он прети свима: и страним земљама, њиховим држављанима и државницима (Тонија Блера, рецимо, упоређује са Хитлером!?) и НАТО-овим војницима и авионима, а посебно "домаћим издајницима". И, што је најгоре, нико се - осим СПО-а од те сулуде реторике не ограђује!

А шта би, у ствари, требало да учини Милошевић, који о свему одлучује (мада мимо свих устава и закона!) да нас не би снашла велика, можда највећа у историји, трагедија?

Пре свега, да испуни одредбе резолуције 1199 Савета безбедности, и шест захтева које му је, у име Контакт групе, предочио Ричард Холбрук: обустава насиља на Косову, повлачење снага безбедности и тешког наоружања, слободан приступ Косову за хуманитарне организације, потпуна сарадња са међународним судом за ратне злочине, повратак избеглица на Косово и почетак преговора о самоуправи за косовске Албанце.

Може ли, заправо - хоће ли - Милошевић те, не баш тешке захтеве испунити? Може, али... Колико је познато, преговори би се водили на основу плана америчког амбасадора Криса Хила, којим се - како се најављује (јер сви детаљи нису познати) - одржавање међународне конференције о Косову, у виду неке врсте новог Дејтона. А то би, опет, значило да се на Косову стационирају мировне снаге за раздвајање и гарантовање безбедности, које би биле састављене од више хиљада (спомњене се цифра од 15.000) НАТО-вских и руских војника. Дакле, нешто слично (ако не и истоветно!?) ономе што се догодило у Босни?!

ПРЕТЊЕ ДОСТИГЛЕ КУЛМИНАЦИЈУ

Уколико би Милошевић на то пристао, а чисто сумњам да хоће, онда би војна интервенција отпала. А ако не пристане? Плашим се најгорег. Јер, уз све противљења (јавна) Русије војној интервенцији "без сагласности Савета безбедности", НАТО је, изгледа, одлучан да Хилев план спроведе - милом или силом. Другим речима: ако не прихватите долазак мировних снага на Косово, оне ће, ипак, доћи - после војне интервенције!

Плашим се да не "сејем дефетизам", али изгледа да нас чека горка и тужна судбина. Добро, слажем се да се треба супротставити "енергично, свим расположивим средствима". Али, може ли "сирак тужни без ниђе никога" да се супротстави ваљда најмоћнијој сили у историји света, званој

НАТО?! Изгинуће народ, разориће нам земљу, уништити материјална добра, а на крају ће, на жалост, опет бити - по њиховом! И од тога ме је страх! Па се као и Бил Клинтон, "молим Богу да председник Милошевић испуни захтеве светске организације"!

Претње су достигле кулминацију: Солана каже да је "одбројавање почело" (за војну акцију), Медлин Олбрајт да "истиче време за дипломатију" и да војни удар НАТО "може непосредно уследити ако се Милошевић оглуши о обавезу из резолуције Савета безбедности", а председавајући ЕУ Шисел поручује да Милошевић мора да делује "сад или никад"!

Командант НАТО снага генерал Весли Кларк упозорава Милошевића да се поинује захтевима ради "добробити свих грађана". Јер, каже, цео свет се пита: "Зашто би један човек желео да ризикује штете оружаног сукоба и деструкције своје сопствене земље у циљу одржавања репресивног режима који је политички проблем претворно у озбиљну и растућу хуманитарну трагедију"?!

МИЛОШЕВИЋЕВА "ПОСЛЕДЊА ШАНСА"

Ричард Холбрук је сате и сате, дању и ноћу, провео у убеђивању Милошевића да искористи "последњу шансу" за мирно решење. Из штурих саопштења Милошевићевог кабинета није се дало разабрати ништа. Чак је и отворени и говорљиви Холбрук овог пута био веома уздржан, ретко се обраћао штампи, а кад би то и учинио, само је кратко понављао да је "ситуација веома озбиљна" али и да "нема напретка, налазимо се тамо где смо били и јуче"?!

Неизвесност је и даље потпуна. Хоће ли Холбрук успети да "убеди" Милошевића и хоће ли овај понуђена решења прихватити одмах или ће сачекати "дан после"? После пада прве... друге... треће... бомбе?! Па ће опет испасти херој и великомученик који ни за шта није крив, већ ти сурови, немилосрдни протагонисти "новог светског поретка" (јер Милошевић живи, и живеће довека, у старом!) Плашим се да нам је то судбина и са Шешељем.

Завршавамо овај текст у недељу 11. октобра у подне, а Холбрук наставља нову рунду преговора с Милошевићем! И наставиће је, каже, и у следећа два, три дана, све док постоји и најмања шанса за мирни излаз из кризе. Нисам дефетиста, али, на жалост, ни оптимиста. Нек нам је Бог у помоћи!

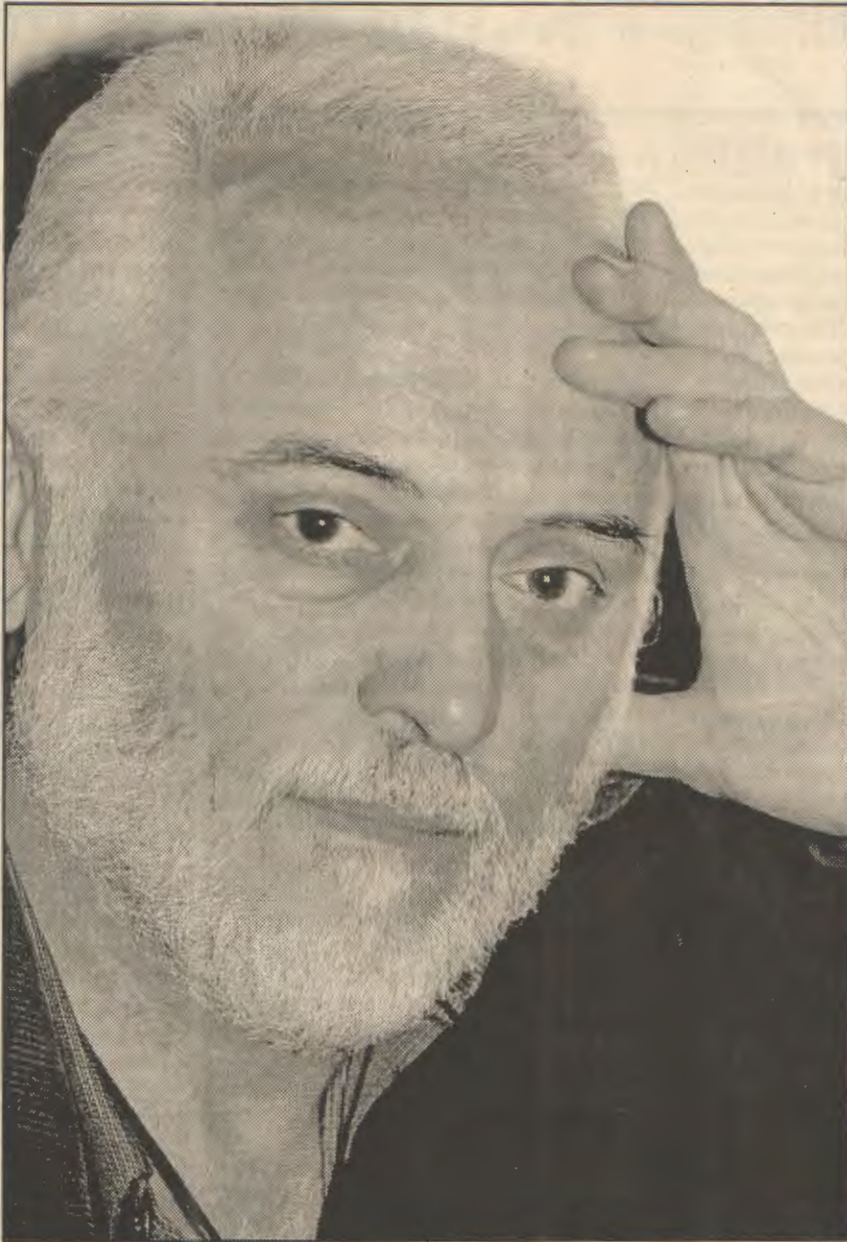

Не... гас Тој

Боље је да нас побију они него да се ми међусобно побијемо. Ако нас они бију не могу да нас све побију а ако се ми потучемо то ће трајати и ко зна ко ће преживјети. Као што знате ми се трајно бијемо. Ако нас Американци (са осталима) буду тукли и претуцали они ће једнога дана отићи...

Кад тад ће сигурно отперјати а ако се ми доватимо у шаке то ће трајати одавде до вјечности и никад краја. Све ћемо једни другима заламтити и поламтити ко је чији и ко је од кога и јебаће му и родитеља и бога кад тад. Не дајте се сада (једни на друге) без обзира што је то наша позната поза. Највише волимо одозго да се доказујемо. Није добро ни да су они над нама али свеједно, он нијесу Турци, неће пет вјекова. Они ће то ка зец брзо и неосјетно само ћемо осјетити да су нас опалили. Опалјивани смо толико пута па смо се мирили с опалјивачима. Код нас се још у неким крајевима по

турски и игра и пјева а понеће се и одијева. Пет вјекова су прошли ка ништа. Ако нас Запад напне то ће трајати највише колико Слоба а то није баш нешто. Њега смо већ издржали а дјелимично смо га и одржавали с подржавањем. С ким гођ се побијемо, помирићемо се за десет до петнаест година а ако се међусобно доватимо то ће трајати тек послјије педесет. Пет деценија. Пет па опет. Ако се међусобно доватимо, пребићемо се... Пола нас неће остати или једва толико... Половину ћемо исправити али ону половину која је претекла нећемо поправити... Па јопе, она ће половина

заразити ону другу и тако редом у круг. Опет ће неко прогласити српски народ небеским а Црногорце за богове и опет исто ово. Сви који су се небески осјећали углавном се спуште на земљу или још ниже под њу.

Нико још подземље није називао небом осим код нас. По тој основи нема хелиоцентричне теорије већ само геоцентрична... Па зашто је онда изгорио Ђордано Бруно...

Не! Од Слоба ће остати само фотографије са ђецом. Од нас ће остати само ђеца која памте како су им се родитељи понашали (ка ђеца). Са њима не треба ићи ни на Косово ни у свијет а нарочито не у свијест. По тој свијести ми смо у несвијест... Не дај Боже још гору вијест.

А горе има, како да нема. Горе ће бити... Осјећати се ка у Јулу а нас дере грозница. А најгоре је кад је грозница свакодневница.

Ова Холбрукова шетња ће морати да се наплати. Кушају на нама неке Индијанце (Томахавке) у

виду ракета а Руси нам гурају неке (!) ... Неке своје большевике да их испробавају на нама.

Што ће нама крстареће ракете кад ми ниђе не идемо, а ако одемо не враћамо се овамо. Сада баш одлазимо на амерички континент. Тамо има толико наших да ни језик не морам причавати (енглески). Толико је наших тамо да ћу зборити ка код куће... Да ме цио свијет разумије. Најтеже ми је то што ће ме критиковати као да сам ја крив што овамо ништа није право.

П. С. Остајте ми здраво

Неће ваљда нас

Каква конфузија влада у политичком животу Црне Горе, можда најбоље демонстрира однос председника Мила Ђукановића и посланика црногорског Парламента према најавима да ће НАТО снаге војно интервенисати у Србији и Црној Гори.

Небојша РЕЦИЋ

Када је 4. октобра у Подгорицу стигло саопштење са изненадно заказане сједнице Врховног савјета одбране, присталице црногорског председника нашле су се у чуду: Ђукановић је, супротно свим својим дотадашњим вербалним прокламацијама, подигао руку за закључак у коме се каже да ће се "Југославија, уколико буде нападнута, бранити сви средствима". Исте вечери, провладин дневник "Вијести", обично добро верзиран у све што се дешава у Ђукановићевом окружењу, објавио је да ће се већ наредног дана председник "обратити нацији" (нису навели којој) најавивши "да ће се Ђукановићева верзија синоћње сједнице Врховног савјета одбране знатно разликовати од оне која је саопштена из Београда".

Међутим, када је дан након сједнице ВСО изашао пред новинаре, Ђукановић ни једном једином ријечју није поменуо скуп на коме је гласао за, како су "Вијести" констатовале, "рат против свијета". Штавише, "мртав хладан", човјек је саопштио да су они који позивају у рат против читавог свијета "неозбиљни и неодговорни" и да се "поигравају са патриотским осјећањима грађана".

Ко се ту са киме поиграва није могло бити јасно на тој конференцији за новинаре, на којој бројни окупљени новинари нису имали право да поставе питања првом човјеку Републике. Остао је, међутим, утисак да је Ђукановићево понашање врхунац политичког лицемјерја и да је Либерални савез био у праву када је констатовао да црногорски председник "има једну причу за Подгорицу, другу за Београд, а трећу за свијет". Било је и оних аналитичара који су закључили да је Ђукановић заиста желио да демантује да је дао глас за цитирано саопштење Врховног савјета одбране, али да је "ноћ дуга" и да је "свашта могло да се догоди због чега би председник промијенио мишљење".

Истог дана, огласила се са ванредне сједнице и црногорска Влада. Кабинет Филипа Вујановића затражио је да се хитно састане црногорски парламент "и одре-

ди се према одлукама које се припремају у Београду, као и према захтјевима међународне заједнице поводом кризе на Косову". Разлог за панику у црногорском врху било је изненадно заказивање сједнице оба вијећа федералне скупштине за коју посланици владајуће коалиције из Црне Горе нису добили позив. Влада је, због тога, препоручила републичком парламенту да унапријед одбаци све одлуке донесене у Београду, уз образложење да потичу од нелегитимне Савезне владе и нелегитимне Савезне скупштине. На тој сједници, наводно је било говора и о могућем сценарију завођења ванредног стања и оцијењено да је "крајњи циљ оваквих намјера нови напад на Црну Гору и њену легално изабрану власт". Сличан сценарио разматрао је претходно и круг Ђукановићевих савјетника који су вијећали шта чека Црну Гору уколико дође до војне интервенције НАТО снага и одлуке федералног врха о увођењу ванредног стања.

ДЕМОНСТРАЦИЈА ПУКОТИНА

Посланици црногорског парламента, међутим, игнорисали су захтјев Владе да се "одреди према одлукама из Београда". О томе, чак, скоро да уопште није било ријечи на сједници Скупштине. Показало се још једном да црногорска Влада није релевантан фактор у вођењу државне политике, а то као да су Вујановићу жељели ставити до знања управо они од којих се очекивало да раде онако како је Влада захтијевала. Наиме, још једном је демонстрирано да је председник Мило Ђукановић створио све потребне предуслове за увођење председничког система и да му, у таквим условима, вишестраначка и вишенационална Влада служи само као пуки декор за сладуњава причу пред међународним дипломатама. И тога дана било је више него јасно да се одлуке на које Црна Гора још има право (већина њених надлежности пренијета је на савезни ниво) доносе у Ђукановићевом кабинету, у кругу његових савјетника. Јавна је тајна да је персонални састав његове "владе у сијенци" јачи од онога у Вујановићевом кабинету и да су Влади у којој главну ријеч во-

ди њен потпредседник Новак Килибарда остављене само мрвице власти.

Уосталом, на сједници Скупштине Црне Горе демонстриране су и неке друге пукотине у владајућој коалицији које су потврдиле да њен хетерогени састав неминовно води у брзи распад, или пак, у "утапање" придружених чланица (Народна странка и СДП) у Ђукановићеву Демократску партију социјалиста. Тако се догодило да се за сједницу предложило два, потпуно различита текста закључака поводом ситуације на Косову и пријетње НАТО ударима. Посланици ДПС-а и Народне странке понудили су посланицима један сасвим стерилан и испразан текст у коме се најјасније срочена сугестија Слободану Милошевићу односи на прихватање ставова из Резолуције Савјета безбједности ОУН 1199, као и захтјев да се у земљу позову представници и посматрачи високих институција међународне заједнице. У закључцима чији су аутори били Светозар Маровић (ДПС) и Предраг Поповић (Народна странка) није било ни ријечи о узвраћању "свим средствима", нити о осуди позива на "рат са свијетом". Била је то, заправо, "мекша" верзија монолога Мила Ђукановића од претходног дана, прилагођена чак и сензибилитету посланика Булатовићеве Социјалистичке народне партије, који, коначно, нису имали ни ријеч осуде за политички став својих политичких противника.

НА ГРАНИЦИ ГРОТЕСКЕ

У исто вријеме, пред посланицима се нашао још један предлог закључака, срочен у форми амандмана којима се, заправо, мијења првобитно предложени текст. Не би у свему било ништа чудно да тај предлог није дошао из редова Социјал-демократске партије, иначе коалиционог партнера Ђукановићевог ДПС-а. СДП-овци су, баш као у некадашњем опозиционом надахнућу, тражили да се све одлуке савезних органа прогласе нелегитимним, да црногорска власт самостално одлучује о свим питањима унутрашње и спољне политике Црне Горе, да Црна Гора прогласи неутралност у сукобу Србије и ОУН-а... У ствари, радило се о предлогу да Црна Гора, путем скупштинског закључка, и формално

прогласи суверенитет на својој територији. Тај амандман, сагласно властитом политичком убјеђењу, подржали су посланици Либералног савеза и двију албанских странака.

Међутим, све је постало гротескно када су посматрачи на сједници схватили да су петорица посланика СДП гласали и за Маровићеве, и за властите закључке, иако би се однос између њих могао означити као "небо и земља". Тако је још једном остало нејасно - како то да у владајућој коалицији постоји толика несугласност око државног статуса Црне Горе. Или је, пак, СДП од водеће коалиционе снаге - ДПС-а и добила улогу бацања прашине у

очи дијелу свог бирачког тијела које преферира опцију самосталне Црне Горе?! То што су посланици СДП гласали за оба текста понуђених закључака, могло би да сугерише и други одговор: да они и даље наивно мисле како могу преобратити коалиционе партнере у заговорнике црногорског суверенитета. У сваком случају, судећи по њиховом покушају да избалансирају разлику између два суштински различита текста закључака (оне усвојене оцијенили су "недовољним"), биће да је тачно оно што им је приговорио један политички противник када им је рекао да ће они (СДП) и убудуће "имати своје мишљење, али се неће слагати са њим".

Да се Социјалдемократи понашају баш као да су у Црну Гору дошли са друге планете, показала је и изјава једног од њихових челника, Ранка Кривокапића, који је на питање - јесу ли разочарани што њихови амандмани нису прошли, одговорио: "Не превише, јер смо убијеђени да ће брзо доћи дан када ће они добити свој пуни смисао... Неке ствари се могу спровести и када формално нису закључене, али су дио генералног програма коалиције, тако да има простора да се наши закључци формализују кроз Владу Црне Горе".

БЕЗЛИЧНИ ЗАКЉУЧЦИ

Ипак, оно што је остало као најјачи ефекат сједнице, јесте приближавање ставова до тада љутих политичких противника - Демократске партије социјалиста и Социјалистичке народне партије. Странка Момира Булатовића је подржала Маровићеве закључке, сугеришући једино да би било добро да им се дода формулација са сједнице Врховног савјета одбране, коју је подржао и предсједник Црне Горе! То што њихова сугестија није прихваћена, не значи да су "булатовићевци" остали разочарани. Напротив, све је тога дана мирисало да закопавање ратних сјекира и још једно надметање у лојалности двије групе Слободану Милошевићу. Теза о приближавању ДПС-а и СНП-а добила је на снази када јој се придодала прича из незваничних, али поузданих извора, да су се који дан пред сједницу састали Мило Ђукановић и Момир Булатовић. На том је сусрету, наводно, договорен повратак на старе, заједничке стазе политичког дјеловања и заједнички констатовано да се све то може ефектније постићи симулирањем постојања двају, наводно оштро супротстављених блокова на политичкој сцени Црне Горе.

- Црна Гора опет пропушта прилику да се јаче дефинише као субјект у актуелној

федерацији. Закључци су безлични и не одурађују пуно од ставова које о косовском питању и општој данашњој проблематици има режим Слободана Милошевића. То се види по односу СНП према закључцима. Они не нуде сигурност грађанима Црне Горе - рекао је послједије сједнице Ферхат Диноша, лидер Демократске уније Албанаца, странке која партиципира у Влади Црне Горе. Диноша је само формулисао став албанских партија према понашању актуелне црногорске власти, са чијим односом према косовском питању албански народ у Црној Гори постаје све више разочаран. Када се зна да је управо та популација била превага у Ђуканови-

ћевој побједи на предсједничким и парламентарним изборима, онда се поставља питање има ли црногорски предсједник и даље већинску подршку у црногорској јавности. То што би његово оправдање пред Албанцима у Црној Гори могло да гласи како он има обзире и према својим присталицама других нација, овима би тешко могло оправдати одлуке о затварању граница за избјеглице из Албаније или за својевремени договор Милошевића и Ђукановића о борби против тероризма на Косову "свим расположивим средствима".

ГДЈЕ ЈЕ ВЕЋИ МРАК

У сваком случају, посланици црногорског парламента нису донијели мир у домове грађана Црне Горе. Упркос вербалним наглабањима о томе како ће Црна Гора бити "прескочена", "изостављена" ... из НАТО удара, остало је извјесно да би у евентуалној војној интервенцији Црна Гора, заправо, била прва

мета. Наиме, текст из римског листа "Република" у којем су као приоритетни циљеви НАТО наведени аеродром Голубовци крај Подгорице и радарски системи у три мјеста на црногорској обали, унио је панику међу становнике. Становнике Боке посебно је ражестило размјештање војних бродова у непосредној близини насељених мјеста, јер се ради и пловилима са противавионским ракетама који би били потенцијална мета авио напада НАТО.

Ракетна корвета, најјача коју посједује ВЈ, везана крај градске риве у Котору и монтажа противавионских топова у фабрици "Арсенал" у Тивту, изазвали су негодовање локалног становништва. Све је потенцирано најавима неких странака и лидера да ће Слободан Милошевић намјерно употребити територију Црне Горе за супротстављање НАТО-у, не би ли ставио на пробу патриотизам Црногораца.

Ипак, ако је судити по првим резултатима о одзиву оних који су позвани у резервни састав ВЈ, грађани Црне Горе нису превелики оптимисти у плановима за борбу против НАТО-а. Тако су се, како пише недјељник "Монитор" у подгоричкој касарни Маслине, од 150 позваних у "резерву", одазвала само петорица. О "драстичном паду одзива резервиста" у Боки извјестио је и провладин дневник "Вијести". Дода ли се свему податак да су се многи млади људи привремено склонили, онда се о патриотском заносу Црногораца тешко може говорити.

Ипак, док се ситуација у Црној Гори у ишчекивању најављених НАТО удара може упоредити са оном у Србији,

постоји и једна значајна разлика: црногорски државни и парадржавни медији и даље преузимају програме иностраних радио и ТВ станица. Црногорски министар за информације Божидар Јаређић готово да је изразио осјећање поноса што је његов колега из Србије Александар Вучић рекао да "то није чудно, ако се зна да у државним медијима у Црној Гори влада већи мрак".

РАНКО КИЗИЋ, ПОЛИЦАЈАЦ ИЗ СЕЛА ДОЊИ ПЕТРИЧ, КОСОВО

Стрељање за повлачење

Ранко Кизић, унук Станка и Јелене Кизић, из села Доњи Петрич код Клине, четврто је колено Кизића у овом мегохијском селу. Полицајац је, водник прве класе и иријадник је јединице СУП-а у Пећи. Рођен је прве четрдесет година, ожењен је и има четворо деце, кћерке Весну (14) и Ружицу (13) и синове Владимира (16) и Радојицу (17). Живе скромно у кући чији темељи имају преко сто година, али на коју врло често албански терористи нагрћу. Утаквим тренуцима сви Кизићи су ирисебни и свако заузима своје место у одбрани кућног ираиа. На ираиу 21. века моји домаћини сивавају са бомбом исидог јастука, да им, како сами кажу, живи не би итали у цаке. Живети иод таквим иритиском и остати нормалан могу само изузетно снажни људи, какви су Ранко и њеиови укућани.

На стубовима улазне каије у њихово двориште су два орла, а исидог њих стоји натпис: СПО, Вук. Збои овоиа је Ранко иоследњих девет година имао доста мука, а неке од њих ћемо иоменути у овом разиовору.

Благица КОСТИЋ

Као што знамо, полиција и војска не би требало партијски да се сврставају. Шта о томе мислите?

Ми смо демократска држава и свако од нас може да воли онога ко му се свиђа. Зашто присиљавати људе да воле само оне који су на власти. Не волим притиске те врсте. На жалост, код нас је таква ситуација да мораш да припадаш СПС-у, или ћеш сносити одређене последице, да их не набрајам. Ја сам, на пример, избачен са

списка за гласање и премештен на друго, удаљеније од куће, радно место. Ипак, Богу хвала, видим да су у бирачком списку моји покојни деда и отац, па можда они гласају по мојој вољи.

Зашто су баш Вас пребрисали?

Наводно, живим у Чачку, иако сам папиролошки доказао да сам становник села Доњи Петрич. Петко Рибаћ из Извршног одбора СО Клине, који наводно прави те списко-

Ранко Кизић

ве, игнорисао је доказ који сам доставио. Када сам дошао да гласам смешкали су се и рекли ми: "Кизићу, извини, али ниси на списку, ту је само твој брат!". Тако до данашњег дана немам право гласа.

Да ли је припадницима МУП-а Србије на Косову и Метохији сугерисано за кога ће да гласају?

Сви припадници МУП-а су, хтели или не, морали да гласају за Лилића и СПС. Међутим, имало је ту пар људи који су се томе супротставили, међу њима и ја, па смо били кажњени пребацивањем на друга радна места.

Ја сам добио премештај у Челопек, докле сам пешачио сат и по, по блату, преко брда и шума, кроз албанска села. Никад се у служби нисам истицао због чинова. У акцији "трагач" коју имамо, увек сам био међу првима, али то нисам потенцирао. Било ми је драже да смо у просеку сви добри. На жалост, последњих година наших руководиоцима рад није био мерило вредности, него је то била ватреност припадности СПС-у.

Верујте ми, прече им је било да победи СПС на Косову, него да се спречи рат.

ПУЦАЛИ САМО НА БУНКЕРЕ

Да ли сте због свог јавног опредељења за СПО имали проблема последњих месеци, од када су почели ратни сукоби?

Од када је почео сукоб, то питање је замрзнуто. Наравно, томе је у многоме допринео приступ Српског покрета обнове према косовском проблему. Ипак, и дан данас, мора се строго водити рачуна којој странци припадаш и шта говориш.

Очекујете ли проблеме након овог нашег разговора?

Не, ја никада не могу да имам проблеме, јер ја сам такав, мени не може нико ништа! Ја верујем у Бога и само њега ценим и поштујем. И да вам кажем: немојте ми фризирати изјаве, немојте ме ви чувати, јер ако ублажите моје речи, демантоваћу вам цело интервју.

Каквом тренутно оцењујете безбедносну ситуацију на Космету?

О томе је тешко говорити. Без обзира на све што се дешавало последњих месеци овде, ми Срби смо меки људи, опраштамо брзо и у стању смо да живимо заједно са Албанцима, иако ће нас то кад-тад скупо коштати.

О последњим акцијама МУП-а Србије много је било манипулација. Шта се тачно дешавало?

Свашта се пише, а истина је да смо се професионално обрачунавали са наоружаним непријатељем. Свако ко је спреман да пуца у државу која га издржава, мора да буде спреман и на последице које то повлачи. Албански народ који није узео оружје, а то су углавном албанска католичка села, штитили смо од њихових сународника муслиманске вероисповести.

Шта је са видно оштећеним кућама поред пута?

А шта је са онима које нису оштећене? Ми никога нисмо дирали све док се на нас није запуцало. Страдале су само куће које су биле претворене у бункере.

Из њих се на нас пуцало и то је наш одговор и упозорење свима који се спремају на нешто слично. Они су сами себе палили при напуштању територије, како би свету ство-

рили слику о нашим наводним злочинима.

Ровови између Срба и Албанаца на Косову су ископани, пале су и жртве међусобних сукоба. Има ли живота Србима који овде остају, након свега што се последњих месеци десило?

Ја ћу поновити да припадници МУП-а Србије ниједну кућу нису порушили, осим ако та кућа није била њихово упориште.

ЈА ДАЈЕМ КУЉУ

Што се живота овде тиче, он никада више не може бити исти као пре, без обзира што на целом Косову нема Албанца који може да каже да га је било који Србин присилио да напусти кућу. Ако такав постоји, ево, ја ћу му дати своју, нека дође да живи у њој. А то што су они задојени идејом о независном Косову и великој Албанији, то је њихов проблем и за то постоји цена.

Ми јесмо за заједнички живот са њима, јер не може се игнорисати чињеница да овде живимо и једни и други, али ипак, као што рече председник СПО-а, чак да у селу живи једно српско дете, оно се не може третирати као национална мањина и оно мора имати загарантовану сигурност. На то Албанци не пристају.

Последњих дана јединице МУП-а Србије интензивно напуштају Косово и Метохију. Како то делује на Србе који остају овде?

То је сасвим нормално и паметно. Сада овде треба свако одељење које је било укинута обновити и поставити људе који ће професионално обављати полицијски посао. Ми никада нисмо били агресори, само смо бранили своје куће и то ћемо чинити и убудуће.

Да ли то значи да је тренутно успостављена контрола над читавом територијом Косова и Метохије и да то стање могу да одрже тамошње полицијске снаге?

Доста је урађено, мада још увек има терористичких група стационираних по шумама, са којима ћемо наставити да се гањамо.

Српски народ је мирољубив народ. Свакоме коме је било потребно пружили смо уточиште и помоћ. На овим просторима смо вековима живели са Шиптарима и, без обзира на оно што је било и како је било, морамо и даље живети заједно. То је народ који је видео да је заваран, да је одведен у ћорсокак и већ се многи кају за оно што су последњих месеци чинили.

Посматрано са биолошког аспекта, њих је све више, а нас све мање.

Ово је света српска земља, независно од њиховог наталитета.

У току борби сучили сте се са невероватним фанатизмом припадника ОВК. Како изаћи на крај са таквим непријатељем?

Фанатични или не, на крају им је сасвим исто. То лудило демонстрирали су и према свом народу. На пример, у селу Косурић недалеко од Пећи, убили су пред очима мајке младића од 24 године који није хтео да крене са њима. Његово име је Ук Таћи. Убили су своје да би посејали страх.

ОНИ СУ ТРАЖИЛИ РАТ

Албанци католици углавном нису примили оружје и у селима где су они углавном се мирно живи.

Ипак су то људи који се крсте. Образованији су и културнији и освајање територије им

Са сујерујом Даринком

није главна преокупација на крају 20. века.

Међу Албанцима има доста свађа и подела, и то је нешто што ће тек доћи до изражаја.

Да ли вам је познат број жртава, и са наше, и са албанске стране?

Далеко већи број жртава су требали да поднесу него што смо их ми имали у својим редовима.

Шта то конкретно значи?

Они су тражили рат и требали су да га добију, а не да се штеде. Свако ко је ухватио оружје у руку и ко је пуцао на државу Србију, треба да сноси одговорност за то, а не као што је до сада рађено: ми их похватимо, а онда дође неко одозго, обави информативни разговор, пусте их, а они поново убијају наше људе. Са терористима нема разговора, јер до сада је погинуло преко стотину српских полицајаца и више десетина српских цивила. Терористи убијају, зар не?!

Неодлучна политика типа "крени па стани" већ је виђена у Хрватској и Босни. Да ли Вас и ово што се дешава на Косову подсећа на то?

Личи на то, али такав ток ствари овде треба спречити.

Како?

Треба сменити све, од помоћника командира до начелника, и начелника сектора. О акцијама које се припремају и изводе не

Разгледница

Данас се тешко и са страхом стиже до клинских села. Од Косова Поља до Клине много је напуштених албанских кућа, углавном оних из којих се пуцало на припаднике српске полиције током акције ослобађања магистралног пута Приштина-Пећ, који је последњих месеци био под контролом албанских терориста. Куће из којих није пружан отпор остале су нетакнуте, али су и оне, по већ утврђеном албанском сценарију, напуштене.

Стока тумара по пољима, изгубљена и препуштена себи. У близини Кијева, на сред пута, наилазимо на краву која се тели.

Тако изгледа најсвежија слика са овог подручја.

мора свако да зна. Акције се изводе у тајности и тачно се зна ко је са њима упознат. Тако се смањује могућност шпијунаже и продаје информација. Шиптари су у већини случајева знали када ћемо у акцију чишћења, па су напустили своје базе и ровове пре него што смо долазили на та места. У неколико наврата чекали су нас у заседи и наши људи су гинули. Онај ко нас је водио до сада то је чинио на погрешан начин и потребно је под хитно да се у све то умеша неко способан, неко ко ће командовати и једино он унапред знати тактику и циљеве акција. Велика је шпијунажа код нас и пре него што пређемо на чишћење терена од терориста, треба да проверимо старешине који возе луксузна аута и разбацују се новцем. Не верујем да су их зарадили знојем, јер да је тако и ја бих нешто тако возио, него је вероватније да су та аута купили од трговине са Шиптарима.

Да ли Вам је познато ко су људи који командују у ОВК?

Многи од тих лидера ОВК су људи који су готово свакодневно били код наших командира, заменика и начелника, и могли су да уђу и заврше посао који ми сами нисмо могли да завршимо. Косово је земља која је вековима главама плаћана, од Косовског брја до данас. Ништа се од тада није променило. Не треба само заборавити да се и издаја плаћала главама.

ПОЛИЦИЈА СВЕ ЗНАЛА

Откуд оволико наоружање у албанским рукама и како објашњавате чињеницу да су, на пример око Белаћевца, ископани километри ровова, а да на то нико из полиције није одреаговао?

Тужна је истина да је за све то полиција знала. Ми смо оружје пленили по селима, али нико озбиљно није одговарао за неовлашћено поседовање наоружања. То је доказ да је пара у питању и да су "наши" људи, наши под наводницима и наши у СУП-у, знали за сваку испоруку наоружања и да су били у вези са албанским челницима. Просто је немогуће да вођа сектора не зна шта му се у сектору ради, а ако заиста не зна, онда сигурно није за то место! Треба их заменити људима који неће да гледају ни по бабу, ни по стричевима, него ће радити свој посао професионално и по закону. Наша служба је за све то знала, али су прећутали, јер им је тако одговарало.

Шта је са рововима, зар нисте претпостављали за шта ће они служити онима који их копају?

И за то се знало, али имали су прече теме. На пример, једно полицијско одељење Чelopeк, које је стратегијски било добро место, укинуто је тек тако, уз наређење: "Повуците се одатле!". Ја бих тога који је тако нешто наредио аутоматски стрелао. Са тог места је контролисано и брањено десетак села. Када сам видео натоварене камионе и кад ми је речено да се повлачимо из Чelopeка под налетом ОВК-а срце ми се сломило.

Снаге МУП-а Србије ослободиле су сва упоришта ОВК-а, Кијево, Малишево, Дреницу, а још увек се ишта није сазнало о Србима које су отели албански терористи. Како је то могуће?

Моје је мишљење да начелници СУП-а Клина и Пећ и осталих места на то питање знају одговор. Не може начелник клинског СУП-а да не зна ко су убијени Срби у Вољујаку и осталим местима. Нема тога човека кога не може наша служба да открије. То су подаци који се прећуткују из ко зна којих разлога. Све друго су приче за малу децу.

Ето још једног разлога што све у СУП-у треба заменити, од чистачица до начелника. Човек који петнаест година проведе на истој функцији аутоматски је сумњив.

Колико су том руководећем кадру у полицијске руке везали неспособни политичари?

На жалост код нас посао никад није радио СУП, него руководећи људи у општини. А док је тако, овде нема среће. Полицију једном за свагда треба одвојити од политике, за шта се свим снагама бори СПО, странка чији сам симпатизер. Закон испред нас и по закону ради, а не по партијском и родбинском протекционизму. То кад решимо овде на Косову, решимо и проблеме на српско-албанској релацији.

НЕМА ПРОТЕКЦИЈЕ

Можда ћете, када СПО дође на власт, баш Ви бити начелник МУП-а за Пећ?!

Можда ћу и бити, али под условом да добијем одрешене руке да сменим све који су до сада лоше радили и да поступају по закону. Свака партија има своје циљеве и системе, али кад је МУП у питању, ту нема партија. Ту се ради по закону и сваком се даје како је заслужио, па да је у питању и мој брат, син или председник партије. У томе је разлика између нас и њих из СПС-а. Сви ми имамо име и презиме, то никада не треба

На улазу у двориште, изоред орлова, комилетна породица Кизић

заборавити када се одређене ствари раде. Када се рушила српска држава зна се ко је био на власти и за то не могу одговарати Вук Драшковић и Ранко Кизић. Зна се ко је то учинио. И дан данас држе Петра Грачанина и Радмила Богдановића, људе које под хитно треба слати у пензију, јер ти су људи штетни за ово наше друштво. Шта они више траже и како их није срамота да нам се пред очима појављују. Иди, брате, у пензију, купи штап и пецај рибе, немој да те људи више гледају на телевизији. Скините нам се са очију! Или она госпођа Јулка, уватила се оног бркове Ристића. Срамота је ко нас представља пред светом, добро је да још увек и постојимо. Дате неке људе од угледа!

Живите доста скромно, у старој кући, а ниједном речју се не жалите на то.

Свака кућа је доказ колико је ко стар на овом подручју. Ја не бих ову кућу рушио никада, јер је она доказ да су Кизићи најстарији у овом подручју. Каква је - таква је, наша је. Мало смо је реновирали, колико смо могли, јер ипак је то кућа стара преко сто година. Како се раније живело, тако и ми данас живимо: краве и свиње су у приземљу, а ми живимо горе. Како ми је живео деда, тако и ја живим. Надам се да ће бити бољих услова и времена, да ћемо направити и нешто боље. Са једном платом и четворо деце до сада нисам могао ништа да променим.

О чему маштају Ваша деца, да ли је Косово њихово опредељење?

Моја деца су добри ђаци и нормално је да ће ићи на даље школовање у Београд. Они о томе маштају и ја сам ту да им то испуним. Што се мене и моје супруге тиче, докле год нас припадници МУП-а Србије охрабрују својим радом и трудом, ми ћемо остати овде. Уколико се деси да морамо да га напустимо, напустићемо га сви, јер сила Бога не моли, Бог силу не воли. Надам се да до тога неће доћи и да ћемо наставити у миру да живимо са Албанцима на овим просторима. Косово без њих не може да постоји, а и без нас исто тако. Оно што је наше - наше је, што је њихово - њихово је. Уколико хоће да живе са нама - нека живе, уколико неће - не морају, ето им Албаније. Сваки дан нека их грле, љубе и прихватају. Ми сигурно нећемо плакати за њима.

КОСОВСКА ОПШТИНА ШТРПЦЕ

Туризам, не тероризам

Штрпце је једна од ретких општина у којој безбедност цивилној становништва ни једној тренутка није била угрожена. једини трајчан инцидент одиграо се на планини између висова Рајовичка врата и Маја Студеница, 27. августа, када је од куршума убаченој терористе ОВК, из снајпера у заседи смртно настрадао Слађан Појовић, њириадник специјалних јединица МУП Србије, родом из Клине.

Александар ЦВЕТКОВИЋ

До косметске општине Штрпце, на обронцима Шар планине, са севера се може прићи из два правца: путем Врање-Ђуановац-Њилане-Витина, или од Подујева преко Приштине и Урошевца, магистралним путем према Скопљу.

Ове године путовање у поменуте крајеве није више, као некад, подразумевало одмор и рекреацију у једном од туристичких бисера планинског туризма Србије и Југославије. Иако у овом делу није било већих оружаних дејстава наоружаних албанских банди, код многих већ сама спознаја да се налазе на Косову изазива nelaгодност. Због тога путник -намерник са олакшањем прихвата сусрете са организованим мерама предострожности државних органа безбедности. Таквих контаката, узгред буди речено, и нема у оном броју да би то изазивало подозрење светске јавности због ограничавања слободе кретања, пре се стиче утисак да су рутинске дрмрске контроле сразмерно учесталије на путевима у тзв. "ужој" Србији. Контроле се одвијају углавном на раскрсницама магистралних путева. Конкретно, у уторак 6. октобра, наишли смо од Врања до одређеног места у Штрпцу на укупно три таква контролна пункта, који својим изгледом, тј. постављеним џаковима са песком и митраљеским "гнездом" у средини, упућују на "нередовно" стање у региону, а при том се за припаднике МУП-а може рећи једино то да

су приликом провере путника и возила били врло коректни. Ни пролазак кроз насељена места, и највеће међу њима на овом путу, Ѓвнлане, није давао другачију слику - почев од нормалног, ничим ометаног саобраћаја кроз град до понашања грађана који су тог поподнева обављали своје уобичајене послове, куповину, или су лежерно разговарали у групама.

Повод и циљ нашег доласка на Косово била је подела хуманитарне помоћи коју су током септембра друштвена и приватна предузећа са београдске општине Звездара прикупила и упутила житељима збратимљене општине Штрпце. Укупно око десет тона прехранбене и непрехранбене робе и други (финансијски) видови помоћи вредне 110.000 динара. Делегацију из Београда предводио је председник СО Звездара, председник Управног одбора ГСП, и градски одборник Српског покрета обнове, проф. др Вучета Мандић.

БИЛО ЈЕ И ДОБРИХ ВРЕМЕНА

Објашњавајући како је у послератном периоду континуирано вођена перфидна а ипак неприкривено антисрпска политика покрајинског руководства у овом делу Косова и Метохије, председник општине Штрпце Славиша Реџић је као најупечатљивији доказ за ту тврдњу пронашао у следећим политичким и привредним показатељима:

"Штрпце је било општина све до 1966. године, када је тадашња шиптарска власт у Покрајини самоницијативно донела одлуку о укидању таквог његовог статуса. Од тада па све до 1988. године, када је општина поново формирана, читав крај се нашао у стању привредне стагнације и друштвене апатије. Многи људи су тада изгубили веру да ће се нешто променити набоље и да живот на овим просторима има перспективу. Илустрације ради, требало би рећи да је до буђења и јачања албанског сепаратизма, средином шездесетих година, на подручју општине Штрпце радио рудник хрома који је запошљавао преко 1000 радника, функционисала је железница уског колосека, што је такође већем броју породица обезбеђивало egzистенцију, постојала је дрвна индустрија и туристичко предузеће. У то време имали смо две мини електричне централе, наш водовод датира још од 1903. године... Међутим, укидањем општине замире и привредни живот, све до 1988. када је та велика неправда напакон исправљена, тј. општина поново конституисана", каже Реџић.

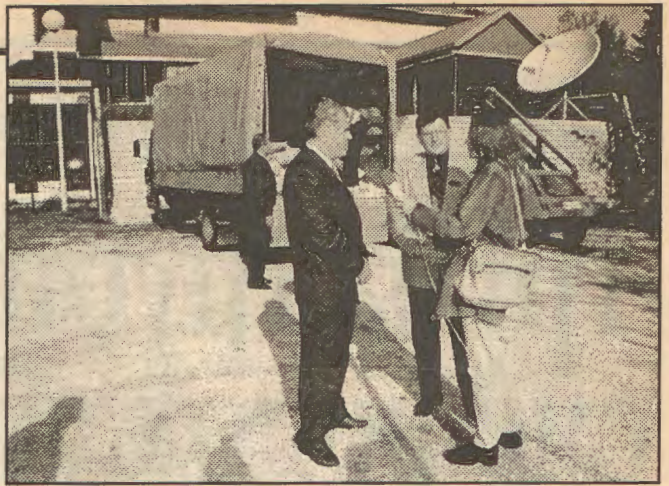
"За разлику од других делова Косова и Метохије, на подручју општине Штрпце неколико година уназад догађа се обрнут процес - српско становништво се досељава, напуштајући општине угрожене претњом шиптарског тероризма, а појединци и породице који су се раније преселили у Србију сада се враћају. "Тренутно, на територији наше општине живи нешто преко 12.600 становника, смештених у 16 насеља, од којих је 8 са чисто српским становништвом, 4 етнички шиптарска и 4 мешовита села и засеока. Тачно је да за разлику од других подручја на Косову и Метохији за нашу општину је карактеристична тенденцију повратка људи на ове просторе. Сви они се у почетку задовољавају минималним egzистенцијалним условима, јер не заборавите да и ми делимо

судбину целокупне српске привреде, која је већ годинама у веома тешком положају".

"Наш стални проблем, као мале и неразвијене општине, огледа се у томе што нисмо у могућности да повратницима у кратком року обезбедимо за послезне и решимо њихове стамбене потребе, било друштвеном изградњом или тако што бисмо им пружили финансијску подршку за њихову одлуку, како би они сами, сопственим средствима сазидали кућу", каже Реџић.

КАД МЕШТАНИ ПРОБИЈУ ПУТ

"Поред туризма који је тренутно водећа привредна грана на подручју наше општине, имамо велике природне погодности за развој сточарства, јер располажемо великим површинама под планинским пашњацима, па се перспективе поизводње здраве хране веома добре. Такође, општина Штрпце има још једно непроцењиво природно благо: око 14.250 хектара земље налази се под шумом, са веома квалитетним дрветом... Научна истраживања су показала да су на овом подручју идеални климатски услови за многе врсте ароматичног и лековитог биља (које иначе и ус-

пева слободно у природи) па се озбиљно размишља о њиховом плантажном узгајању... Ту су још и шумски плодови који чине веома атрактиван програм прехранбене индустрије јер су на из овог краја позната и веома квалитетна боровница, клека, дивља трешња и дивља малина, а такође и јестиве печурке. Поред тога, у току су разговори са једном београдском фирмом заинтересованом за флаширање изворске воде које овде има у изобиљу и, како је у већ урађеном елаборату наведено, пласман на блискоисточно тржиште", детаљно је свој одговор образложио председник СО Штрпце.

Штрпце је, иначе, једна од ретких општина у којој безбедност цивилног становништва ни једног тренутка није била угрожена. Како вели председник Реџић, нежељени развој догађаја осујећен је превентивним акцијама тако што су организоване локалне страже и осматрања са највиших ката на територији општине, на оближњој Жар планини, са које се као на длану виде метохијска равница у региону Суве Реке. (Потписник ових редова могао је да се увери како су за врло кратко време мештани сопственим снагама пробили планински пут којим се данас за око петнаест минута теренским возилом стиже на врх, док је раније, по беспућу српским браниоцима за то било потребно око три и по сата). Ипак, једини трагичан инцидент одиграо се на планини између висова Рогопечка врата и Маја Студеница, 27. августа, када је од куршума убаченог терористе ОВК, из снајпера у заседи смртно настрадао Слађан Поповић, припадник специјалних јединица МУП Србије, родом из КLINE.

ПРАВОСЛАВНИХ ПЕТ ВЕКОВА, НА 1700 МЕТАРА НАДМОРСКЕ ВИСИНЕ

Иако резервисти из Штрпца и данас пажљиво осматрају обронке Шаре према Македонији и Метохији, један од њих, у цивилу директор средње Економско-трговачке школе "Јован Цвијић", Новица Крстић, са својим ђацима на борбеном положају ради на ископавању остатака старе српске цркве, димензија шеснаест са шест и по метара, за коју археолози који су обишли локалитет процењују да је грађена између 14. и 15. века. На њене темеље резервисти су наишли утврђујући положаје, а на траг великог открића упутила их је случајно ископана икона са ликовима седам светитеља. Према речима директора Крстића, црква Светог Димитрија Ратника, за коју мештани знају по предању својих старих, на тај положај (узгред буди речено, издигнут преко 1700 метара изнад нивоа мора) црква је пресељена из долине, да би била сачувана од најезде Турака.

Труба труби, ми смо родољуби

Иако би се неко преварио, текст који следи није преписан из вежбанке за негдашњи школски предмет "Општенародна одбрана и друштвена самозаштита":

"Министарство за информације сазнало је да изван број локалних радио и телевизијских станица емитује програме на српском језику у продукцији сервиса за интернационални и психолошки рат западних сила које воде изразито непријатељску и агресивну политику према републици Србији и СР Југославији". Ко учествује у "редистрибуцији" програма тих станица (станице као што су Би-Би-Си, Радио Дојче веле, Глас Америке) атакује "директно на уставни систем и правни поредак земље, и свесно пристаје на шпијунске активности против сопственог народа". Пошто су локални медији узорени да државни органи "неће толерисати субверзивне делатности и подривање одбрамбене моћи земље", прекршиоци законских норми, биће строго кажњени.

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Ово су речи Војислава Шешеља, изговорене 6. октобра о. г, али овога пута не са места шефа српских радикала, него из фотеље државног службеника. Пошто Савезна влада није прогласила ратно стање у земљи, грешку је исправио потпредседник републичке владе, и сместа предузео мере које се уобичајено

врше у другом стању. Последње две недеље биле су зато родне уредбама са Шешељевим потписом, а 8. октобра, дан након упозорења медијима, министар за информације, Александар Вучић овлашћен је да потпише Уредбу о посебним мерама у условима претњи оружаним нападима НАТО СР Југославији. Уредба је објављена у Службеном гласнику. Иако нема отвореног наређења да се инфор-

мације страних медијских кућа безусловно и целовито скину са репертоара, уредницима је препуштено да у складу са сопственим патриотским осећањима сами одлуче шта ће објављивати. Уколико нису на време вежбали, може им се догодити, у лакшим случајевима, казна до 10.000 динара, а у тежем - забрана рада и пленидба имовине информативне куће. Жалба се може "изјавити Влади Србије" (чл. 11) у року од три дана од пријема решења.

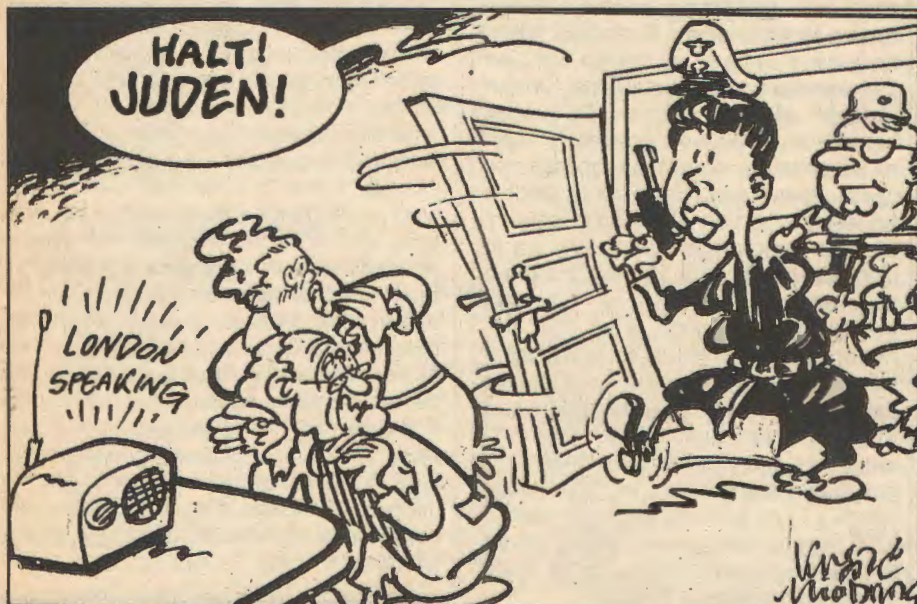
На састанку представника републичке владе и уредника, нико од републичких службеника није објаснио од које границе програми медија постају издајнички и петоклонашки, нити која је правна подлога за овакво деловање. А начин на који је Уредба донесена отвара пут и она типа: да од сутра сви плавооки становници мушког пола смеће косе праве колут унапред док прелазе улицу. Шалу на страну, неко је поменуо и стрељање.

За "Српску реч" Уредбу тумаче они на који су истом погођени.

ДРЕЦУН НИЈЕ БОЉИ ОД РОЈТЕРСА

Председник Независног удружења новинара, Милош Васић, новинар "Времена", каже: "Уредба је безобразлук, јер је противуставна и противзаконита: њоме се као нижим подзаконским актом дерогирају и практично укидају врло конкретна грађанска права и слобода, и то она најкључнија, као што су слобода говора и штампе. Затим, Уредба је написана "мусаво", непромишљено, на брзину, и верујем, са дубоком намером да се тумачење кључних термина као што су патриотизам, спремност за заштиту земље... препусте једној бирократској организацији, Министарству информација, које је иста као што је била у комунистичкој држави. То је покушај Владе да се у тренутку панике, коју су при том и сами ширили (пре свега господи радикали), на брзину обрачуна са неким електронским медијима, касније и са другима, који су им били на сметњи. Њима су елементарне вредности грађанског друштва: вишестраначки политички систем, слобода штампе... само пролазне тешкоће на путу ка диктатури. Мисле да сада имају прилику да те тешкоће склопе. Правници НУНС-а ће захтевати оцену уставности Уредбе на Уставном суду. Али, то је дуготрајан процес. За то време они могу да раде шта хоће.

Иако је чињеница да је земља на ивици рата, није проглашено ратно стање. Још у марту сам питао зашто није проглашено ванредно стање, што је прошло непримећено док се Вук Драшковић није појавио са истим питањем. Да је промена стања проглашена, цела акција би била и легалнија и боље спроведена. У овом тренутку нису нам потребне лекције из патриотизма, него истинита, потпуна и благовремена информација, из сата у сат, да народ зна шта га тачно очекује. Нису му потребне утехе, "труба труби, ми смо родољуби" и сличне врсте псеудопатриотског заноса. Подразумева се да нико не жели да буде бомбардован, нити да шири панику. Јасно је да свако жели да се земља из кризе извуче без "губитака у људству и техници" и да се све једном смири.

Да и најпоштенији човек почне да вас учи патриотизму, то је неучтиво, јер се патриотизам као грађанска врлина подразумева. А кад вас Шешељ почне учити да волите своју земљу, то је увреда. Реч је о човеку који је, када му је тако одговарало, дизао Србе на оружје, обећавао Велику Србију, бомбардовање Беча, козачке ескадроне који само што нису стигли да покољу све наше непријатеље. Онда су Срби из Босне и Хрватске срамно издани од стране ових истих домаћих издајника. Господи радикалима није потребан доказ, него монопол над патриотизмом. Казне из Уредбе само су део насиља и незаконца: да неко плени имовину оном ко није патриота по радикалској мери.

Неименовано лице, које се јавило телефоном редакцији "Времена" тврдећи да је полицајац, тражило је личне податка Дејана Анастасијевића. Ми смо му то ускратили, док не пошаље службени допис. Остало је на томе да ће "целу ствар" да препусти тужилаштву. Нисмо сигурни због чега, али смо склони да поверујемо да се случај догодио због помињања Дејановог имена у Скупштини Југославије, када министар Вучић није био задовољан нечим што је Дејан писао (случај неиспитаног масовног покоља Албанаца у Горњем Оброву). Након Уредбе, не очекујем никакве посебне репресије према "Времену". Не видим зашто би неко прогањао мог дописника због, рецимо, његове пасмине, ако је дописник добро радио. Мени су потребни новинари.

Немам разлога да сумњам у објективност Ројтерса, Асошијетед Преса, и других страних агенција. Они знају шта се догађа на лицу места. Комплетна планетарна штампа, радио и телевизија се ослања на такве агенције, зна се како се праве новине. А код нас је својевремено објављен "тајни документ" који је дописник "Политике експрес" из Лесковца - видео на столу председника Буша! Ако су дописници "Политике" и Радио телевизије Србије у стању да ми замере квалитет и истинитост информација које се "дижу" са Ројтерсових, АП и других мрежа - свака им част. Зар треба мене Миодраг Дрецу (емисија ТВ Палме о наводним светским плановима против СРЈ) да обавештава шта се дешава у Пентагону?

Можемо врло лако да замислимо алтернативу, без страних дописника и агенција. Али, мера уредбе је лична мера. Онда да дамо Вучићу, Душанки Ђого-Антоновић, Миловану Бојићу, Ивану Марковићу да они праве новине. Видели смо на шта личе њихове новине, пример је "црвена" Борба. Имаћемо радио-станице налик на Први програм РТС-а. Занимљиво је да се и Први програм РТС, и њихове остале редакције итекако ослањају на стране агенције. Праве себи радикалско весеље од јавног информисања, и то у овом моменту.

Нисам приметно да се госпођа Ђого ту много истицала, али сам могао да приметим да Социјалистичка партија систематски препушта својим радикалским и јуловским савезницима да раде прљаве послове овог типа. На састанку представника Владе са главним уредницима прексиноћ, у Министарству информисања, није било никога од социјалиста. Били су министар Вучић, потпредседник Бојић и портпарол ЈУЛ-а,

Иван Марковић. Кад брука пукне, и све се уредбе повуку, социјалисти ће моћи да кажу: Ма то, то су они радикали и јуловци правили... знате ви њих.

Од новинарских организација из иностранства стижу уобичајена писма подршке и забринутости. Пре свега од Међународне федерације новинара, чији је НУНС члан, па им је и дужност да нас заштите. Комитет за заштиту новинара је послао веома љуто писмо председнику Милошевићу. Потписала га је Кати Мартон, којој је Милошевић током зимских протеста обећао да неће дирати независне медије. Верујем да је госпођа Мартон рекла свом мужу, Ричарду Холбруку, и изгледа да је Уредба ушла у дневни ред разговора Милошевић-Холбрук. Не знам колико ће моћи да се утиче да се уредба скине, али је могуће да ће се макар пазити на који начин се та несрећна уредба примењује.

Било је и много дипломатских реакција из иностранства, и од организација за заштиту људских права, јер је Шешељ претио страним држављанима, али сада као потпредседник владе. То је натерало нашег министра иностраних послова, Живорада Јовановића да демантује његове изјаве. Кад су Шешеља питали за коментар, одговорио је: "Нека се они уздају у гаранције Жике Сељака". Још један од безобразлука на који смо ми овде навикли.

Међутим, последице Шешељевих испада у иностраној дипломатији могу бити врло гадне. Ниједна држава не дозвољава да се њени држављани малтретирају само зато што су друге националности у туђој земљи. Могао би да се изазове читав низ санкција, раскида дипломатских односа, и још горих ствари.

Уредба би могла да буде озбиљна ствар, као што се види са Радио Индексом, који је ноћас избачен из просторија Радио Београда на основу усмене наредбе. На срећу, били су паметни, па су имали где да побегну. Али, шта би било да се Радио Индекс уздао у ваљаност свог уговора са РТС? Општина Стари Град је, као власник зграда Радио Београда, овом радију на 99 година уступила простор. И тај уговор је раскинут без ичега написмено. Био сам присутан када су силом избачени на улицу. Два радника обезбеђења и два радника МУП-а били су доста груби. Испрва нису дали људима да изнесу сопствену опрему. Директор, Ненад Цекић је покушао да изнесе опрему, што му испрва нису дозволили. Ненад је потом рекао: "Хајде, пуцај, убиј ме због овога". Касније су се некоко нагодили".

Нису се нагодили. Два дана касније Радио Индекс је угашен. Искључен му је предајник за чије коришћење има важећи уговор са РТС.

ПАТРИОТСКА ПЕСМА

Директор Радио Индекса, Ненад Цекић сматра да је "Уредба била потребна да се заврше прљави послови који су започели давно, и да би се створио привид правног основа за гашење независних медија. Занимљиво је да, када смо имали састанак у АНЕМ-у, управо ја сам предложио да се не ресемитују страни програми и пре Уредбе, уколико дође до стања непосредне ратне опасности, зато што би ситуација то захтевала. Процедура се зна: скупштина прогласи

ратно стање, па се тек онда доносе уредбе.

Не знам зашто су затворили станицу. Помињу се накнадно неки разлози. На састанку са представницима Владе само сам питао на основу члана ког закона је донета Уредба. Изгледа да се то министру није допало. Вучић је имао примедбу, зато што смо у неозбиљном контексту емитовали патриотску песму, ону о отаџбини, што иде пред Други дневник.

Прво ћемо испитати све правне могућности које нам стоје на располагању. Сав посао је препуштен адвокатима, гомила тужби ће бити поднета. Тужићемо РТС, Савезно министарство за информације...

Иако има дипломатских реакција из иностранства, ситуација са Косовом је толико затегнута да је пажња фокусирана на ту страну.

Истог дана када је затворен "Индекс", затворен је и Радио "Сента". Ако им ово прође, затвориће све".

ВИДЕЉЕМО

Директор и главни и одговорни уредник "Дневног телеграфа" Славко Ђурувија размишља на сличан начин: "Уредба је вид злоупотребе садашње владе, и ако се не обори на Уставном суду, или на други начин, најкраћи је пут ка диктатури и терору у Србији. Употребити и своје новине и утицаје и везе, да се Уредба сруши, али ћу, док трају претње са Запада, и док се не рашчисти питање да ли Милошевић прихвата предлог Контакт групе, за који сматрам да треба да буде прихваћен, поштовати Уредбу. Али, то поштовање неће трајати дуже од седам дана.

Сам ћу процењивати шта у текстовима страних светских агенција и листова јесте штетно по државу, шта није. Мислим да уредем сталну дневну рубрику у којој ће писати шта све нисмо објавили зато што смо радили по наређењу Министарства.

Уредба можда личи на плашење мечке решетом, али међу члановима Уредбе постоји гадна одредба која каже да може да се забрани рад медија. Нешто вредите само док можете да правите свој програм. Оног момента када држава заиста почне да забрањује објављивање, биће то ситуација у којој ћемо бити заиста беспомоћни.

Одржаће се састанак са осталим уредницима. Позвани ће бити уредници Блица, Гласа, Наше Борбе (нешто као АНЕМ за електронске медије), да се састанемо и договоримо шта ћемо даље радити".

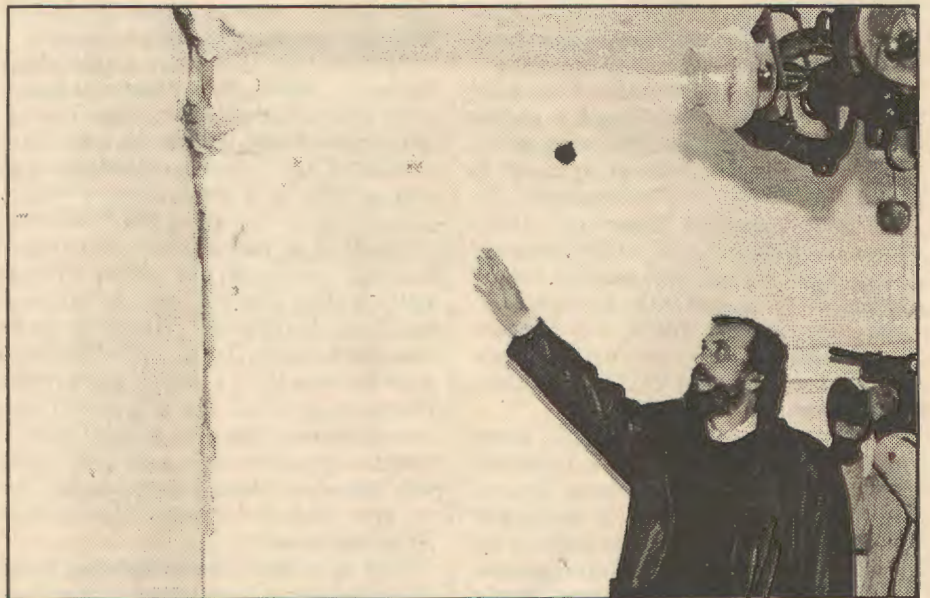

КАД РЕПУБЛИКА ИМА ВАЖНИЈА ПОСЛА: ИЗ
ПРЕСТОНИЦЕ ВЕЋ ДВАПУТ ПОМОЋ МИОНИЦИ

Потрес као испит наше савести

На иницијативу и из средстава Фонда за грађевинско земљиште и изградњу Београда и ЈКП "Зеленило Београд" у истрадало подручје упућено је у два наврата двадесетак тешких камиона са око сто педесет тона грађевинској материјала неопходној за поправку оштећених објеката. Хуманитарном конвоју, поред председника Српског Крстића и чланова београдске владе прикључио се и председник Српског покрета обнове Вук Драшковић са сарадницима, како би се на лицу места уверио у размере разарања и лично изразио своју солидарност са житељима мионичкој краја.

Од прве, незваничне вести да се епицентар недавног земљотреса налазио у близини Ваљева (касније, прецизније одређење гласило је планина Маљен, најближа општина Мионица) у јавности је једино била присутна нада да се након утврђивања последица неће испоставити трагичан биланс у људским жртвама. Када су, на срећу, такве вести изостале, разумљиво олакшање означило је крај не само медијске већ, што је много озбиљније, и пажње надлежних државних органа, одговорних за санацију материјалне штете. А знајући за прилично јак интензитет првог

удара из дубине земље, штета се донекле могла наслутити.

Први који су реаговали и спасли част државе (неко ће можда за такво понашање републичких органа оправдање пронаћи у ангажовању да се земља сачува од онога што би ударило "одозго", али свеједно) били су руководиоци људи Скупштине града Београда и директори престоницких јавних комуналних предузећа. Наиме, на иницијативу и из средстава Фонда за грађевинско земљиште и изградњу Београда и ЈКП "Зеленило Београд" у истрадало подручје упућено је у два наврата двадесетак тешких камиона са око 150 тона грађевинског материјала неопходног за поправку оштећених објекта-

та. Хуманитарном конвоју, поред председника Спасоја Крунића и чланова београдске, прикључио се и председник Српског покрета обнове, Вук Драшковић, са сарадницима, како би се на лицу места уверио у размере разарања и лично изразио своју солидарност са житељима мионичког краја.

По доласку у Мионицу Београђани је примио старешина мионичке цркве Христовог вознесења, чија је рестаурација тек недавно окончана, а после земљотреса на грађевини се појавило неколико мањих и већих пукотина, па се процена штете још утврђује. "Највећи ризик представља торањ који је знатно оштећен. Ако би дошло до ширења постојећих пукотина то би могло

четрдесет година", рекао је гостима свештеник Драган Милинковић.

Други теже оштећени јавни објекат била је зграда мионичке општине. Овде се, иначе, у тренутку када је стигла делегација из Београда, располагало податком о око 500 оштећених кућа у самој Мионици и околним селима, док је уточиште у неком од привремених смештаја (најчешће шаторима) потражило око 2.000 грађана ове општине.

Људи се оправдано плаше да "начете" зграде не попусте под неким од наредних удара који према упозорењима сеизмолога следе после првог, најразорнијег, као последица смиривања, тј. слегања тла. Страх је свакако израженији у породицама са малом децом. Једну од таквих, породицу Бојић из села Попадић, делегација Скупштине Београда, затекла је у њиховом дворишту, где су родитељи испод најлона сместили

гвоздени кревет за четворогодишњу Александру Бојић.

У селу Команица слични призори.

Због свега виђеног, а понајвише због неефикасне и неблаговремене реакције Републике Србије, у чијој је надлежности и обавеза збрињавања пострадалих у случају елементарних непогода, председник Српског покрета обнове Вук Драшковић је изјавио:

"Разарања су огромна и стиче се утисак да неко умањује њихове последице, што ја не могу да разумем. Јасно је да ће најмање тридесет одсто кућа морати изнова да се диже, а скривањем ове истине не постиже се ништа. Размере овога потреса могу се упоредити са оним из Бањалуке и треба што пре обавестити и Србију и свет не би ли прорадила људска солидарност због праве хуманитарне катастрофе о којој се тако много говори, али у вези са једним другим крајем Србије. Помоћ коју су донели представници Београда прави је пример те солидарности и она не сме бити злоупотребљена као "партијска помоћ" - то је помоћ народа, и за сваку осуду је расподела помоћи по страначком принципу коју неки спроводе", нагласио је Драшковић.

Челници града Београда су домаћинима потврдили још једном да ће учинити све да се у целој Србији сазна пуна истина о тешком стању у њиховој општини, што би

морало да пробуди неке успаване савести. Истичући неопходност већег учешћа читаве Републике и њених материјалних ресурса на санацији земљотреса, председник градске владе Београда Спасоје Крунић најавио је пружање и других видове помоћи, као што је стручна, саветодавна а такође и ангажовање грађевинске оперативе из престонице, како

би све породице (које ноћи тренутно проводе под ведрим небом) наступајући кишни период дочекале са чврстим кровом изнад главе.

ФОТО: Сава Сипарчевић

ЕТО И ТО

Авион "ДЦ-9" Југословенског аеро-транспорта са ознаком "ЈУ-АЈЛ", који је 28. септембра требало да полети из Београда за Ларнаку, доживео је озбиљан инцидент. Одмах по полетању са писте, посада је морала да изврши принудно слетање јер се заглавио стајни трап. Реч је о авиону старом 25 година који је непосредно пре тога ревитализован, а ревитализација је коштала три милиона долара.

Више од 300.000 ДЕМ потрошило је Министарство здравља Републике Србије за куповину кожних јакни и торби намењених за 375 санитарних инспектора. Кожне јакне са крзном од поларне лисице за жене плаћане су 3.900, а торбе 1.500 динара по комаду. Мушке јакне су коштале 4.700 динара.

Елвин Кезо (22), месарски радник из Липара, мало је скренуо са импровизоване трим стазе и упао у напуштени бунар дубок 15 метара. Шест дана и ноћи је био окружен пацовима и гуштерима, а онда га је пронашао случајни пролазник. За то време смршао је 14 килограма.

Међународни тим лекара извео је у болници "Едуар Ерио" у Лиону јединствену операцију пресађивања шаке и подлактице Клинту Халаму (48), бизнисмену из Аустралије, са неменованог донатора. Халам је изгубио шаку у несрећи с електричном тестером пре 14 година. Лекари напомињу да ће бити потребно 12 до 18 месеци да би се утврдило да ли је операција успела.

Драјпер тулс" из Истлеја у Великој Британији произвео је комплет "уради сам" алата који се, са прецизним упутством за отварање 53 аутомобила - укључујући "форд ескорт", "хонду", "ролс ројс" и "БМВ", продаје за 19,99 фунти. Алат је, наравно, направљен за власнике аутомобила који изгубе кључеве, али тако не мисле у полицији.

Упрвих осам месеци ове године СРЈ је увезла нафту у вредности од 252 милиона долара, гаса за 216 милиона, а за текстилне производе је издвојила 322 милиона долара.

Наставници и учитељи у области Алтај у централној Русији добили су, уместо месечне плате, 15 флаша водке.

Умберто Сарате (61) је већ готово 20 година парализован од струка наниже, али потпуно сам гради сво-

ју кућу у градињу Ранчо Кукамонга у Перуу. Темеље за кућу од преко 200 квадратних метара је направио тако што је ров дубок преко пет метара копао седећи на земљи. Сам је сазидао зидове, увео струју и урадио водоинсталацију - чак је и кров поставио без ичије помоћи. И пројекат је направио сам. Занимљиво је да је Сарате напустио школу када је имао 12 година.

УУлици Народних хероја на Новом Београду недавно је ухваћена змија дугачка један метар. Реч је о рибарици, безопасном гмизавцу застрашујућег изгледа, који је пребачен у тераријум Бео-зоо-врта.

Астрономи из Калифорније су открили две нове планете које круже око две звезде сличне Сунцу, а једна од њих има орбиту најсличнију Земљиној од свих до сада откривених светова изван Сунчевог система. Ова планета је величине Јупитера и вероватно нема чврсту површину него се састоји од гасова.

Стручњаци са Универзитета Калифорнија у Сан Франциску су из бактерија издвојили токсин ботокс (ботулински А неуротоксин), јако отрован у великим дозама, али благотворан у малим количинама. Једна инјекција ботокса елиминише проблем прекомерног знојења за читаву годину дана. Једина препрека за широку употребу је цена - између 700 и 1.000 долара.

Француз Беноа Лекомте (31) постао је први човек у историји који је после 72 дана проведена у води препливао Атлантски океан.

Најрадикалнији закон у овом веку је Закон о карантину који ће предложити британска влада. Према садашњим прописима, свака животиња која улази у ову земљу мора провести у карантину шест месеци. Сада се предлаже да то буде одмах по прегледу и тестирању крви.

Душан Влатковић, гувернер НБЈ, изјавио је да је његова установа повећала новчану масу због кризе на Косову. Истог дана је Јован Зебић, потпредседник Савезне владе, изјавио да штампања пара неће бити "ни под којим образложењем и ни под којим притиском".

Пасуљ "беифенг" за кога нутриционисти тврде да има антиканцерогено дејство продаје се на пи-

јаци у Тајвану у две варијанте. Тајвански по цени од 260 ДЕМ по килограму и овај који се увози из Индонезије по цени од 1,8 ДЕМ по килограму. Иако се верује да су ове две врсте пасуља биолошки исте.

Професор Хамед Мохамеди Ал-Акчар и асистент Абдел Хади Мохамед Таха, два лекара болнице у египатском граду Танта, потукли су се скалпелима у операционој сали током операције на отвореном срцу једног 24-годишњег пацијента. Професор је наредио асистенту да одмах напусти дворану јер ће он обавити операцију, али је Таха то одбио и Ал-Акчар га је скалпелом ранио у руку. Асистент је изашао да превие рану, а професор је сам почео операцију.

Полиција у Рагузи ухапсила је Нунцију Ликуча (31), редитеља аматера и фотографа, јер је читав град облепио нагим фотографијама своје бивше девојке, која га је оставила. Чак је на постерима дописао и њен телефонски број, уз позив пролазницима да је слободно позову.

Француска петролејска компанија "Елф" лансирала је на тржиште нов безоловни бензин "оптан еволусион" који омогућава да се за 25 одсто смање емисије штетних гасова из возила. Уз то, он мирише на цвеће и воће.

Луиз Вудворд (20), британска дадиља која је била оптужена за убиство осмомесечне америчке бебе коју је чувала, након 279 дана одлежаних у затвору решила је да студира права. Управо се уписала на лондонски универзитет.

Досетљиви трговци, у насељу Аеродром у Крагујевцу, нуде беле платнене маске за уста и нос, са ластичом око главе, по цени од три динара као "заштиту од хемијског бомбардовања". Иначе, маске су намењене за рад са цементом и другим материјама у праху. Продавци тврде да се продају као алва.

Багат Мохамед Абдел Азиз (42), финансијски и административни директор болнице у граду Фајуму у Египту, зашто је себи уста хируршким концем протестујући због одлуке Министарства здравља да буде премештен у другу медицинску установу. Он је отпочео и штрајк глађу, а полицији је саопштио писменим путем да не намерава да отвори уста све док министарство не опозове своју одлуку.

Београђанин Тодор Цветић регистровао је у Заводу за интелектуалну својину патент под називом - помагало за брисање стражњице. Техничка изведба направе омогућава квалитетно и хигијенско брисање при чему се исти папир, у једнократној употреби, користи у два до три маха...Брисач се навлачи на кажипрст и средњи прст, а затим се на површину специјално обликоване плоче поставља тоалет-папир (чија радна површина може бити и релативно хрпава) који се палцем повлачи напред-назад два до три пута. Резултат је потпуна чистоћа.

Македонско-словеначки трговински рат се наставља. Словенија неће, сагласно споразуму о слободној трговини, да прихвати 10 милиона литара македонских вина док Македонија не увезе пилеће месо из Словеније.

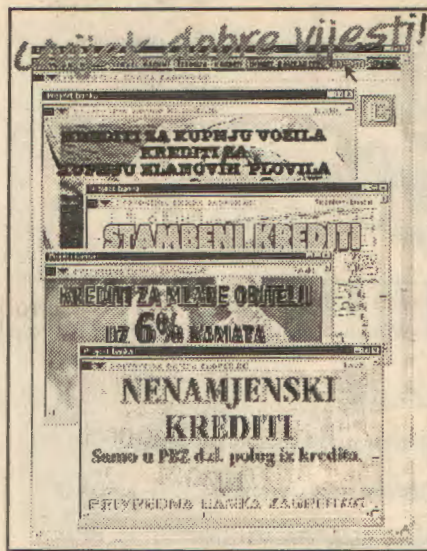
Извесни вашингтонски полицајац привео је један пар зато што се љубио у парку. Пар није хтео да плати казну, тврдећи да се сви љубе, на сваком месту и у свако доба дана. Међутим, упорни полицајац је шефу станице цитирао један прастари закон, који никад није био стављен ван снаге, по коме се у држави Масачусетс јавно љубљење дозвољава само недељом.

Професор Филозофског факултета у Љубљани Растко Мочник изјавио је за сплитски "Ферал трибунал" да је "отцепљење Словеније и Хрватске од СФРЈ имало катастрофалне последице" и оценио да "словеначка влада сноси озбиљну одговорност за покретање ратова на југословенском подручју". Он је изразио страховање да ће Словенија бити маргинална земља унутар европског састава, односно да ће представљати "европску унутрашњу колонију или њен унутрашњи трећи свет". По њему, у Словенији је данас присутна ксенофобија која је усмерена против Европе, а не против југоистока.

Америчка фармацеутска компанија "Агурон" саопштила је да је открила лек против кијавице. Нов производ зауставља раст свих 45 до сада тестираних вируса кијавице, од преко 100 познатих узрочника. "Агуронов" лек је делотворан и ако се узима пре и ако се узима за време напада кијавице, за разлику од других. Узимаће се путем спреја за нос.

Одборник групе грађана у лесковачкој Скупштини Џафер Шабановић (48) умро је од срчаног удара непосредно по завршетку заседања на којем је оштро критиковао надлежне, јер у Лесковцу нема довољно гробних парцела.

На тржишту се пре извесног времена појавио нови производ назван "рапел". Реч је о малој капсули коју би жене требало да носе у свом деколтеу док их на нападне силеција, када би требало да

отворе капсулу и себе и напасника натопе њеним садржајем - творим уљем.

Студенти на универзитету Салфорд у Манчестеру могу да као предмет изабере и коцкање. На часовима се учи о коцкарској индустрији. Пословна економија са одсеком за проучавање коцкања једини је овакав смер у Великој Британији.

Жена успешни банкар (32) одлучила је да бебу "стави на лед" како би могла да је роди онда када то неће ометати њену пословну каријеру. Именована, удата и трудна, заказала је операцију приликом које ће јој бити извађен ембрион. Враћање на место планирано је када напуни 40 година. Она жели да избегне могуће проблеме касних трудноћа.

Научници из Чикага су открили да једна врста жаба из Јужне Америке може да снабде људе безбеднијим леком против јаких болова који је алтернатива морфијуму. У кожи жабе је пронађена синтетичка верзија моћног, али токсичног хемијског састојка који је ефектан као морфијум, али без контраиндикација: оvisности, проблема са дисањем и варањем.

Дански ферибот "Кетлинк Пети" оборио је светски рекорд у преласку преко Атлантског океана. Пловило дуго 91 метар прешло је океан од Њујорка до Бишоп Рока, код Саутемптона у Енглеској за два дана, 20 сати и девет минута. То је први пут преко Атлантика обављен за мање од три дана.

УПриштини је промовисана књига професора др Мире Марковић, "Ноћ и дан", на турском језику.

Пол Шнајдер (43) освојио је награду за сигурност на друму у кампањи коју је организовала немачка полиција. Али, Берлинац је потом кажњен - када је установљено да уопште нема возачку дозволу.

Лондон има Биг Бен, париз Ајфелову кулу, а Лесковац роштиљијаду! ", рекао је у поздравној беседи Горан Петковић, заменик савезног министра за пољопривреду.

Узападној Србији се прасићи и пасуљ продају по истој цени - 17 динара за килограм.

Хасим Јаховић (60), пољопривредник из места Беле Воде код Новог Пазара, пуних 40 година не може да заспи!

Руска амбасада у Анкари одбила је да изда визу јорданском принцу Алију Бин Ел Хусеину, пошто му се у апликацији наводи да тражи да уђе у Русију - јашући на коњу.

9400.000 рецепата прописано је прошле године у Београду, пише у Статистичком годишњаку Градског завода за здравствену заштиту.

5.600.000 долара вредност је млека увезеног у СРЈ за првих осам месеци ове године.

Просечно 5.000 марака коштају месечне услуге телохранитеља.

Бранислав Ивковић, српски министар за науку је изјавио: "Када говорим о ономе што село ствара и производи, мислим да је патриотизам данас најважнији".

Ја стојим иза мојег лоповлука, али иза другог лоповлука нека стоји онај ко је за то одговоран", изјавио је Миодраг Ковач, министар здравља СРЈ.

Сензационална операција у мајчиној материци спасла је живот једном дечаку, који, иначе, не би преживео рођење. Операција је изведена месец дана пре порођаја у дечјој болници "Астрид Линдгрен" у Стокхолму. У питању је била изралина на душику због које дечак, по рођењу, не би могао да дише.

Универзитет у Вашингтону ускоро ће почети да примењује петогодишњи пројекат, одобрен од стране власти САД, вредан два милиона долара и базиран на астробиологији који ће омогућити свим студентима да се посвете проучавању космоса и трагању за ванземаљцима. То ће бити први програм из области нове науке - астробиологије који ће младе људе охрабрити у потрази за "малим зеленим".

Зорица Брунцлик је пре пар дана званично проглашена за истакнутог уметника Србије... Презентација њеног новог материјала може се наћи на веб-сајту ППП РТС-а на Интернету.

“Банана република”, и по статистици

Појединци ошчињени увозом, тј. лаком зарадом коју он обећава, не желе да уложе новац у иришрему њољофирвредне ироизводње за извоз, иа да им се лејално омојући аутоматско коришћење иправа на извоз и добијање извозних девиза, већ обилазе канцеларије новокомионованих њо моћника министара, који не знају или не маре о девизној равнотежи и обавези стварања минималних резерви.

Александар ЦВЕТКОВИЋ

Шта бисте посебно истакли, када говоримо о последицама, односно штетним ефектима набројаних “елементарних економских не-погода” по поједине индустријске и привредне гране, које су највише пострадале?

Најтеже је “прошао” металски комплекс. Рецимо, физички обим производње у машиноградњи и производњи саобраћајних средстава пао је на ниво од само 11 одсто у односу на обим производње остварен у 1990. Замислити само колики је економски, а тиме и новчани удар изазван свођењем физичког обима производње на тек нешто преко једне десетине некадашњег? Утицај фиксних расхода, не рачунајући амортизацију и бруто зараде запослених на раду и оних ван рада (на тзв. допусту), не може се покрити ни из двоструко већег физичког обима производње. Према томе, губици у овом комплексу су изузетно високи.

На другом полу налази се електропривреда, али је и ту забележено назадовање. Физички обим производње пао је за 17% у 1993. години или 7% у 1996. години - у односу на обим из 1990. године.

Нажалост, значајан пад обима производње забележен је и у индустрији прехранбених производа. На то је утицао општи пад стандарда становништва и честе блокаде у извозу, а тиме и пад увозних могућности, посебно за увоз сировина за вештачка ђубрива и средстава за заштиту биља. Услед тога забележен је пад у прехранбеној индустрији од 45% у 1993. у односу на 1990. Ситуација у овом индустријском комплексу у 1996. години се донекле поправила, али и даље на врло ниском нивоу, јер смањење према 1990. износи 37%.

Пад физичког обима производње код других индустријских и привредних грана је између највишег код машиноградње и производње саобраћајних средстава и најмањег у електропривреди и прехранбеној индустрији. Упросечени пад физичког обима производње привреде укупно у 1996. у односу на 1990. годину је 55 одсто. Нижи од 1996. године био је једино 1993. године, када је износио чак 60 процената.

Ако би се од укупне привреде искључио приватни сектор, односно сектор малих привредника и стотинак већих новонасталих бизнисме-

на, пад у друштвеном сектору био би и већи.

ПАЛО СВЕ

Какав је био непосредан финансијски ефекат овог економског стрмоглављивања?

Такав ниво продукције остварио је у билансима укупне привреде велике “финансијске рупе”. Непокривени губитак у привреди Србије по годинама се кретао:

(у милијардама динара)
4,0 за 1994. годину, од чега из текуће године (3,8)
18,4 за 1995. годину (13,1)
30,4 за 1996. годину (15,0)
53,2 за 1997. годину (13,0)

О коликим величинама се ради, јасно се може уочити тек када се прикажу укупне бруто исплате зарада свих запослених радника привреде:

(у милијардама динара)
5,5 за 1994. годину,
9,8 за 1995. годину,
17,2 за 1996. годину,
26,5 за 1997. годину.
Текући губици достигали су од бруто зарада
69% 1994. године
133% 1995. године
87% 1996. године
49% 1997. године

Ту су свакако и неповољни услови кредитирања привреде. Динарске месечне камате на краткорочне кредите покривене хипотекарном гаранцијом крећу се од 7 до 9% месечно, са приписом камате главници сваког првог у месецу. Тако годишњи принос по основу камате достигне и 290%. Како инфлација не прелази 60%, евидентно је да је доступност новца осиромашеној привреди врло ограничена.

Поред тога делу привреде који је увозно зависан девизна средства су недоступна по курсу од 6,00 динара за једну немачку марку, па и по том основу треба усмерити више од 12% тзв “штицунга”.

У таквој ситуацији нереална су и очекивања од својинске трансформације којом се садашњи радници, бивши радници и живи пензионери уводе у власништво око 60% постојеће вредности процењеног друштвеног капитала - када претежан део привредних субјеката исказује само губитке, или послује на “позитивној нули”, нема већег интереса за промену власничких односа.

ГУБИЦИ ОБЕЛЕЖИЛИ И 1997. ГОДИНУ

Шта нам говоре завршни рачуни југословенске привреде за прошлу годину, у којима се свакако скрива истина о њеном стварном стању?

По завршним рачунима за 1997. губици у привреди достигли су у билансу имовине 53,2 милијарде динара, док су исказани у билансу успеха само за ту, 1997, 13 милијарди динара, или тачно половину бруто исплате зарада свих 1.560.000 запослених радника у нашој привреди. Губици су фактички равни исплати укупних исто зарада свих запослених радника у нашој привреди. Да није исплаћен ниједан динар нето зарада запосленима наша привреда би у 1997. години послувала на нули. Тек тада не би исказала ни динар губитка, али истовремено на другој страни не би имала ни динара добитка.

Са тако високим губицима који уствари значе да је привреда била способна само да исплати порезе и доприноси из и на бруто зараде, а да је нето зараде исплатила из непостојећих средстава - то недвосмислено значи да су све

исплате нето зарада чиниле су уствари чист губитак! Зато с правом и кажемо да је наша привреда У НАЈМУ код државе, јавних служби и јавних фондова.

Али не треба се чудити што при искоришћености капацитета од 10, 20 или 30% не може да се створи било какав нето приход из кога би се подмиривале и минималне нето зараде, а где су још, поред тога и двоструко већи издаци за порезе, пензијско и здравствено осигурање.

ВИСОКА ИЗДВАЈАЊА ЗА ЈАВНУ ПОТРОШЊУ

Ту сада долазимо на онај осетљиви терен високе буџетске, тј. јавне потрошње која представља омчу око врата и развијеним привредама Запада. Какав је тренд раста трошкова државе СРЈ током протеклих година од реформе монетарног система?

У првих шест месеци ове године издвојено је у тзв. јавне приходе за јавну потрошњу читавих 31,4 милијарде динара, или рачунато по званичном курсу НБЈ више од 5,2 милијарде ДЕМ.

У истом периоду за нето зараде свих запослених у привреди и ванпривреди издвојено је само 13,2 милијарде динара, или 2,2 милијарде ДЕМ.

Просечне зараде по запосленом у ванпривреди веће су за 31,7% од просечних зарада у привреди, што се јасно видљиво из месечног просека по раднику, који је у ових шест месеци износио у привреди свега 860 динара, а у ванпривреди 1.305 динара.

Ако се обичним множењем утврди да нето зараде запослених у привреди узете укупно за првих шест месеци нису веће од 9,2 милијарде динара, са свим додацима, јасно је да се из те привреде и становништва не може алиментирати 31,4 милијарде динара јавних прихода.

Како је од Аврамовићеве резерве до данас, за ових протеклих четири и по године нагомилано много губитака и системски створена и сплетена негативна мрежа, посебно у пољопривреди и електропривреди, као гранама које нешто за ову земљу значе, одговорно тврдим да су се стекли услови за нову економску реформу, уз озбиљнију својинску трансформацију друштвеног сектора, са паралелним растерећењем привреде - и то не више привреде друштвеног сектора, јер је она сто одсто уништена и нема се од ње више шта очекивати, већ пољопривреде, прехранбене индустрије и електропривреде.

То свакако подразумева дубоке резове у пореском систему савезне државе?

Порески систем се више не може ослањати само на званичан промет преко жиро-рачуна пореског обвезника. Постоји читава палета рафинираних инструмената преко којих се могу захватити "видљиви" приходи, било преко имовине, или текуће претпостављене потрошње. Но, свакако се не може дозволити да неко троши, троши видљиво и много, а државу и јавне службе не плаћа не месецима, него и годинама.

Централизован систем који је проистекао из Устава Ратка Марковића, у коме све што се троши изван привредних јединица, троши се из републичког буџета. Тако су се у истом "кошу" налази: војска и полиција, дипломатија и обрадовање (од основног до факултетског и постдипломског), здравство, старосне, инвалидске и борачке пензије, социјална давања, судство и катастар, тужилаштва и правобранилаштва, култура и спорт, општинска и друга администрација од месне заједнице до федерације... Све то мора се поставити у разумне оквире. Ту посебно подразумевам привилеговане државне трошковице често изван друштвене контроле.

У противном, ако неко мисли да се са том палетом и толиком административном режимој може изградити за привреду и друштво у целини подношљива калкулација, нека изволи да терет новог слома новчаних и девизних биланса прими на себе.

О домаћим девизним резервама већ дуго нико од званичника није рекао ни речи. Знате ли како национално стојимо на том плану?

Увоз по сваку цену, уз низак девизни курс и изостанак извоза и његовог кредитирања, а сталним захтевима да се за себе и своју фирму, узму девизе по курсу, довели су до потпуног слома девизних резерви земље. Ако смо у 1997. години извели 2,4 милијарди долара и увезли 4,8 милијарди долара па достигли платни дефицит од 2,4 милијарде долара, јасно је зашто сви хоће да се оријентишу на увоз.

Тај тренд ниске покривености увоза извозом уочљив је годинама уназад. Тако је за 1996. она била на нивоу од само 44,9%, да би се у претходној 1997. нешто поправила и достигла 49,4%, али за првих седам месеци ове године она је поново пала на 48,4%.

Тако велики девизни дефицити - од 2,2 милијарде америчких долара у 1996. години, 2,4 милијарде долара у 1997. и за првих седам месеци скоро 1,5 милијарди долара - сваког саћа врше неиздржив притисак на динар.

Како је то могуће, ако се у политичким рефератима стално помињу мере влада на подстицању извозне делатности домаћих привредних субјеката?

Појединци опчињени увозом, тј. лако зарадом коју он обећава, не желе да уложе новац у припрему пољопривредне производње за извоз, па да им се легално омогући аутоматско коришћење права на извоз и добијање извозних девиза, већ обилазе канцеларије новокомпонованих помоћника министара, који не знају или не маре о девизној равнотежи и обавези стварања минималних резерви. Како привредници обезбеђују њихову подршку и сагласности мислим да не треба ни коментарисати, то већ сви знају, јер се ради о особама које као да криве ову напашену Србију што до данас нису имали ништа па сад хоће одмах све то да надокнаде.

БАНАНЕ ВАЖНИЈЕ ОД АЛУМИНИЈУМА

За Ваше тврдње сигурно имате и неки илустративан пример. Јер, сведоци смо, на једној страни еспорног богаћења елите, и на другој страни, пошто нема здравих економских механизма за остварење тог циља, сурове експлоатације већ осиромашеног становништва?

Узмимо пример банаана: 1996. увезли смо 66.246.000 килограма, у вредности од 59,4 милиона долара. Године 1997. увезли смо 96.813.000 килограма у вредности од 78,3 милиона долара, а за првих седам месеци ове године 51.874.000 килограма, у вредности од 37 милиона долара. Плаћамо банану скупље од лимуна и поморанце по тони. Или то само у папирима приказујемо, да би на бази тога избацивали девизе за увоз цигарета на "дивље". Углавном се "будванска" веза бави ланцем трговине банаанама.

А за то време се од извоза алуминијума (који у себи садржи и 56% вредности чисте електричне енергије утрошене у разбијање глинице, која се и без њега могла у свету одмах продати) добио смо у 1996. години за 39.139.000 килограма 54,1 милион долара, у 1997. години за 62.525.000 килограма, 97,7 милиона долара, за првих седам месеци ове године 34.008.000 килограма, 46,7 милиона долара. Ето какав систем важи у нас.

С друге стране, иако се господин Михаљ Кергес закључио како ради у име и за рачун заједничке државе и да све ради поштено, сваки дан видимо беду са његовом увозном робом. Али познато је да 1/3 југословенске потрошње цигарета од хиперинфлације до данас отпада на производе из домаћих фабрика, док се 2/3 увози - али не преко царинске рампе. Те хиљаде шлепера, глисера и авиона, ипак неко пропушта. А наш систем да би нешто опорезовао чека да јадан динар прође преко жиро-рачуна јединог од корисника средстава код Завода за обрачун и плаћање. Јасно је да ако новац прође преко обрачуна да ће логично доћи и пореско плаћање. Јасно је да ако се протоколише сваки шлепер, сваки глисер и сваки авион који донесе цигарете, да ће морати и да се плати порез. То, наравно, није случај.

Неке моје колеге израчунали су да се само на цигаретама годишње обрће 5 месечних нето зарада свих 1.560.000 запослених радника у привреди ове земље.

ПРЕЗАДУЖЕНОСТ ПРИВРЕДЕ

Истовремено, "регуларна" привреда грца у дуговима и ненаплативим потраживањима...

Узмимо само рачуни дуга привреде на почетку ове 1998. године. То су износи од којих "боли глава":

Укупно дуговање по краткорочним обавезама привреде исказано је на почетку ове године са 137,6 милијарди динара, а данас достиже више од 30 милијарди немачких марака. Како је вредност свих залиха на почетку ове године била 51,0 милијарди динара (у те залихе убрајамо: све домаће и увозне сировине и репроматеријал, производњу у току, готове производе, робу у продајницама и магацинима и нафтне деривате у складштима и на бензинским пумпама... дакле, све материјалне вредности у обртним средствима) јасно је да се 2,7 пута већа задуженост ничим не може оправдати, већ губицима који су остали непокривени 53,2 милијарде динара и делом од 67 милијарди динара потраживања која сама привреда има.

Такође, укупна готовина у привреди била је првих дана јануара 5,8 милијарди динара у кешу и на жиро-рачунама привредних јединица.

Које бисте као неодложне мере Ви препоручили у смеру оздрављења националне економије?

Ако се ускоро не приступи "чишћењу" биланса банака, великих губитника и великих система, преносу текућих потраживања која нису наплатива у имовинске билансе, тешко је да ће било коме требати биланси који само цифре без практичног одраза у животу.

Неразумно је то што држава не излаже продаји 1/3 слободних плацева за градњу у урбаним целинама, цео пословни простор који сада користе утицајни појединци, приватне фирме од угледа, трговина и угоститељство бившег друштвеног сектора на умору, кад је сигурно да се не може из "мртвих" привредних субјеката више извучити новац за потрошњу која је ионако без циља.

А зашто је постојећа потрошња без циља? Не рачунајући потребу улагања за одбрану Косова и Метохије, по мом мишљењу ништа није било прече него исплатити деце и материнске додатке из социјалних фондова. А зна се да је њихов интервал кашњења већ премашно 12 месеци.

Сви садашњи видови заједничке потрошње морају се скресати јер привреда која не може већ саму себе једва одржава на минимуму, нема одакле то да финансира.

ЗЛОУПОТРЕБА ЈЕДНОГ СТАЊА

Прогласи па профитирај

Тачке, ил'ачке и цензура су све чиме је Шешељ до сада успео да одбрани српски народ о страни ајресора

Александар ТАСИЋ

По Уставу СРЈ Савезна скупштина проглашава ратно стање, стање непосредне ратне опасности и ванредно стање. Проглашава - значи чини то децидирано и недвосмислено - прогласом оцењујући према тренутним околностима која је од три поменуте ситуације примерена. Наша Скупштина заседала је 5. октобра (неколико месеци пошто се криза на Космету расламсала и када је већ сломљена војна терористичко-сепаратистичка побуна) прихватила је експозе председника владе и усвојила закључке који су у форми констатација, позива, осуда, апела и одавања признања! Ниједно од три у Уставу цитирана ванредна стања НИЈЕ ПРОГЛАШЕНО. Ипак иста та Скупштина донела је Закон о финансирању ванредних трошкова одбране земље којим је увела додатне порезе од 0,6, два и четири одсто, баш као да су проглашени ратно стање, непосредна ратна опасност и ванредно стање. Новцем ће располагати савезна Влада, а Закон важи до краја ове године!

Милошевић и Холбрук преговарају, за мирно решавање косметског проблема су сви разложни, међу њима и руски председник Јељцин, а сви нормални очекују такав расплет. Да ли је Скупштина СРЈ у крњем политичком саставу изузетак кад је кризу у старту **орочила** на још два и по месеца? Или је, поново, посреди нешто друго?

Ако је познато да се Милошевић у полицију узда много више него у војску (то је чинио док је био у Србији а сад понавља на савезном нивоу), ако је дејтовским споразумом војни потенцијал СРЈ ограничен, па још када се узму у обзир сведочења да су минулих дана и месеци полицијаци на Космету били и боље плаћани и боље третирани (када је о храни и одећи реч) од војних лица, оправдана је бојазан да новац од пореза за одбрану земље неће ићи у војни буџет. Или бар да неће све тамо завршити. Већ, по обичају на смиривање социјалних немира.

Од "војног пореза" ослобођени су хлеб, уље и млеко, са два одсто опорезовани су сви остали прехрамбени производи, струја, штампца, козметика, сапуни, деџа одећа, оригинална уметничка дела, плоче, касете, стари занати... Само по овом основу али за четири одсто покупеће бензин, кафа, цигарете, пиће, намештај, техничка роба... Економски стручњаци процењују да ће сам овај савезни закон, уко-

лико буде строго примењиван донети инфлаторни раст од четири одсто!

ХАРАЧЛИЈСКИ МОДЕЛИ

Индикативно је, а и потврђује сумњу у праву намеру законодавца да Законом нису предвиђене казнене одредбе. Шта ће бити са онима који га не буду спроводили и на рачун савезне владе не уплаћују прописани порез? Да ли власт рачуна на њихову савест и патриотизам или поново иде по систему "пробаћемо, па ко се упеца - упецао се". Поготово што су у изворном предлогу Закона биле предвиђене казнене одредбе али су из коначног текста избачене. Посебно што је Министарство финансија Црне Горе одмах реаговало тврђом да је Закон неуставан јер "одудара од овлашћења савезне државе и онога што је договорено у радној групи претходне савезне владе Радоја Контлића".

Најзад, и досадашња пракса финансијског коришћења ванредних прилика за попуну државног буџета, показује да би и у ово најновије требало сумњати, Док се не докаже другачије. Кад су уведене прве санкције савезна држава прописала је грађанима таксу за излазак из земље. Речено је тада да ће она трајати **док трају санкције**. Када је Милошевић потписао у Дејтону, санкције су скинуте, али не и такса. Она је повећана а плаћамо је и данас - дочекала је увођење других санкција. Циљ таксе је према томе био и јесте чисто харачлијски. Баш као што је харачлијски поступила и влада Србије увођењем додатне таксе на пререгистрацију аутомобила са црногорским таблицама.

Влада Милошевићевог (у Црној Гори непризнатог) савезног премијера Момира Булатовића, антиципирајући опасност или случајно, 24. јула ове године донела је две уредбе о организовању и извршавању радне и материјалне обавезе грађана и правних лица у ванредним околностима. Поред дужности за грађане, обавезне радне обавезе предвиђено је и одузимање покретних ствари, међу њима и аутомобила и других возила од грађана а за потребе одбране земље. Предвиђена је и новчана накнада за тако узете ствари, али је сваком добронамерном грађанину несумњиво јасно да је то учињено само про форме. Јер, ова држава не да нема новца ни за плате и пензије, него се суди са својим грађанима који су се у њено име и из патриотских разлога, па и на њен позив борили у минулом грађанском рату и остали инвалиди а сада, немајући средстава за живот, траже инвалидску накнаду преко суда. Кад је већ о борби реч, у току је мобилизација резервног војног кадра (предност имају они који су служили војску у РВ и ПВО), иако Скупштина није прогласила ванредне прилике већ је "само закључила".

ПРЕТЕНЦИОЗНА СРПСКА ВЛАДА

На све то, 7. октобра Драган Томић, потпредседник владе Србије, каже да у октобру "не треба очекивати већи пораст цена од 2,5-2,7 одсто (!?) и то са свим ефектима ратног закона и поскуплењем струје од 1,6 одсто". Па

исти каже још да се "ових дана (када стране дипломате одлазећи односе чак и намештај из својих амбасада, прим. А.Т.) инострани партнери интересују за нас и да данас имамо чак повољније понуде тако да бисмо одмах могли да продамо цементаре и све пиваре"! Његов презимењак, председник српске скупштине изјавио је, 10. октобра, да "председник Милошевић неће учинити ниједан уступак на штету народа". Ако то буде као и до сада - тешко нама. Али да не бих ширио дефетизам, што је данас у Србији кажњиво, ипак требало би да се забринемо шта ће се догодити ако се човек разболи толико, или му се догоди нешто непредвиђено (и он је од крви и меса), какав психички стрес, рецимо, да не може више да преговара са Ричардом Холбруком. Шта ћемо тада?

Ту, међутим, круг затвара влада Србије. Она је већа Скупштина СРЈ од Савезне скупштине, јер чито зна шта је ова хтела да каже својим закључцима, а није хтела или није смела. Одмах је Уредбом уредила забрану ресмитовања и преузимања страних пропагандних програма. Заборавила је "ситнице". На пример да само на Космету несметано излази сјасет шиптарских листова који имају жељни ефекат од западне пропаганде. Заборавила је и на број власника сателитских антена, на кориснике Интернета а и на техничку могућност да сви власници радио апарата, ако то хоће, без тешкоћа могу да ухвате и "Глас Америке" и друге сада забрањене програме.

Влада Србије завела је, практично и посредно, ванредно стање у Србији, иако по Уставу Србије за то није овлашћена, као ни Републичка скупштина (која по уставној дефиницији одлучује о рату и миру); већ само председник Милан Милутиновић "руководи оружаним снагама у рату и миру и народним отпором, наређује општу и делимичну мобилизацију, организује припреме за одбрану у складу са законом... а кад Скупштина није у могућности да се састане, по прибављеном мишљењу председника владе (Мирка Марјановића) утврђује постојање ратне опасности или проглашава ратно стање".

Кад се на крају подвуче црта; евидентни су устезање, оклевање; организациони хаос; суманута реалност да је поново све у рукама једног човека, досадашњег хроничног губитника, и да је једино извесно - **финансијски профит од војног закона**. Научили смо још нешто: рецепт како (зло)употребити до сада најозбиљније ванредно стање којем су у последњих 50 година (рачунајући од Резолуције Информбирора, 1948) изложене Србија и Црна Гора.

И чистка, и погром... или шчепај и кољи!

Декан Филолошкој факултета у Београду Маројевић свуда прича како ће Тиодор Росић бити изванредна замена за професоре који на Факултету нису потписали уговоре. Декан се до сада није изјаснио о томе који ће предмет овај еминентни стручњак - који не може да састави једну једину логичну реченицу - предавати; како ми видимо ствари, једино што би Росић могао профитирати јесте расизам.

▲ **Александар ИЛИЋ**

Причао ми је давно пријатељ, страдалник у монтираним процесима у Прагу, како је један од његових совјетских иследника, високи официр НКВД-а, пре почетка саслушања певушио две речи: "И чистка, и погром..."

Смисао ове нарочите психолошке припреме за почетак саслушања био је савршено јасан и иследнику и оптуженом: чистка, то је када се из партије и друштва чисте они који другачије мисле или су просто негде "скренули"; погром, то је пикантни зачин чистке, јер су многи међу оптуженима на монтираним процесима у такозваном "свету социјализма" били Јевреји.

Мој пријатељ је за длаку избегао смрт, а на вешалима су се после извршења смртних казни изречених на процесу заћихала беживотна тела не само бивших комуниста, него и вечитих Јевреја.

Одиста вечитих. После милиона невиних људи, жена и деце истребљених у холокаусту, после свих студија, расправа, романа, приповедака, позоришних комада, филмова (међу којима се издваја стравични "Шоа" Клода Ланцмана) разуман човек би морао поверовати да је заједно са жртвама сахрањен, спаљен у ватри, и антисемитизам. Свет, међутим, није разуман. Антисемитизам је опет ту, као да се ништа није догодило.

Често се заборавља да привилегија антисемитизма не припада само екстремној националсоцијалистичкој и фашистичкој десници, него и екстремној левици, јер се крајности фанатизма и мржње подударају. У демократском свету, после пораза нациста и фашиста, питање холокауста постављено је у средиште пажње; у комунистичком свету, не сасвим пораженом после пада Берлинског зида, ово питање отвара се са великим закашњењем. То је схватљиво: како говорити о Аушвицу са Гулагом иза леђа? То је важило и за бившу Југославију: како говорити о Треблинки са Јасеновцем и Голим отоком у опису застрашујућих, истребљивачких послова? Колико је само гнева изазвао немачки историчар Нолте у срцима и опасних и салонских комуниста када је скрепну пажњу на чињеницу да је Лењин основао Гулаг - давно пре него што су се Мусолини, Хитлер и Павлић дочекали власти.

ЛЕПЕН И...

Тито није волео приче о Јасеновцу ("то треба заборавити") и Голем отоку, и није нимало случајно да се Титов генерал, бивши комуниста (тоталитарца) нашао међу такозваним ревизионистима (оним историчарима који

умањују значај холокауста), о којима је Чеслав Милош у беседи поводом доделе Нобелове награде за књижевност рекао да не може веровати да је "таква лудост могућа". Дигресија: Када сам својевремено гледао пренос из Америке, свечаности поводом отварања споменика жртвама холокауста, и међу званцима угледао Фрању Туђмана (главни говорник је био Ели Визел, који је једва спасао главу из Аушвица), понадао сам се да ће се као у чаробним Сингеровим причама одједном појавити мали летећи рабин и ударити Туђману барем њушку - није се појавио, сан се распршио...

И то је једна од лудости данашњег света - на свечаности у почит жртвама истребљена, појавио се квази-историчар ревизиониста, човек коме је по сопственом признању за срећу довољно веома мало - тек да му жена не буде Јеврејка или Српкиња...

Лудост је, наравно, заразна и општељудска, па од ње и поједини Срби могу оболети. Навешћемо два акутна случаја.

У госте **потпредседнику** владе Војиславу Шешељу долази један чудан сват, човек у сваком погледу необичан. Тобоже воли српску десницу (не одређује је најтачније), а на фронтovima у Хрватској, против Срба, нашли су се његови верски затучени бојовници; обећава да ће поправити у свету слику о Србима, а сам представља највећу бруку за Србе. Човек се зове Жан Мари Лепен, и пре би требало да гостује код Фрање Туђмана, него код било ког потпредседника српске владе. Казаћемо одмах и зашто. Посланици Европског парламента су 6. октобра 1998. године, дакле, пре десетак дана, са 420 гласова против 20, уз шест одсутних посланика, дакле, огромном већином, одузели посланички имунитет екстремном десничару Жану Лепену. Европски парламент је тако изашао у сусрет минхенском тужилаштву које је отворило истрагу против Лепена због његових изјава у којима омаловажава истребљење Јевреја у Другом светском рату. У децембру 1997. године, Лепен је на конференцији за штампу у Минхену (баш је нашао град у коме ће се молити!) рекао да су "нацистичке гасне коморе детаљ у историји Другог светског рата". Казна за ревизионизам и за "ширење лажи о Аушвицу" је у Немачкој прилично висока - пет година затвора. За сличне изјаве Лепен је у Француској био неколико пута кажњен новчаном казном. Портпарол минхенског суда Манфред Вик изјавио је да ће случај бити покренут чим тужилаштво добије писмену потврду Европског парламента да је Лепену одузет посланички имунитет.

И док је писмена потврда Европског парламента путовала у Минхен, Војислав Шешељ је са својим неславним неонацистичким гостом

покушао да претвори Београд у Минхен, али онај из тридесетих година...

Будући да је Шешељ не само вођа једне политичке странке, него и потпредседник српске владе, може се, мора се поставити питање: у чијем је то интересу, српског народа, српског парламента, српске владе, да нам у госте стиже лице са потернице, прокажени десничарски екстремиста, који самом својом појавом угрожава ионако темељно уздрман углед Србије у свету? У предвечерје могућег бомбардовања, Шешељ - човек који позива на лов и клање оних које ће он сам "по свом (произвољном) списку" жигосати као домаће издајнике - позива у госте свог савезника нацисту, који би (што се већине Срба тиче, демократски настројених и нимало склоних антисемитизму) могао пре гостовати на неким другим просторима бивше Југославије, а не међу нама, као доказ да смо ми Срби, наводно, фашисти и антисемите.

... РОСИЋ

Други акутан случај, овога пута домаћи, а не увозан, повезан је са деловањем истакнутог "интелектуалца" Српске радикалне странке, декана Филолошког факултета у Београду по милости Шешељевој, Радмила Маројевића и његовог трабанта у питању језикословља, књижевника Тиодора Росића; и овај случај не сме бити заборављен.

На Телевизији Политика, у недостатку знања и аргумената, фарсично сличан јунаку Андрићеве приповетке **Бифе Титаник**, књижевник Росић дрско је вређао професора Ивана Клајна расистичким алузијама које у његовој пометеној глави изазива презиме Клајн, поредећи професора у исто време - додајући расизму параноју - са генералом Жаком Клајном.

Декан Маројевић свуда прича како ће управо Тиодор Росић бити изванредна замена за професоре који на Филолошком факултету нису потписали уговоре. Декан се до сада није изјаснио о томе који ће предмет овај еминентни стручњак - који не може да састави једну једину логичну реченицу - предавати; како ми видимо ствари, једино што би Росић могао пропати (Росић и предавање!) јесте расизам.

И ако имамо на уму да у састављању списка оних које треба шчепати и поклати, како нежно изјављује потпредседник српске владе Војислав Шешељ, учествују не само увозни и домаћи нацисти као Лепен и Росић, него и извесни моћни људи из сенке, можемо само бирати између две, тек временски различите, варијације на исту тему: "И чистка, и погром...", или, шешељеовски: Шчепај и кољи!"

**ИЛИЈА НОВАКОВИЋ,
БИВШИ РЕПУБЛИЧКИ ПОСЛАНИК
СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНKE
И БИВШИ ЧЛАН ГЛАВНОГ ОДБОРА СРС**

Без туђих пара нема радикала

*Наш саговорник је и бивши председник Окружног одбора
Зајечар и вишејодушњи председник ОО Сокобања. Године
1997. напустио је Шешеља и прикључио Радикалној странци
Србије. Говори о заблуди коју је имао седам година и како је
коначно "проледао" и схватио каква је Војислав Шешељ.*

◀ **Немања ЂИРИЛОВИЋ**

Ја сам прво био члан ГО Народне радикалне странке (НРС). Када је тадашњем председнику странке, Вељуку Губерини, намештена игра и када је компромитован гласинама да је хомосексуалац, он је дао оставку, а на његово место је дошао Јанко Дуцић. Тада смо се разочарали у врх странке. Чекали смо да се појави неко нов. То је био Војислав Шешељ са својим четништвом. Обећавао је да ће обновити странку Николе Пашића, да је права опозиција. Ми смо знали шта су били радикали, те смо веровали да ће се радикализам обновити и да ћемо ослободити земљу од комунистичке идеологије.

ГЛАСАЈ, НЕ ГЛАСАЈ...

Како је све то у почетку изгледало?

Све је одлично функционисало. Имали смо зборове и митинге по целој Србији. Моја је дужност била да организујем општинске одборе у целој Тимочној крајини. Интересантно је да смо први митинг одржали у Неготину и то на бини коју је поставио Српски покрет обнове. Платили смо надокнаду за коришћење и одржали смо скуп. Сутрадан је на истој бини био и Вук Драшковић. Иначе, сећам се да смо у Нишу одредили кандидате за републичке посланике, и да сам на изборима 92. године изабран као посланик СРС.

И у то време су вас оптуживали да сарађујете са социјалистима. О чему се заправо

радило?

То су биле исправне оптужбе, иако то нисмо у почетку осећали. Наиме, пре сваке седнице Скупштине, ми смо се на посланичком клубу наше странке договарали да оштро критикујемо и дајемо амандмане на све законе које предложи комунисти. Једном приликом, када је на ред дошао чувени Закон о плаћању тв претплате преко рачуна за струју, ми смо као и увек дали амандмане на тај закон. Никола Динић, наш посланик из Ниша, и ја предложени смо да домаћинства која троше испод 200 киловата струје, дакле већином старачка домаћинства, не плаћају претплату. Цело прелодно смо се преганали око тога, али када је дошло до гласања, Тома Николић, који је седео испред мене, устао је и окренуо се према нашим посланицима. Рекао је: "Гласајте за закон такав каква је". Упитао сам га шта то радимо. Зашто гласамо за закон који не ваља. Он је рекао: "Илија, само дигни руку, јер је тако наређено". Углавном смо гласали за оно што смо критиковали. Када сам за говорницом прозвао министра Соколовића да уместо она два министра ухапси главног капиталца, главног који краде, врху странке то није било по вољи.

Да ли можете да се сетите још нечега из тог периода?

Сећам се једног састанка ГО на коме се расправљало о сарадњи свих опозиционих странака. Било је предлога за сарадњу са Српским покретом обнове и Демократском стран-

ком. Неки чланови су чак изричито то тражили, али се Шешељ увек противио томе, а ти чланови су напустили странку истог дана. Ја сам тада рекао да једино са комунистима који су на власти не смео сарађивати, а Шешељ ми је рекао: "Немој тако да их зовеш, они су социјалисти, а не комунисти!" Тада сам осетио да се више не подударамо. Такође се сећам како су ме колеге посланици исмејавали што пакујем доручак у салвету, како би имао шта да једем увече. Рекли су ми да, ако не могу да поред посланичке плате зарадим још две плате, онда нисам за посланика. Тада ми није било јасно о чему причају.

Шта је било на изборима 1993. године?

Једном је Шешељ сакупио све кандидате за посланике у некој сали у Новом Саду. Када смо стигли, Шешељ је сваког понаособ упитао колико је марака понео. Сви су вадиле по петсто, хиљаду марака, а када сам ја рекао да немам ни паре, он ми је рекао: "Илија, тако се не постаје посланик".

Да ли се сећате да сте скупљали потписе за петицију како би се оборио Закон о тв претплатама?

Сећам се. То је било 94. када смо организовали скупљање потписа и морали су да се потпишу сви наши чланови и симпатизери против тог закона. Ја нисам имао образа да то урадим, јер нисам могао да тумачим нашим људима како то да смо сада против закона који смо изгласали. Шешељ је увидео да му таква петиција може донети политичке поене и, заборављајући шта је урадио пре две године, наредио је нама на терену да спроведемо у дело његову замисао.

У прошлом броју "Српске речи" Милица Чекоч Дачевић је рекао да сте Ви, заједно са Ацом Стефановићем, скупљали паре у иностранству и да су све паре завршиле у џепу Вашег бившег шефа. Шта кажете на то?

Истина је. Године 94. сам провео 3 месеца у Швајцарској. Контактирао сам много четника. Прихватили су ме и рекли су да хоће да помажу странку, пошто је четнички расположена, пошто су сви четници у СРС. Такође су ми рекли да је Аца Стефановић већ три пута долазио код њих и сваки пут су му давали новац и укупило три аутомобила да вози у странку, у Београд, као и то да не знају шта је са свим тим стварима било. За узврат, Шешељ је требало да дође у Швајцарску и да одржи збор. Он није дошао јер је знао да ће бити разоткривен.

ПРИЛОЗИМА САЗИДАО КУЉУ

Како то мислите?

Па, лепо. Још док сам био у Швајцарској, срео сам свог бившег команданта и војводу Радета Петровића званог Кент. Он ми је причао, а ја му нисам веровао, да је Шешељ издајник, да има податке да је у спреси са режимом и да га се клоним. Рекао ми је, такође, да се војвода Момчило Ђујић уверио ко је Шешељ и да му је жао што му је дао титулу војводе.

Ипак је било много оних који су Вам дали паре да носите у Београд, зар не?

Било је пуно Срба из Швајцарске који су дали прилоге и чланарину која је у то време била 50 франака месечно. Када се сакупила велика гомила франака, ја сам кренуо за Београд. Успут сам појео само два сендвича, јер нисам хтео да трошим страначке паре, а

у Београду сам. благајници СРС дао и последњи франак. Нико није питао ко ми је платио пут, а знам поуздано да паре које сам предао никад нису ни прокњижене.

Да ли се и за Вас причало да нисте предали целу суму?

Нико ништа није рекао. Уосталом, ја имам све признанице из Швајцарске, па ако неко буде нешто рекао, показаћу их. Заборавио сам да кажем да се Аца Стефановић много интересовао шта о њему мисле људи у Швајцарској, а када сам му рекао замолио је да им кажем да је све што је добио дао Шешелју, а да за себе није узео ни један франак.

Чекo Дачевић је такође рекао да су људи у дијаспори изгубили поверење у СРС. Да ли стварно тако било?

Јесте. Позвали су ме људи из Швајцарске после мог боравка и рекли су да су разочарани у СРС, да нам не верују и да је боље да се више не појављујемо у Швајцарској. Такође, 95. године је дошао један четник из Аустралије који ми је рекао: "Дали смо толике паре за странку, а Шешел је са тим парама сазидао своју кућу у Батајници. Ми у Аустралији знамо да СРС хоће да уништи четнички покрет и на крају ће, видећеш, приступити комунистима".

Ви сте и поред тога остали у тој странци?

Не знам шта да вам кажем. Умео је да нас лаже. Колико сам му веровао, толико га данас мрзим. Сећате се оног ТВ дуела између Шешелја и Вука. Споменуо га је и Чекo Дачевић. Зашто Вук није инсистирао на томе да Шешел објасни одакле је могуће да српског војводу на састанак са Долгоруким, који је наводно био од Немањића, води саветница Фрање Туђмана? Вук је то само

набацио као чињеницу. Можда је веровао да ће народу, који је гледао тај дуел, то бити довољно. Али било би интересантно видети и чути од Шешелја, какав је интерес имао Фрање Туђман, када му је уступио своју саветницу за састанак са "Немањићем". Док Шешел није рекао ту тврдњу, нико није ни чуо за тог "принца", ко је и одакле је.

ИЗВИЊАВАМ СЕ ОНИМА КОЈЕ НИСАМ РАЗУМЕО

Када сте напустили СРС?

Напустио сам Шешелјеву странку 1997. године. Све што се дешавало од оснивања па до те године скупило ми се и одједном је прекипело. Сетио сам се свега. Искључивани су само они који су били против режима. Неки од њих су и побегли у иностранство, јер су се бојали да ће бити убијени. Када сам дао да се објави текст у "Великој Србији" у којем сам изнео податке о криминалним радњама министарке Лепосаве Милићевић, добио сам одговор да тако нешто сигурно неће изаћи. Сећам се и када је Илија Матић, тадашњи председник ОО СРС Зајечар дао 18 хиљада марака Шешелју како би осигурао место кандидата за савезног посланика. Схватио сам да Шешел никада није био радикал, већ да је убачен међу нас и да је њега родио овај режим. Заокружио сам све што се дешавало за ових неколико година и "прогледао" сам.

Каква је ова нова власт у Сокобањи?

У Сокобањи је стварно народна власт. Толико су урадили за Сокобању, што Шешел никада не би могао, он би све упропастио. Ова власт је Бању довела у ред. Сада имају

много мање пара него што су имали комунисти док су били на власти, а много више су урадили. То значи да не краду. Српски народ је педесет година био нападн под комунистима, па неки једва чекају да дођу на власт како би се обогатили на брзину. Наши општинари свакодневно полагају рачуне за свој рад народу, а народ то тражи. Шешел је наредио двојици одборника СРС да не дођу на конституисање Скупштине општине, јер су били такозвани језичак на ваги. Све то не би ли социјалисти увели принудну управу у Сокобањи. Ти одборници су поступили по својој савести, избачени су из странке, али зато општина данас одлично функционише.

Шта прво помислите када Вам неко данас каже "Војислав Шешел"?

Прво ми пада на памет оно што су ми људи говорили. Сетим се свог сина који је морао да оде у туђину да би прехранио своју породицу. Сетим се чињенице да својој унуки која живи са мном не могу свако јутро да дам доручак. Сетим се Српске Крајине и Републике Српске које су изгубљене, хиљаде деце која су остала без родитеља. Свако ко помаже овај режим није ништа бољи од њега. А то је радио и ради Војислав Шешел. Сетим се једног човека из Војводине који ми је рекао, када ме је видео како продајем "Велику Србију", да је Шешел хоштаплер, да ће уништити Србију. Умало се нисам потукао са њим. Помислим на оног професора који ми је рекао да, ако Шешел дође на власт, Србија ће бити у рату и гинуће наша деца. Када ми неко помене Шешелја, ја се сетим њих двојице и извињавам им се што их нисам разумео.

РЕПУБЛИКА СРПСКА: СЛУЧАЈ ЧАВИЋ

Чекајући имплементацију

Високи представник БиХ Карл Вестендорп је 8. октобра обавијестио његовог председника СДС-а Драгана Чавића о својој одлуци да се смјени са положаја у новоизабраној Народној скупштини РС, користећи овлашћења која му је додјелио Савет за примјену мира на конференцији у Бону. Чавићу се исто тако, стоји у саопштењу, на неодређено вријеме одузима право на даље вршење званичних функција у БиХ.

Миладин МИХАЈЛОВИЋ

У свом писму Високи представник међународне заједнице Карлос Вестендорп изражава своје крајње незадовољство због изјаве господина Чавића од 5. октобра о Косову и о исходу скорашњих избора, тумачивши те изјаве као позив на насиље и као пријетњу безбједности међународне заједнице, те примјени Дејтонског мировног процеса.

Високи представник, стоји на крају саопштења из канцеларије ОХР-а, "неће толерисатиостанак било ког званичника на положају уколико такви настоје изазвати насилно понашање или погоршати политичку напетост".

А све је почело једном изјавом Драгана Чавића, замјеника председника СДС-а и носиоца посланичке листе за НС РС ове странке на септембарским изборима, у којој је пријетње које снаге НАТО упућују Србији и Југославији упоредио са онима ултимативнина из 1914. године. Том приликом Чавић је позвао земље чланице НАТО да престану са пријетњама и одустану од намјере да војном силом стану на страну шиптарског тероризма и сецесионизма на Косову и Метохији.

"Српска демократска странка, као истинска патриотска странка, даје пуну подршку ставовима из саопштења Врховног савјета одбране СРЈ и сматраће да је напад на српски народ у СРЈ, напад на српски народ у цјелини на простору бивше СРЈ. Према томе, такав атак на наш народ преко Дрине, не може проћи без наше пуне солидарности са нашом сабраћом", рекао је Чавић 5. октобра на редовном прес-обраћању јавности СДС-а у Бањој Луци, оцијенивши том приликом да је једини излаз из косовско-метохијске кризе у прекиду сепаратизма и наставку мировних преговора у циљу заштите устава и територијалног интегритета Србије и СРЈ, са пуним поштовањем највиших демократских стандарда живота свих грађана на том простору.

ВЕСТЕНДОРПОВА ПОЛИТИЧКА КАСТРАЦИЈА СДС-а

Ова Чавићева политичка кастрација или јавно-политичка ампутација из Вестендорповим овлашћењима јасно ограниченог политичког живота РС изазвала је доста реакција. Углавном се оштрица тих страначких реговања мјерила ускостраначким интересима, симпатијама и антипатијама појединих носилаца политичког живота у РС.

Два дана послје, последњи Чавићев иступ председник Коалиције за краља и отаџбину Дубравко Прстојевић, ОЕБС-овом изборном

математиком и посланик у будућем парламенту РС, окарактерисао је као шепурење у политици онедавно испишеног политичара који изиграва Наполеона СДС-а. Истина, до тада није била објелодањена Вестендорпова одлука и, слажу се многи у РС, својевремено инсталирање политичког пријеког суда у РС,

Шешељ непријатељ Републике Српске

Забрану уласка Војиславу Шешељу у Републику Српску досадашњи и још увијек "важећи" премијер Милорад Додик оцјењује као чињеницу да свака озбиљна држава има своје непријатеље, те да је очигледно да је именовани господин непријатељ Републике Српске.

"Ми ћемо се увијек бранити од таквих људи. Камо среће да га је својевремено и Република Српска Крајина прогласила државним непријатељем. Још би Срби били тамо. Ако се успјешност једне власти огледа у било чему, онда се сигурно не огледа да ли ће заратити било с ким, без обзира на оправдане или неоправдане елементе", истиче Додик напомињући да је Влада РС на челу с њим водила и води политику која је спријечила пред њено именување најављиване интервенције на Републику Српску.

али је ова комична Прстојевићева опаска била предувјертица за Чавићев одлазак.

Иначе, Прстојевићев ставови су до сада увијек били ближе ставу једног "Слога" ближег предскакача, док је иступ Николе Шпирића, био у духу проливања суза и својеврстан ин меморијам за овог СДС-овог младог лава, блиског приватног и идеолошког пријатеља.

ТРАЖИМ ПОМИЛОВАЊЕ ЗА ЧАВИЋА

Као по већ устаљеном правилу први је на Чавићеву смену реговао Никола Шпирић, председник Демократске странке за Бања Луку и Крајину, својеврстан јастреб и заједнички портпарол СДС-СРС коалиције, који је од Вестендорпа затражио да повуче овакву "неразумну одлуку која дубоко задире у људска права и којом он на себе преузима ингеренције суда", напомињући да овакве и сличне одлуке могу додатно да искомпликују ситуацију РС.

У одбрани и тражењу милости за Чавића Шпирић истиче да је овај нови, реформски тип СДС политичара, дијалог склоног, својим досадашњим ангажманом успио да промјени дио бахатог имиџа СДС-а којим је међународна заједница и дио домаће СДС-

у несложне политичке јавности неоправдано китио ову странку.

Питање је колико ће Шпирићев позив на солидарност политичких дјелатника у РС и апел за политичку ревитализацију Чавића имати одјека, међутим, знајући досадашњу ситуацију и колегијалност међу политички релевантним активистима у РС, поготово међу политичким неистомисљеницима, највероватније је да ће се остати на тврдим позицијама страначких стратегија преведених на ову народну "да комшији цркне крва".

"Све ово личи на увођење вербалног деликта у РС од стране међународне заједнице", закључује Шпирић и додаје да је ово још један доказ да се Дејтонски споразум користи само као оквир за увођење једне врсте протектората у РС у коме се ти протектори траже у редовима домицилног становништва.

ГДЈЕ СУ ОКВИРИ ЈАВНЕ РИЈЕЧИ

Социјалисти су, опет, све по устаљеним правилима неискскања из колосијека, кроз уста свог млађаног портпарола Игора Радојичића полугласно и полужавно, доследно и у духу своје недоследности, прошаптали да су "против административних одлука о забрани политичког дјеловања појединцима и партијама". Радојичић је додао да треба покренути питање личне одговорности појединаца за јавну ријеч, те да је потребно утврдити правила и оквире ко и на који начин може бити суспендован од вршења политичких дужности, те ко може донијети такву одлуку.

Портпарол социјалиста РС, коментаришући егзекуцију свог некадашњег партијског друга (Чавић је био члан СП РС, тврде непогрешиви евидентчари политичких биографија у РС) "прецизирао" је да "ми не знамо с поузданом сигурношћу гдје су оквири те јавне ријечи или политичког дјеловања, осим оног општег залагања за имплементацију Дејтонског споразума".

Углавном, до даљњег Чавић је на бијелом хлебу. Оптимизам оних који се надају да ће Вестендорп повући своју одлуку и признати "грешку" у сфери је политичке фантастике и јасличких политичких промишљања. Највероватније је да ће се Чавићева политичка каријера завршити по оној народној "ујер вук магарца", а у свему томе је он сам најмање важан, поготово што је Вестендорп овом одлуком највероватније имао намјеру да укаже СДС-у да нема разлога за некакву страначку побједничких суфорија, те да ће имплементација изборних резултата бити озваничена и верификована тек послје скупштинских договора и прикупљања потребних посланичких гласова за формирање власти у РС.

Нису ми веровали

**Наш саговорник сада у ред
најосиораванијих, уједно и
најхваљенијих личности
новосадској јавној живота.**

Мирела ПЕТРОВИЋ

Какво сте стање затекли када сте преузели ову функцију и шта сте урадили од када сте на челу ове, за град, значајне фирме?

Затекао сам изузетно уредно предузеће у коме су биле јасно постављене организационе целине по делатности које обављају, али истовремено било је уочљиво веома лоше стање возног парка и недостатак средстава за куповину нових возила. Стопоцентна отписаност средстава за рад из године у годину је утицала да квалитет услуга опада, а то је изазвало и незадовољство грађана Новог Сада. Таква ситуација у предузећу је вероватно, била последица лошег вођења развојне политике од 1993. године, када су наступила тешка времена. Драстичан пад стандарда се неминуно морао одразити на финансирање делатности предузећа, што је потпомогла и глобална политика вођена на нивоу целе земље. Првих месеци ради превазилажења тадашњег стања и проблематике, активности свих запослених у "Чистоћи" ишла су у два правца. Један је интензивно ангажовање на обезбеђивању средстава из свих могућих извора у земљи и иностранству, затим издавање депонија у концесију, куповина основних средстава рада за одвожење смећа и одржавање јавне хигијене по принципу лизинга, међународних кредита и средстава града. Други правац нашег деловања био је на едукацији становништва - деце и одраслих, како би се култура живљења у урбаној средини као што је Нови Сад повећала.

НАВОДНА ЗАШТИТА

Од свих директора ЈКП ви сте били навише оспоравани и нападани. По многима ваш програм рада је преамбициозан. Како даље?

Планови које сам поставио остварени су већ након 100 дана. Звучи невероватно али истинито јер су многи сматрали да је план неосварљив. Упорним и квалитетним радом свих сарадника који су прихватили мој концепт рада добили смо статус фирме о којој се у граду говори са поштовањем. У самом предузећу побољшани су услови рада, преко три стотине радника опремили смо новим униформама које су шивене по светским стандардима, у препознатљивим наранџастим бојама, са којима смо постали обележје града, са овим маркетиншким променама промовисали смо и нови знак фирме, јер је претходни са шмрком и

метлом био веома застарео. На сва возила смо инсталирали радио-везу и тако постали мобилни, а то се осећа и у ефектима нашег рада. Од значаја је да су купљене две нове цистерне за прање улица, такође смо набавили и пар специјализованих возила за хумано хватање и одвожење паса луталица. Већина је купљена сопственим средствима уз помоћ Завода за из-

исте као прошлогодишње што значи да нису оне узрок губитка. Наш захтев за повећањем цена услуга надлежно министарство је одбило. Убрзо за годину, две, комуналци неће више имати могућности да изврше своју функцију.

ЧЕКАМО КОНЦЕСИОНАРА

Ових дана у центру пажње је прича која се провлачи од тренутка вашег доласка за првог човека "Чистоће" - реч је о концесији. Шта је, у ствари, концесија?

Имајући у виду да постојећи извори финансирања не могу да обезбеде одговарајући развој делатности нашег предузећа, односно одржавања чистоће на територији Новог Сада, оцењено је да је економски оправдано и целисходно да се за ову комуналну делатност уступи концесија домаћој или иностраној фирми, афирмисаној у овој делатности, која нуди најповољније услове у погледу стручних кадрова и технолошких могућности, према закону о концесијама. Концесија је право коришћења природног богатства или добра у општој употреби, које домаћем или страном лицу уступа над-

градњу града. Сада се рачунарска мрежа од двадесетак савремених компјутера користи интерно, но развојни планови су далекосежни, а амбиција је да се прате светски трендови када је у питању информациона технологија. "Чистоћа" је постала прво јавно комунално предузеће које је поставило презентацију на Интернету. У циљу боље комуникације са новосађанима смо увели праксу редовних конференција за штампу.

Слушајући вас стиче се утисак да у вашем предузећу тече мед и млеко. Како то када се зна да сте пословали с губитком?

Сва комунална предузећа су у безизлазној ситуацији. Средства рада, опрема, објекти и све оно што чини рад истих је истрошено, отписано, технолошки застарело и неупотребљиво. Цене комуналних услуга су под републичком контролом, и у себи не садрже све економске категорије цене које јој обезбеђују репродукцију средстава рада и самог рада комуналаца. Губитак који је исказан је са знатно мањим износом него што је планирано. Основни узрок губитка су управо ниске цене услуга које се нису мењале од априла 1996. док су истовремено сви трошкови порасли. Цене комуналних услуга мењају се специјалном и компликованом процедуром. Њихову судбину на несрећу и жалост свих комуналаца одређује Републичко министарство које наводно штити грађане. И, уместо да захтевамо од Државе, Републике, Скупштине или Владе да грађанима обезбеде услове за уставом прописаним и загарантованим правом на рад и да из тог права обезбедимо себи и својим породицама примерену зараду, могућност да платимо потрошено, купимо потребно и имамо живот достојан човека ми ћутимо. Наше бруто зараде су

лежни државни орган под посебно прописаним условима уз одговарајућу надокнаду. Према овом закону концесија подразумева и давање дозволе за обављање делатности од општег интереса. У нашем случају концесија би се реализовала оснивањем концесионог предузећа у форми друштва са ограниченом одговорношћу, при чему би концесионар имао 60 одсто удела а Нови Сад 40 одсто, под условима које предвиђа Савезни закон о страним улагањима. Циљ давања концесије је модернизација комуналне делатности првенствено у области уклањања отпада и чишћења града, као и да омогући почетак рециклаже према еколошким и економским аспектима исто тако, концесијом се обухвата изградња и одржавање градске депоније која због недостатка новаца за њено уређење задаје велике главобоље граду.

Шта још планирате да урадите за време вашег мандата?

Пред нашим предузећем је велики корак за будућност, створени су предуслови за формирање моћног предузећа за комуналне услуге. У току је израда концесионог акта, расписивање међународне лиценције и одабирање концесионара. То би требало да се оконча до краја године. Уколико добијемо концесионара требало би (према очекивању) да уложи у опрему и возила око 15 милиона марака што би омогућило рад "Чистоће" према светским стандардима. Са савременом опремом остаје нам да изменимо однос према раду и организацији рада, а све то би требало да резултира већим квалитетом пружених услуга, нашим радницима да омогући лакши и безбеднији рад и што је најважније - раст личног стандарда.

ПОВОДОМ НАЈАВА О БОМБАРДОВАЊУ

ЈОШ О БОМБАРДОВАЊУ ЛЕСКОВЦА 1944.

Зашто?

Зашто? Зашто су савезници бомбардовали Лесковац 1944. године, штам се од када знам за уништење мој града. Можда ће неко у овом тексту наћи одговор на питање које Лесковчани постављају само себи, у страху занемели после разарања 6. септембра 1944. године, после комунистичких чистки, после расељавања фабрика и маргинализовања Лесковца у комунистичкој Југославији.

Лесковчани су вредни људи, заинтересовани да зарађују и увек лојални власници. Теško мењају мишљење и навике. Теško прихватају нешто ново, осим ако доноси добру зараду. Украјинско, Лесковац је увек био конзервативан, али окренути научном и технолошком напретку. Тако је било до доласка комуниста на власт...

Показало се да је комунизам имао најпогубније дејство на Лесковац у читавој његовој историји. Подсетићу само на најближу историју овог града између две светске рата и период Другог светског рата, јер верујем да се шу могу наћи разлози савезничког бомбардовања Лесковца 1944. године.

Мада су љакали када су Турци одлазили "Јер ће доћи Срби", Лесковчани су брзо све заборавили и окренули се раду и заради. За крајње време Лесковац је постао "Мали Манчестер". Четиринаест индустријских фабрика, четири мейлске, две фабрике црепа и цигле. Прва југословенска фабрика гума "Рекорд", фабрика зејтина "Свети Никола", Пивара, Фабрика слада и леда, две фабрике сайуна, козметике и парфимерије, две фабрике за прераду дрвета, хидроцентрала, 12 млинова, фабрика сиршица, фабрика дувана, четири шпамарије и пет банака још почетком двадесетог века, кинешал иласиран на југ Србије и Македоније, чинили су да Лесковац буде највећи индустријски центар на Балкану (после Загреба) у периоду између два светска рата, у Краљевини Југославији.

У фабрикама у Лесковцу, које су пред дру-

жи рати имале 42 димњака, радила је бројна радничка класа. Радници су били добро синдикално организовани у странске савезе радника. Погребине су шврдне комуниста да је Лесковац у овом периоду био црвени град. Већина лесковачких комуниста били су дошљаци из других градова Краљевине Југославије. Једина истина је да је Лесковац био синдикално добро организован а не црвени град.

У периоду између два светска рата, Лесковац је био већи од Ниша, и двадесетих година овог века имао је 6.000 становника мање од Београда. На пољу индустрије би је конкуренција Загребу, и изразио монархистички оријентисан.

Зајо је и четнички покрет у Другом светском рату био масован на подручју лесковачког округа. Четнички покрет Драже Михајловића распустио је одреде Косице Пећанца формирани почетком рата и марта 1942. године формирао "Команду јужне Србије". Команда је добила назив "Горски штаб 110", имала је мист "Шумски гласник", покривала је територију јужне Србије, Косова и Метохије и Македоније. За командантиа је постављен генералштабни ма-

јор Радослав Ђурић. На територији лесковачког округа постојали су Јабланички четнички корпус, Први легион (Кукавица - Поречје), Јужноморавски, Власински и Први косовски корпус (Горња Јабланица).

Партизански покрет је био малобројан у односу на четнички. Постојали су Кукавички партизански одред, Бабички и Јабланичко-пасачки одред; а крајем 1943. године Прва и Друга јужноморавска бригада. Двадесетог маја 1944. године, формирана је 21. партизанска дивизија са око 1.000 бораца.

Бомбардовање Лесковца 6. септембра 1944. године наводно су планирали савезници да би уништили немачке снаге које су се повлачиле из Грчке (Бугари су се повукли у авзусту). Међутим, у време бомбардовања те снаге се нису налазиле у Лесковцу, а савезници су то одлично знали. Знао је и Јосип Броз Тито, а нарочито Коча Поповић чији је штаб у то време био на планини Радан, недалеко од Лесковца. Такође, треба знати да Лесковац није био важан железнички чвор, чиме је често објашњавано бомбардовање овог места. Велики град, важна железничка станица, велики индустријски центар, монархистички центар, четнички центар југа Србије, да!

Али, није био железнички центар, нији црвени град, јер га шада партизани не би бомбардовали.

Лесковац су савезници бомбардовали више пута, али је најразорније било оно које је извршено 6. септембра 1944. године, на дан рођења краља Петра. Лесковац је тог дана био окићен заставама, на сваком излогу је била краљева слика, а у центру града, код споменика жртвама Првог светског рата, изграло се коло. Трг и улице су били испуњени људима који су славили краљев рођендан и очекивали да баи штога дана савезничким авионима сипају њихов краљ. Гласно су разговарали где ће се краљ спустити и махали авионима. Лесковчани су 6. септембра 1944. године у 12 сати и 18 минута чекали краља, а дочекали су савезничко-комунистичке бомбе.

Има мало података о савезничком бомбардовању Лесковца 6. септембра 1944. године које се обично изједначава са немачким бомбардовањем 1941. године, мада се према броју жртва и разарању не могу упоредити. Никада у својој историји Лесковац није више порушен и разорен као у овом савезничком бомбардовању, кад је изгубио око 6.000 својих грађана. Али званичних података нема. Званично све треба заборавити и сакрити.

Зато не чуди највише на штабл постављеној на спомен-чесми у центру Лесковца, на месту где се изграло коло 6. септембра 1944. године: "Спомен чесма посвећена недужним жртвама бомбардовања Лесковца 1941. и 1944. године. Захвални Лесковчани". Спомен чесма је подигнута 6. септембра 1991. године, а подигли су је комунисти захвални савезницима који су им помогли да униште монархистички, четнички и синдикални дух Лесковца.

У Лесковцу 10. 10. 1998. године,
народни посланик
Бојана Ристић, СПО

ОД ЕДВАРДА ГРЕЈА ДО ВАМПИРА БЛЕРА ИЛИ КОМЕНТАР СТРАХА И НАДЕ

Наша предност је што ми знамо и нашу и њихову муку, а они своју не слуте

Сутра ћете нам укинути контакте са иностранством, рођаке у иностранству, а ипрекосутра обуставити Интернет, јер и он долази из иностранства. То је лудило. Најтежи облик психозе. Смртоносни нас интелекта? Или тек Шешељеви озвучени ипреж?

Зелена ШУМАНОВИЋ

Председник Лондонске конференције 1913. био је министар спољних послова Енглеске Едвард Греј. Овим миром, који је био толико лош да је одмах изазвао Други балкански рат, велике силе су распарчале Турску, али и створиле Албанију. Скадар је из тих разлога одузет од Црногораца, иако им је вековима припадао. Идеја, али и реалност албанске државности, није дакле плод борбе албанског народа за своју државу, последица проливане крви, него последица "истицања" мозга господина Едварда Греја. Односно, тада су поред руских и аустријско-царских интереса провучени, кроз идеју једне инстант државе и амерички, енглески, француски, итд. интереси.

Једна моја пријатељица воли да каже, да нико није добио државу, "на к..." па неће ни Шиптари. Било би дивно да је моја пријатељица у праву. Али, господин Едвард Греј је те давне 1913. демантовао. Пре него што се она родила, већ је била оповргнута. Територија Косово излиће се у Велику Албанију, уколико не набавимо глогов колач, што ни у најсмелијим сновима неће бити! Јер није се само Греј повампирио и "заузео" Блерово тело, него и један мир који претендује да изазове рат. Зато за мене лично није од приоритетног значаја хоће ли нас бомбардовати или неће, мада наравно јесте од егзистенционалне, емотивне и патриотске важности, него како ће резолуцију 1199 претворити у мировну конференцију налик на Лондонску, или ближи Дејтон, чије име не волим ни да поменем, јер наврно верујем да му тиме умањујем важност. Вампири не постоје, вампири не постоје, понављам у себи. Бар не у историјском контексту. А епски вампири, пита један унутарњи глас, мени непознат?

Ко би се надао да ће баш дрчни Војислав Шешељ да изгуби живце у пауковој мрежи егзистенцијалног процела и панике уочи бом-

бардовања, односно његове оловне и густе сенке? Или се уопште не ради о феномену нервног слома и партизанског "епи" напада, него о инструкцијама неке неодредиве "све еминенције"? За коју он службу ради, у чије име је гласноговорник и букач? На кога он то лаје и зашто? У чијем је интересу да се осим реалног и јаког спољашњег непријатеља, створи и унутрашњи? Али не стварни, него од "муве слон"... Да ли му је ту дозвола дао Милошевић? Не верујем да је наш председник ној и да забија главу у песак, нити верујем у недостатак високог коефицијента његове интелигенције, без обзира на правац на који је усмерена, мада ме је могуће демантовати. У ситуацији кад имамо спољашњег (Америка и Европа) и унутрашњег (Шиптари) непријатеља, који су узгред савезници, па имамо 18 црногорских гласова ПРОТИВ и неколико уздржаних који су изгледа за бомбардовање, онда Војвођане, онда неке политичке странке, зар су нам потребни и непријатељи међу нама, преосталима? Народ се примио на Шешељевице претње, отуд у анкети "Гласа Америке" није било анкетираних, посебно не оних који су своју изјаву изговарали директно у камеру. Имена двојице "наватаних" су вероватно лажна. А њихова изјава снимљена је на магнетофону, те сам морала приметити њихов дошљачки акценат, чак и да то нисам хтела. Онда сам констатовала да Шешељева дресура страха није процес него је чаробна формула која у наше умове продире тренутно! Није нам баш на част и није то неки комплимент, али постоји и олакшавајућа околност. Јер председник радикала удара свој рањени народ батином. Његова делиријумска хирургија менгелеовског реда нема за циљ будност, патриотизам и "подизање борбене готовости" него убијање у појам, убиство духа пре убиства тела. Ово доказује две ствари, да Шешељ не ради за војску него за полицију, где му је и место (у вицу о глупим пандурима и доушницима), и такође да он не ради у православном духу, јер он - не своје ди-

ректне непријатеље, с оне стране нишана, него припаднике њиховог народа, случајно у истом народу рођене и случајно овде затечене, опрема погребном опремом и бесплатном колективном сахраном. По свему судећи изгледа да је Вук био у праву када га је назвао Хрватом и католиком, ја бих додала - припадником уображеног племена који једног фашизондног кардинала проглашава блаженим. А зашто? Зато што је патео? А зашто је патео? Зато што више нема Срба! Зато што више нема врба! Зато што више нема клања! Милитантни католицизам, још милитантнији протестантизам, најмилитантнији атеизам, повампириени комунизам, све могу да припишем "чистачу" Шешељу, осим православној вери, чија је основна инструкција: МИР СВИМА!

Кад поубија, закоље и "сарани" све странце у нашој земљи, осим Грка и Руса, на реду су петоклонаши, издајници, братоубице, слободни медији, "Дојче веле", "Слободна Европа", "Глас Америке", "Индекс", "Б-92"? Како ће он то, док бомбардовање траје, или одмах после њега, на развалинама и страшиштима да препозна "непријатеље" и да их казни преким судом? Он пркосно оповргава министра спољних послова који гарантује сигурност страним држављанима. Каже, верујте њему или мени. Позива чланове и симпатизере своје странке да се одазову мобилизацији. Која вероватно подразумева одмазду над странцима, одмазду над слободним медијима, одмазду над онима који слушају слободне медије и на крају одмазду над преосталима који имају уши! Прети да ће уколико мировне трупе дођу на Косово, односно, уколико Милошевић пристаје на Холбруково наговарање, радикали напустити владу. Зашто овај ратни поглавица, кога бих радо обесила о томахавак МУТИ ВОДУ? Јер једина истина је ова: резолуција 1199 ће се поштовати и без бомбардовања и са бомбардовањем. Једино што уколико будемо били бомбардовани, не дај Боже и Спасе наш, НЕЋЕМО ПОШТОВАТИ ОДЛУКЕ ХАШКОГ ЗАКОНОДАВСТВА. У томе је цака. Цивилно становништво, цео народ с једне стране таса, с друге стране поједини политички моћници.

Мој предлог је да лица са оптужница напусте земљу, у традицији најбоље хајдучије, а не да је жртвују. То их моли светиња над светињама, ИКОНА БОГОРОДИЦЕ ТРОЈЕРУЧИЦЕ у Батајници. То их преклиње сав српски род. А Исус Христос их моли са небеса и каже: "Остави све и пођи за мном..."

Фарисеји и повампириени црнокошуљашчи, престаните да варате народ, да му уводите цензуру и у ухо уливате своје фалсификате. Сутра ћете нам укинути контакте са иностранством, рођаке у иностранству, а прекосутра обуставити Интернет, јер и он долази из иностранства. То је лудило. Најтежи облик психозе. Смртоносни гас интелекта? Или тек Шешељеви озвучени ипреж?

За оне који су клонули духом, информација стиже из Америке. О руским претњама и најављеној војној помоћи Србији, становници тог демократског и грађанског друштва, чули су тек јуче. Али су зато нас критиковали од прекјуче. Наша предност је што ми знамо и нашу и њихову муку, а они своју не слуте.

Духови Милан и Игнац

Тамо, на обронцима Бабине јоре, на Кордуну, живио је Милан Мандић у биједи и неимаштини. Зарагило се, ња се и он одлучио да брани село од усташких злочинаца. Пред јесен 1941. ујугио се у шуму Лоскуњу, да иотражи њрвоборца, комшију Лошу Тратура и да дојринесе борби њротив фашизма. Милан се грсио и храбрио друје. У свим акцијама се јављао за бомбаша и јуришника. Ријетко је одлазио кући код жене Михољке с којом је имао три кћери: Милену, Даницу и Гордану.

Миле ДАКИЋ

Комунисти су постепено, међу српским устаницима преузели власт, завели гвоздену дисциплину и запрјетили, у име "виших циљева", да нема пљачки и одмазда на свакодневне злочине хрватских усташа. Његов командир чете друг Томашевић се толико предао идеји комунистичке партије, да је због прикривене кутије цигарета, пред строј извео свога ћађу Драгана и осудио на смрт. Стријељање је извршено на прилазима шуми Марковац. Била је то сурова и стравична опомена другима, да и за њих неће бити милости.

Касне јесени, прве године рата, партизани су разоружали хрватску домобранску посаду у Каменском, на домаку града Карловца. Истога дана, пред стројем је, за храброст и јунаштво похваљен партизан Милан. Он се заиста истакао у савладавању непријатељског бункера и у ликвидацији митраљеског гнијезда на звонику католичке цркве. Милан се лавовски борио, али су му непрекидно биле пред очима три његове сиротице, које дочекују зиму голе и босе. Тога дана је из мјесне трговине крадом узео трубицу шаревине, довољну да његова жена Михољка сашије три кошуљице. Наредног дана журио је кући. По обичају, у дворишту његове дрвњаре, у наручје су му скочиле његове мезимце. Љубиле су свога тајкана, гладиле му лице и понављала да има најбољег и најљепшег тату у селу Буковици. Михољка је исте вечери у селу посудила метар и мјеркала

своје љепотице, да извуче за све три по једну црвену блузу или кошуљац. Пред спавање, сретнице су ставиле трубицу шаревине испод свога узглавља и уснуле у дубоки сан.

РАТНИ ПРОФИТЕРИ

Милан је сутрадан подранио. Михољка му је припремила доручак и чашицу домаће шљивовице. Испратила га је до бунара и прикрижила, да се чува, не толико због њих двоје, него због трептаја и среће њихова порода, насталог у сиромаштву и само из неизмјерне обостране љубави. На разанку Милан је замолио своју Михољку да га испрати пјесмом, јер је његова љубав била први женски глас Буковице и Утињске долине. Када се Милан нашао на путу између два гробља заорила се пјесма: "Мој Милане, јабуко са гране... мој Милане кад у војску поћеш..."

Силазио је низбрдицама Живковић Косе, према Лоскуњи, послушкивао пјесму и мислио на своје. Како да им докучи неку обућу. Зима је на прагу. На љето ће бити лакше, јер ће Михољка посијати нешто конопала и кетена, па ће откати дрме за пахте, копе и кошуљице. Рат му и не би био тако тежак, да су му његови најдражи заштићени, да се не боје ножа, голотиње и глади... Прешао је ријеку Радоњу и узбрдицом, поред села Зимња ушао у шуму Лоскуњу. Размишљао је о рату, о двојници заробљених талијанских војника. Обични људи, као ми. Показивали су слике својих породица и говорили: пикола, бамбино. Послије ми је друг Шпанац објаснио да говоре о својој дјечи. Мислили су да смо неки дивљаци. Добили су потврде на двије пушке од Команде кордунашког одреда и с осмијехом се вратили међу своје у Војнић.

У бази свога одреда је затекао стражаре. Из кухиње је излазио командир Томашевић. Био је озбиљан и службен. Није према њему

раније имао тако одбојан став. Милан је сјео на импровизирани трonoжац и размишљао, шта ли се десило командиру? Послије доручка збор. Испред је изишао командир и почео причу о успјеху претходне акције, о борби комунистичке партије и борби против ратних профитера, који нарушавају суштину и смисао започете борбе. Наредио је двосатно чишћење наоружања. До Милана је сјео комшија Војин. Немила срца му је открио тајну, да је оптужен због присвајања трубице шаревине и да се говор окрутног командира односио на њега. Примјећено је групашење командира и комесара. Нешто су шапутали и млатарали рукама. Није се Милан плашио за себе. Мислио је само на своје мезимце, које је усрећно ситним првим ратним поклоном...

СМРТ СТРЕЉАЊЕМ

Око поднева, командир је постројио своју чету. Борци су се окупили у облик поткове. Испред су командир и комесар Већеслав, који је читао текст оптужнице и пресуду, којом се партизан Милан Мандић, због крађе осуђује на смртну казну стријељањем. У строју мук, страх и понеко шкрипање зуба. Командир је одредио двојицу који ће извршити окрутну пресуду. Милан је изишао пред строј, одложио оружје и рекао: "Није ми лако умријети под оптужбом да сам лопов и крадљивац, али ако је то у интересу наше борбе, нека се врши Божија. Немојте да за ово сазнају моје сиротице. Реците им да сам погинуо у борби против непријатеља. То је моја последња жеља. Испуните је, преклећем вас Богом и својом судбином." Погледи су му лугали правцима села Буковице, а сузе без страха и јаука су гласно капале по сувом лишћу испод столетних букава...

Пола сата касније на ивици шуме Бабине горе огласила су се два пуцња. Убили су Милана и плитко закопали у иловачу, два километра од његова дворишта и вољене породице. За дубље његови бивши другови нису имали воље и времена.

У слиједој борби командир Томашевић је остао без десног ока. Преживио је рат. Био је дуго предсједник борачке организације. Причало се да за његова мандата није добијена нити једна борачка пензија. Бивши ратници су шапутали да нису криви што су у рату сачували оба ока. Командир је преживио сурове године, али не и презир својих сабораца због убиства оца Драгана и партизана Милана. Умро је у тешким мукама и сахрањен уз велике војне и цивилне почести 30 година касније.

Пролазиле су године. О Милану и трубици шаревине испреплитале су се приче. Народ је вјеровало да Миланов дух живи и да биљежи за Бога људске неправде. Његова Михољка је свакодневно причала о ноћним морам и сусретима с духом свога Милана, који јој прича како се неборци богате и како стварају митове о својој револуционарној прошлости. Милан је, каже Михољка, плитко закопан и лако му се душа извуче. Обилази села и градове, а враћа се када у јутро први пијетли зајпевају у селу Буковици... Чуди се Миланов дух новом времену у којем, некажњено краду они који највише имају. С њим понекад путује и ћеркица Гоца, коју је

покосио тифус 17 мјесеци послје његове трагичне смрти.

ДУХ КОД ЗЛОЧИНЦА

Привуче се он тако под прозоре комшије Пеке, председника СУБНОР-а, и гледа како броји новац. Он борац и није био. Заробљен је 14. маја 1942. године и депортиран у Усташки логор у Земуну. Успио се домоћи Београда и дочекати крај рата. Иако је готово неписмен, дочепао се власти која му је омогућила стварање лажне приче о пробијању Сремског фронта. Овакви су имали безрезервну подршку републичких органа у Загребу, јер су незнање, безрезервна вјера у Партију и политичко сљепило били пресудне одреднице за несметано напредовање. Знао се Миланов дух претворити и у невидљива лептира, улазити у куће и станове. Синоћ је у Карталија Селу посетио удовицу ратног друга Ипоје, командира чете у 8. кордунашкој дивизији. За мужа прима неку сићу, јер није био члан Партије, за коју може купити литру ракије. Удовица Милија је баш тако и често знала заборавити сва зла овога свијета.

Пијетли се први пут огласише. Миланов дух се упутио према мјесту своје вјечности. Успут, на Црквишту сусреће сјену Хрвата Игнаца, родом из Међимурја. Био је тобџија Хрватске пуковније под Стаљинградом и саучесник чувеног злочина у селу Хатин. Одлежао је 10 од 17 досуђених година. Није се вратио у родно Међимурје, јер се и родбина одрекла крвавог легионара. На приједлог једног високог хрватског функционера, допремљен је међу Србе у устанички Војнић. Добио је социјалну помоћ и парцелу земљишта Калеми, која је била власништво побијене српске породице Шаренац. Баш ту, на узбрдици, између Војнића и Црквишта легионар се дочепао куће и удовице Саве. Бавио се цимерманијом и зарађивао за пиће. Највеће паре је добио за рушење преостатака православне цркве Рођења Богородице у Глини, гдје су другови знатно послје рата, на мјесту убиства 1564 Србина, саградили плесњак и Дом културе.

Игнац је годинама у Војишници страшио жене и дјецу. У пијанству је спомињао Стаљинград, свог заповједника Месића и поновно клање православних Срба. Убила га је кордунашка шљивовица. Сахрањен је о трошку државе у православном гробљу. Што је вријеме више одмицало, његов дух је бивао све гласнији. Хвалисао се пред Миланом са својим чврстим храстовим сандуком, јер је сазнао да су другови голо Миланово тијело бацили у жутуљу, попут сваке марвинске стрвине.

Миланов дух је редовито долазио код Михолке, а посебно често када се над Крајину поново надвила авет рата. Његове кћерке су далеко. Милена се удала и преселила у Аустралију, Даница у Канаду, а Михолки је остало ноћно дружење с духом вољеног Милана. Одлазио је на полагаје и вршио успоредбе свога и новог времена. Сада су, први пут у историји, Срби палили хрватске куће и некажњено их пљачкали. То су Хрвати вишеструко узвратили на далматинском и личком ратишту. Није се могао начудити да на обадвије стране сав ратни пљич присвајају појединци, најчешће сразмјерно величини стварне моћи и личним склоностима, да желе посједовати туђе. Чудног ли чу-

да. Двије зараћене стране, а трговина цвате. Продају се противницима све врсте оружја, храна и нафта. Због шверца и пљачке нико није убијен. Нечувена и невиђена похлепа за богатством. Обилазио је и босанско ратиште. Карацићу су, рече Миланов дух својој Михолки, обећали државу, али да Хрватској препусти РСК, навукли су га на међународно заштићену Сребреницу, да би НАТО могао тући циљеве заштићене РСК, обећали су му Херцеговину и дијелове Сарајева, да би жртвовао чисто српску Босанску крајину. Сулудо и јадно. У критичним тренуцима за Бихаћ, видео је генерала РСК како гази своју шапку. Касније је сазнао зашто. И народ се успапричио. Жене су на гранична подручја 5. муслиманског корпуса доносиле ситнице и ситно зарађивале. Ако би се појавио званични конвој, цивили су склањали по грмовима и гудурама, да не би видео велике послове. Све је добило своју цијену, па и губитак слободе.

БЕСМИСАО ЖИВОТА

Миланов дух се скуњежио и замислио. Његов овоземаљски живот је окончан за трубицу шаревине, а сада се прашта присвајање више милиона долара. Данима је размишљао, шта је то ушло у народ? Нека непозната и сигурна црвоточина, страна и строго забрањивана у свим ранијим ратовима. Неко је добро смислио ову подлост, која ће уништити државу Крајину, унесрећити, осрамотити, протјерати и расијати потомке једне богате и славне историје.

У посљедњем срамном бојовничком епилогу, хрватске граната је пресејала руке Милановој Михолки. Умрла је у најтежим мукама. Пратио је Миланов дух хрватску "Олују". Стотине хиљада Срба на путевима. Војска из Далмације и Лике је претицала беспомоћне и убоге колоне свога народа. Поново је проливена крв српске дјеце на петровачкој цести. Црне тигре су сијале смрт. Авиони НАТО пакта су гађали виталне циљеве РСК. Елитни крајишки Корпус за специјалне намјене повлачио се без борбе. Ракетни системи и тенкови су понизно пузали према истоку. Легитимном народу је ускраћено право на самоодбрану. Кордунашки корпус с народом у окружењу. Призивао је помоћ, која одникуда није стизала. Био је присиљен на предају. Плување, увреде и де-

портација за Србију. Његови ратници су кажњени због прихватања борбе и патриотизма. Рубови Крајине су подсећали на огромно пламено море, које путује жеже и дави све што је живо.

Миланов дух се вратио у вјечност. Три године није излазио, све до октобра ове године. Видио је спаљена села и куће. Споменаци његове антифашистичке генерације су уништени и презрени. Све неки туђи народ, на српској земљи и у српским кућама. Вијорје се заставе против којих се и он борио. Подижу се стране и туђе богомоље. Његов посљедњи приказ је хрватско каменовање аутобуса београдске регистрације код бившег српског Босанског Петровца, који је превозио Дрварчане, да виде биједу и несрећу свога завичаја.

Сјена покојног Милана више и не излази из своје јазбине, због срама и превласти духа крвавог стаљинградског легионара Игнаца. Његов народ је протјеран и расијан. Етничко чишћење српских Крајина се преобразило у свеопшту табу тему, у смрдљиви сир од које сви окрећу главе и погледе. У Крајини и Србији групе страних стрвинара, које се хране и потхрањују свесрпском несрећом. Модерни каубоји умјесто коња зајашили народ и хеликоптере. Све нешто нечувено и невиђено. Вријеме у којем су и душе рањиве и смртне, вријеме бесмисла и заслуженог људског ништавила у којем је сваки смисао преточен у бесмисао живота.

ИСЛАМ И ХРИШЋАНСТВО - ЛИБЕРАЛНИ КОНЦЕПТ

Оглед Ингмара Карлсона изузетно је актуелан и за бившу и за садашњу Југославију, у Босни и Херцеговини и на Косову и Метохији. Оба земље, бивша и садашња, доживеле су оно што либерални концепт жели да избегне, а то је насиље и рат. Разумљиво је да ће Карлсонова схватања изазвати код нас неслагања - многи ће се а појединим местима "хватати за главу" због Карлсонове наводне или стварне "наивности". У Босни и Херцеговини веома је снажна и схватљива тенденција ка етничком и верском раздвајању. После трећег рата у овом веку на том простору, није тешко разумети таква осећања и уверења. Другачија је ситуација на Косову и Метохији - тамо идеје етничког раздвајања пре истичу сецесионистички настројени Албанци него мањински Срби. Косово и Метохија се могу сачувати за Србију и Југославију једино у оквиру мултиетничког концепта. То нас приближава актуелности Карлсоновог размишљања - није, наиме, довољан само мултиетнички концепт. Потребне су демократске и либералне институције, ако већ нисмо сасвим заборавили шта оне значе, после дугог раздобља пароласког и потпуно лажног "братства и јединства" и, нарочито на Косову и Метохији, надреално - феудалног социјализма.

Уосталом, зар одсуство најелементарнијих институција (почев од никада темељно објављеног пописа становништва до демократских избора) није омогућило размах националистичких страсти на Косову и Метохији?

Изградња демократских институција на Косову и Метохији неопходан је услов за успостављање не само мира, него и стварног заједничког живота.

др Александар Илић

Расизам, нетолеранција и ускогруди национализам данас у целој Европи добијају у снази, а често је ту реч о одређеној врсти реакције на прилив муслиманских досељеника, чији је број наравно још увек занемарљив у поређењу са оним што можемо очекивати у блиској будућности. Ови проблеми су у тој мери озбиљни, да могу бити решени једино заједничким настојањем европских институција и конзистентном европском имиграционом и азилантском политиком.

ОСЛОБОДИТИ СЕ ЛАЖНЕ СЛИКЕ НЕПРИЈАТЕЉА

Значајна претпоставка успешне интеграције јесте стицање дубљих знања о диверзитету муслиманске религије и културе, о разнородном карактеру муслиманске имиграције. Данас, када је црвена опасност ишчезла, склони смо да верујемо да је она замењена зеленом претњом. Јачање уздрманог европског јединства може се, нажалост, одвијати и по цену стварања слике непријатеља у исламском свету. С обзиром на то да у Европској унији већ данас живи од 10 до 15 милиона досељеника муслиманског порекла - то је број који одговара становништву оба скандинавска члана - и да ће прилив избеглица из муслиманског света бити настављен, морамо се што пре ослободити тог негативистичког и лажног погледа. Морамо одбацити катастрофична сценарија, по којима се фанатизоване муслиманске масе већ спремају да под зеленим заставама ислама нападну тврђаву Европу, да би с Кораном у једној руци и турском сабљом у другој разориле њене социјалне државе.

Политика која ће настојати да регулише муслимански досељенички талас, мора бити заснована на следећим претпоставкама:

У западноевропским државама већ живе велике муслиманске заједнице. Те заједнице не само да ће се ширити, него ће захтевати и све више политичког утицаја, јер ће све више муслимана добијати грађанство нове домовине и из тога извођена политичка права.

Муслимани се, наравно, теже интегришу у западноевропска друштва од старијих имигрантских група. Исламски идентитет носи са собом обичаје и традиције које се веома разликују од онога што се сматра нормалним у њиховој домовини. Свакако да ће се појавити захтеви за посебним правима и положајем европских муслимана. Биће често веома тешко ако не и немогуће да се такви захтеви испуне, и зато ће се јављати најразличитији конфликти. Недемократске или нежељене тенденције ће се свакако преко муслиманских заједница преносити и у европске земље. Владе муслиманских држава и најразличитије секте и организације трудиће се да злоупотребе имигранте за своје властите сврхе.

Ингмар Карлсон

Подржимо настанак "евроислама"

НЕ МОРАМО ТОЛЕРИСАТИ ФАНАТИЗАМ

Какав је у светлости ових чињеница најбољи начин интегрисања муслиманских досељеника? У Европи муслимани морају да уче како да живе као мањина, требало би да прихвате основна полазишта модерних европских друштава, а то су плурализам и секуларизовани друштвени систем окарактерисан толеранцијом између људи различитих и религијских ставова.

Главни циљ мора бити што бржа интеграција, која би узимала у обзир оне који желе да сачувају свој властити културни и религијски идентитет, и да истовремено респектују вредности друштва у коме живе.

Муслимани морају сами почети да активно раде с младим људима, да генерација која је већ одрасла у Европи предају

своју културну укорененост и да је у исто време социјално интегришу у нову средину. Чланови муслиманске заједнице морали би да почну да сарађују и да избегавају отворене политичке и теолошке сукоба на европском тлу.

Тако би требало да израсте већ пуној мери европска муслиманска елите, која се не би састојала само од муслимана рођених у Европи, већ можда и од европских конвертита. Већина муслимана је спремна да се придржава закона и правила своје нове домовине, али та је воља често споља поткопавана организацијама које заступају "чисти", бескомпромисни ислам. Западна друштва свакако не морају да толеришу стварање ових паралелних политичких структура.

Не морамо бити сувише попустљиви ни према најразличитијим религиозним и

идеолошким фанатизма, који искоришћавају изгнанство у Европи за непријатељске активности уперене против држава у којима бораве, или према другим групама. **У сваком случају не смемо ширити своју толеранцију и на тоталитарне идеје и схватања.** На једној страни морали бисмо да изразимо разумевање за ислам и обезбедимо да исламски верници имају најбоље услове за његово практиковање, а на другој страни треба наглашавати придржавање овдашњих закона. Наравно, не могу се све манифестације вере одмах сматрати за обележја фундаментализма или мањка воље за интеграцијом. Процес исламизације имиграната опасан је само када долази у сукоб са принципима плуралистичке демократије. Многим муслиманским досељеницима религиозно осећање помаже да се сравне са осећајима искорењености после напуштања домаће средине.

Пробуђена вера отуда не мора бити нужно уперена против нове домовине, може бити последица губитка првобитне домовине. Не мора значити већу подозривост и нетолеранцију према секуларизованој европској околини, већ може, напротив, допринети миру и унутрашњој равнотежи верника и зато и њиховој већој отворености за интеграцију. Ма колико одлучно ваља иступити против појединца и група које проглашавају мржњу према Европи и хришћанству, те прогласе не би требало са сматрати за део циљне кампање муслиманског света против Запада. Никакав такав заједнички план не постоји и за њега се не би могло ни пронаћи уједи-

њено муслиманско вођство, које би било способно да га оствари. Непријатељства и антагонизми између појединих секташких муслиманских група често су снажнија од мржње према Западу. Свега 6% француских Арапа редовно посећује џамију, фундаменталисти представљају тек незнатан део од 60 до 70 хиљада шведских муслимана који практикују своју веру. Убедљива већина муслиманских верника, напротив, сматра за најважније оне аспекте религије који укоренјују њихов идентитет и културу.

ЛИБЕРАЛНИ И ТОЛЕРАНТНИ ИСЛАМ

Само либерални и толерантни ислам може бити успешно интегрисан у Европи, а таква културна интеграција условљена је тиме што је истовремена са социјалном и економском интеграцијом. Досељеници морају имати осећање да су добродошли у новој земљи и да представљају њен саставни део. Несигурност повезана са питањем: "Где заправо припадам?" увек представља погодан терен за фундаменталисте који радо стварају и злоупотребљавају духовна гета имиграната.

Унутар тих група зато често важи: "Немаш ничег заједничког ни са овим друштвом нити са корумпираним режимом у првобитној домовини. Мораш се зато борити и против једног и против другог". Да би муслимански досељеници одиста могли да се осећају као део европског друштва, морају бити испуњене следеће претпоставке:

1) Ислам мора бити признат и поштован као овдашња религија. Већ данас у Шведској има више муслимана од католика. Не постоји никакав разлог због којег би муслиман морао бити гори Швеђанин него, рецимо, припадник покрета духова или следбеник јеврејске вере или због чега џамије не би могле бити исто тако природан саставни део шведских градова као што су хришћанске цркве део Алепа, Дамаска, Мосула или Каира.

2) Проучавање ислама би на нашим школама морао бити одржавано не као изборни, него као обавезни предмет. Једино узајамна информисаност света хришћанства и света ислама може спречити међусобну демонизацију. Незнање потпомаже предрасуде и мржњу. И медији морају да превреднују поједностављену и стереотипну слику ислама коју тако час-

то шире.

3) Друштво мора да брани свакога ко је заинтересован за интеграцију и при томе је угрожаван или ограничаван не само домаћим ксенофобним екстремистима, него и муслиманским радикалима.

3) Досељеници морају добити простор да формулишу своје ставове и захтеве.

5) Морамо остваривати такву политику развоја и инострану политику која би снижавала притисак за имиграцију и одржавала је у разумним границама.

Уколико нам пође за руком да под овим условима интегрисамо муслиманске досељенике, европска исламска заједница може постати мост између Европе и земаља одакле ти људи долазе. Могао би се створити веома користан троугао између муслиманских дијаспора, њихових нових домовина и земаља порекла.

Наравно, ако интеграција доживи успех, ако се европски муслимани буду осећали тлачени у својој вери, отерани у гета, маргинализовани, ако међу њима и даље буде све више незапослених, у досељеничким квартовима почеће да се јављају подземне фундаменталистичке школе Корана, чији ће ученици бити вођени ка коришћењу свих средстава борбе против омраженог европског друштва. Уместо модерног, толерантног "евроислама" бићемо сведоци рађања "гетоислама" потпомогнутог фундаменталистичким силама у исламском свету. Радикалне муле се већ данас труде да злоупотребе психолошке, културне и материјалне тешкоће западно-европских муслимана за своје властите сврхе, а домаће политичке вође као Жан Мари Ле Пен или Јерг Хајдер им својом антистраначком пропагандом само снажно дувају у једра.

КАТАСТРОФАЛНИ И ОПТИМИСТИЧКИ СЦЕНАРИО

Ако би развој требало да крене у том правцу, морали би се припремити и на повећану активност милитантних муслиманских организација. У таквом случају би "свети рат" у Европи могао избити раније него што се претпоставља - не као отворени војни конфликт између Запада и света ислама, не као сукоб цивилизација Семјуела Хантингтона, већ као перманентан партизански рат вођен на улицама великих европских градова, у њиховим квартовима и предграђима.

Европа је суочена са значајним задатком. Једино заједничким напорима можемо спречити да овај катастрофични сценарио не постане стварност.

Предео Александар Илић

Игмар Карлсон је био директор секције за Блиски исток шведског министарства спољних послова, аутор је низа публикација о свету ислама, данас је амбасадор Шведске у Прагу.

У сусрет етимолошкој историји

Миодраг Павловић: "Обреди њо политичкој живота" ("Књижевна реч", Београд 1998).

- Милош Јевтић: "Дијалог о свету Миодрага Павловића" ("Партенон", Београд 1998).

"Сисавање оној што њојада, значи њојаст оној што њостоји и њаирегује."
Миодраг Павловић: "Мој живот са небеским телима"

Љиљана ШОП

Две нове књиге Миодрага Павловића, објављене на седмдесетогодишњицу његовог рођења, могу да буду и изненађење за оне који га познају и доказ да га ипак нису довољно познавали. Две деценије пишем о Миодрагу Павловићу, о појединачним књигама и ономе што сам називала вољом за системом, трагајући за начелима његове поезике и идејама водилама кроз сложени и тајновити свет његове уметничке визије, али увек сам осећала недореченост и непотпуност и у својим и у туђим текстовима, видљивију него у тумачењима неких других писаца. Трагање за дубинама које сам осећала и наслућивала било је увек изазовно и није било нимало лако; сваки ми се приступ чинио могућим али и недовољним, свака тврдња половичном и неизвесном.

Павловић се није освртао на критику, као ни на туђе стваралачке радионице и поезике, предано заглаван у безобалну ширину и чудесну дубину властитог пута ("Волим дубину, али само ако је празна и права.") Истина, каткада је несребично пружао кључеве за разумевање и тумачење својих дела, али чинио је то да би сам ишао даље а не да би други пошли за њим.

ДИЈАЛОГ СА СВЕТОМ

Из разговора са Милошем Јевтићем, за Други програм Радио Београда, настала је књига "Дијалог о свету Миодрага Павловића" која далеко превазилази уобичајене домете једног јавног, макар и маратонског и професионално урађеног разговора између новинара и ствараоца. Отвореност и непосредност, једноставност и одговорност према сећањима ("Није ми лако да се сећам. Уметност памћења и сећања је једна посебна уметност којом се нисам довољно бавио до сада.") основне су одлике ове књиге. Павловић о детињству и младости, породици и пријатељима, школовању и књижевним

почецима не говори под оптерећењем накнадне памети и искуства, нити око својих раних сећања гради ауру посебности и мистификујућег тајанства. Сећања су му светла, прозрачна, сликовита и када су прожета страхом тако честим за дечије виђење света. Из преплитања сасвим личних успомена (на мајку, другове, дечије игре у порти цркве Александра Невског, први школски дан) и оних на догађаје од ширег значаја (аутомобилска трка око Калемегдана, отварање зоолошког врта, сахрана Милана Ракића, демонстрације везане за конкордатску кризу, "Политикини" наслови, Хитлерови говори на радију, руски емигранти) израња живописан и аутентичан Београд четрдесетих година овога века, доживљен невиним и проциљивим погледом једне сензибилне и отворене душе. Од рата, сећање се укршта са историјом и посведочује је без крупних речи и устаљених клишеа као трагедију бомбардовања, избеглиштва, хаоса, умирања, жртвовања и свеопштег расула.

Павловићева оптика у хронолошком пресећању на прошлост усмерена је на битне догађаје, преломне ситуације, драге људе и њихове судбине. У избору и начину на који Павловић евоцира успомене пресудна је извесна стишаност, сажетост, отменост какву ретко испољавају многи када им се нарочито у говорним медијима - пружи неомеђена прилика да разговарају. Павловић својим сећањима не ускраћује слободу, али им обезбеђује достојанство, што ми се чини драгоценим и узорним у овим временима глагољивости и разноликости интима као тобожњег тријумфа искренности и слободе. Фина линија између отворености за све теме и питања самоконтроле која подразумева да и у животу познатих личности има битних и небитних, рецивих и неизрецивих детаља, повучена је беспрекорно (и тактом онога који пита и осећањем за меру онога који одговара). Читајући "Дијалог са светом Миодрага Павловића" помишљала сам на Павловићеву, сасвим другим поводом написану реченицу: "Узимати месечину за подстрекача еротске маште сматрао сам злоупотребом која би могла оштетити достојанство ноћног света, достојанство до којег ми је више било стало но и до света самог". У овој узредној реченици садржан је кодекс етичности каква се одавно изгуби-

ла, јер свету је већ дуго само до света, ма какав он био, а не до његовог елементарног достојанства. Вреди ли постојати без достојанства нико се више не пита.

Како се "Дијалог са светом..." примиче крају (разговара и књиге), тако говор Миодрага Павловића постаје све језгровитији, а згуснутост значења и значаја његових одговора поприма размере које више и нису биле за етар, за ефемерни тонски запис, већ управо за књигу као за трајније добро. Павловића уистину (можда и једино) занима дијалог са светом, а не са друштвом које у одређеним временима заступа одређене идеолошке, политичке, пролазне, арбитрарне и насилне "истине". Питање уметничких слобода, рецимо, уметника занима као унутрашње и суштинско питање уметности, нових видика и искушења, нових форми ("А то се не догађа тако често. И мислим да су то она права искушења, у којима реч - слобода, има свој прави смисао."), а не као проблем спољних цензура, етикета, егзекуција. Језик, пак, Павловића не занима као скуп правила, договора, норми, иако је свестан нужности стандарда, већ као језички егзотизам, стваралачки напон, полифонија, богатство разноврсности.

Искази о Србији, Београду, традицији, тестаментарно поетички, некако коначни у својој исклесаности која сажима све што је до сада одживео и у својој књижевној имажини дочарао као песник, есејиста, тумач књижевне историје и традиције, антологичар, као да су беоучи око којих се Павловић више не спори ни са собом ни са другима. Слично је и са поимањем историје. Као да је са њом поравнао и личне и националне рачуне, Павловић о историји говори без страхопоштовања и без емоција, језиком категоричког императива: "Не постоји цикличност у историји. Историја се не понавља. Историја уопште не зна шта ради. Догађаји, истина, понекад личе једни на друге, али само због опште оскудице модела догађања по којима читамо историјске догађаје".

Најузбудљивији тренутак у "Дијалогу са светом..." по мени је Павловићево сажимање светске историје "на мање од једне куцане стране". Историчари ово могу схватити као игнорисање историје, мислиоци као провокативну храброст, постмодернисти као кратку причу. Павловић, чини се, одлучно и са правом заговара **неисторијско** као суштину и повлашћени предмет уметности, али и као увод у сопствено "предосећање будућности", завршни звездани акорд књиге "Дијалог са светом Миодрага Павловића".

Павловић је животом и делом доказао битну ствар коју данас овде већина не разуме и у својој заблуделости не прихвата: да се национално и космополитско у умном и часном појединцу не спротстављају и да једно друго не потиरे нити ичим угрожава.

"Европа је велики полигон за неспоразуме. Њена мултикултуралност не може се више савладати. Међутим, можда је Европа била и остала оно што омогућава равнотежу, заједнички живот, минимум заједничких знакова за распознавање у сличном начину мишљења и у сличним принципима понашања. Објективизација свега у нешто мерљиво и лако препознатљиво.

... Али, нема начина да се у реалном живо-

ту материјална уједначеност оствари - ни у диктатури - ни у диктатури, ни у демократији, ни у социјализму, нити у анархији. То је проблем који ни Европа неће моћи да реши. Битка за материјална добра разбеснеће се свом жестином, а та жестина претвара се, бојим се, у самоуништавајући принцип."

ОБРЕДИ ПОЕТИЧКОГ ЖИВОТА

Годинама помне промишљање, опесивне Павловићеве теме, философске, антрополошке, поетичке (обред, мит, храм, еротско начело, духовитост, стваралачки принципи, трансценденција) предочавају нам се у "Обредима поетичког живота" у свом кулминативном сажетку, у моменту кристализације коначних, барем што се Павловића тиче, представа о њиховом значењу, улози, месту и значају.

Фасцинантна је духовна концентрација са којом Миодраг Павловић предмет промишљања издваја и осветљава. Таман када се учини да га је низом прецизних констатација дефинисао, он издвојену појаву или феномен враћа укупности света и окружењу у коме поново постаје тајновит и недодирљив. Проницање у суштину, као да сугерише Павловић, није укидање тајновитости, профанизација, претварање чуда у обичност, већ спознаја да свет почива на загонетки коју увек ново вреди и ваља одгонетати.

Павловић је, тако барем ја осећам, освојио и једну нову форму изражавања. Нећемо погрешити ако фрагменте и целине из "Обреда политичког живота" називамо есејима, огледима, па и поетском прозом ("Претворити се у животињу", "Два пуца на стази", "Мој живот са небеским телима"), али је сасвим сигурно да овим одредницама не дефинишемо без остатка један нови жанр којим Павловић суверено влада и у коме се, барем судећи по три наведена изузетна текста, у последње време најбоље осећа.

Следећи сопствени стваралачки императив, Павловић се лагано ослобађа овоземаљских притисака и окова. Мислим да му у томе служе и сећања и да су она зато тако прочишћена, сликовита, ослобођена баналности и сведена на знак. Ходећи земљом и разлистивајући значења онога што је познавао и живео као своју судбину, Миодраг Павловић све интензивније општи са звездама, сазвезђима, небеским становницима. Мисао му обитавала у просторима које бих назвала **астралном геометријом** и који ме неодолјиво подсећају на поетску космологију Николе Шопла (од "Коцке" до "Аустралија").

Овоземаљски живот је затвореност. Павловић, међутим, не жели да ту затвореност и сам затвори у сфери егзистенцијалистичких спекулација, већ је и конкретизује, као детињи страх од закључане собе, као трауму из животне реалности. "Надам се да ћу једном видети тако велики простор из којег се не

може побећи, у којем се не може нестати, у којем се не може добити осећај затворености. За таквим ковањем у звезде чезнем ноћу, кад не могу да заспим и кад се бојим сасвим другачијих ексера, другачијег простора, и свега онога што чини да је клаустрофобија гора од смрти и да је страх од смрти само подврста страха од затвореног и забаченог простора."

Коначно, лук од личних успомена до општих промишљања не само да повезује ове различите

Милош Јевтић

Дијалог о свету Миодрага Павловића

књиге, него и још једном - моћном рекапитулацијом - афирмише један од темељних принципа Павловићевог стваралаштва: **враћање на почетак**. Све има свој почетак (свет, сазнање, појединац, народи, цивилизација) и да би се схватило, познавало, разумевало и тумачило почецима са морамо враћати. Али све има и свој век и у том смислу као упозоравајућу мисао схватам ону с почетка цитирану, одабрану за моту овог текста:

"Спасаване оног што пропада, значи пропаст оног што постоји и напредује"

Морали бисмо се, коначно замислити нас овим пророчким упозорењем. И не само замислити, него и делати у складу с њим. Ми, међутим, с а м о у б и л а ч к и спасавамо пропало и пропадамо заједно са њим.

МИОДРАГ ПАВЛОВИЋ

Обреди поетичког живота

Кобне лекције учитеља Миљка

Сејаратистичко дјеловање Бошка Аграма и Миљка Булајића.

Димитрије Стеванов Булајић води Граховљане на Васојевиће.

Језици Блажа Јаничића.

Пљачкали сељаке, иунили маџацине.

Жарко Булајић тражио од свој сестрића Ђорђија да му донесе џлаве најуледнијих Граховљана.

ПРИПРЕМИО: Чедомир РАДУСИНОВИЋ

Драги Вучедолци
Прошле, 1995. године написао сам једно опширно писмо мојим Граховљанима. Писао сам како сам најбоље мио, "ни по бабу ни по стрицевима" него по правди и истини. Причао сам о разним догађајима онако како сам их ја видио, преживио и запамтио. Као одговор на то моје писмо добио сам седамнаест писама од познатих и непознатих особа. Три писма су била из Београда, два из Врбаса, једно из Лијеве Ријеке а једанаест из разних крајева Црне Горе, да вам не напомињем одакле све и од кога. Било је критичара, који су покушали на разне начине, поједине дијелове мог писања показати супротним од истине. Ваљда су хтјели да на тај начин оправдају учеснике у разним злочинима које ја помињем.

НЕЗАВИСНОСТ ЦРНЕ ГОРЕ

Сви са којима се дописујем и разговарам су потомци палих јунака који свјесно дадоше своје животе за вјеру, правду и слободу српског народа. Не могу свима одговорити појединачно, разлога за то има више па се надам да се нећете љутити и молим вас да ми опростите. Раније сам рекао да ја нијесам ни судија ни тужилац. Моја једина жеља и намјера је да кажем истину и да чувам част и лик четничких бораца од усташко-комунистичког прогона. И овога пута ћу вам рећи само истину и привести крају неке приче које ви нијесте завршили. Па да пођем редом.

1. Трагедија браће Ковачевића испод Божурева брда добро ми је позната. Влада су Димитрије Булајић и Сава Ковачевић убили последије моје мајке и сестре и бацили га у исту крчану, педесет метара од цркве Светог Матеје на Вилусима. Једног

дана смо их вадили из крчане и сахранили, Влада у Спили, а моју мајку и сестру на Вилусима. Причали су људи који су знали, да је Сава Ковачевић осудио Влада на смрт и ликвидирао га само из освете што му је на неком сеоском скупу пребацио камења са рамена.

У овој тужној причи рекосте да је мајка пет убијених брата Ковачевића, била шћер попа Стевана Булајића. Нијесте завршили причу до краја, па осјећам потребу да вам помогнем и да је заједно завршимо. Мајка пет убијених брата Ковачевића, је била и сестра учитеља Миљка Булајића. Миљко је 1920. године постао први повјереник комунистичке ћелије у Вилусима. Од тада, па до своје смрти борио се свим могућим али и немогућим и нечасним средствима против сваког ко је волио и бранио српску слогу и православље. Миљко је тако био миљеник злогласног Бошка Аграма, и са њим се борио против четничких старјешина из Црне Горе која су организовали одлазак црногорских четника у помоћ својој браћи у Босни и Херцеговини. Када смо се вратили последије борбе на Јаворку, Миљко и Бошко Аграм су нас са њиховом војском на превару опколили и разоружали, па нас предали Италијанима. Италијани су нас отјерали у затвор, а Миљко и Бошко са још неким црногорским изродима су славили и пуцали и кликтали да они чувају независност Црне Горе и да имају црногорску војску која чува границе независне Црне Горе. И имали су ови изроди своју војску. То је била једна чета војника на положају на Пилатовцима. Ова Бошкова и Миљкова војска је била довољна да сачува границе те њихове Црне Горе, јер је командант Бошко имао у својој командантској торби потписан уговор са усташама и комунистима о ненападању и међусобној сарадњи у борби против четника. То је Бошко 1945. године сам посвједочио на Ливач пољу.

Кад је усташко-комунистичка офанзива стигла до Плана, по ранијем плану и уговору са Бошком и Миљком, комунисти и усташе су офанзиву продужили у правцу Гацка, јер су тамо били четнички борци који нијесу потписивали уговоре о сарадњи и ненападању са њима и усташама, него су се борили на живот и смрт са свим српским непријатељима, све док и последињи нијесу јуначки пали на Ливач пољу гдје је Бошко Аграм био командант у дочеку са својим савезницима усташама. Миљкови симпатизери и партијски другови, србомрски и свјетски разбојници, напали су браиноце српства и светосавља мучки, са леђа. Са ово неколико ријечи хоћу да вам помогнем, да завршимо тужну причу о пет брата Ковачевића, сестрића једног од највећих црногорских изрода и мога учитеља, прва два, од четири разреда колико сам завршио. Вјерујем да ћете ме разумјети и да нећете замјерити на писању сада кад знате ко ми је био учитељ. И на крају, тврдим да је Миљко могао спасити, бар једног од пет сестрића, али није хтио да се замјери партији и звијезди вођи која је одвела пола свијета у катастрофу и пропаст па и мој српски народ, који данас преживљава највећу своју трагедију и срамоту, заслугама оних српских издајника који данас раде као што је Миљко цијелог живота радио.

2. За Кнезлаз јаму сам чуо тек прије неколико година. Знао сам да су Душан Костов Даковић и Лазар Митров Ковачевић бачени у јаму. Сви смо ми мислили да је та јаму у Стреканици у којој је био бачен Перко Мркајић и жандармеријски наредник Лазин.

3. "Лаже неко од сердара". Чланак са овим насловом прочитао сам негдје прошле године. Писац чланка каже да је Граховљанин и да је свједок страдања великог броја људи, приликом пада варошице Грахова. Ја нијесам био на Грахову када је па-

ло, али ни писац поменутог текста. Надам се да ми нећете замјерити, ако вам кажем да сам преко мојих веза сазнао ко је тај писац, па ћу га са неколико ријечи подсјетити гдје је он био, и какву је дужност имао прије пада Грахова. Када је Војо Лукачевић са четницима, нападао на Требиње, са Грахова је у његов штаб одређен Михаило Вујичић, као официр за везу. Михаилови пратиоци су били Блажо Ладић, брат Раков и писац горе поменутог чланка. Када је борба за Требиње била при завршетку, усташко-

комунистичке банде су с леђа напаале четнике и ови су били присиљени да се повлаче. Михаило је одступио са Лукачевићем до Меке Груде, на путу Билећа-Гацко. Ту је била стигла једна мања група Енглеза. Лукачевић је отишао да са Енглезима преговара, а ко је још са Лукачевићем отишао није ми познато. Михаило и остали који су с њим били прикривени у непосредној близини видјели су да је Лукачевић разоружан, лишен слободе и одведен у правцу Никшића. Знате шта је даље

звијезде, била окупила велика група народа. Партију је представљао комунистички зликовац Димитрије Стеванов Булајић. Тога дана је партија тражила добровољце да иду, умире и побију Васојевиће, који су подигли устанак против усташко-комунистичког терора. Партија је тражила двјеста добровољаца, младића способних да издрже све напоре, и изврше партијска наређења без икаквог поговора. Сви који су се осјећали способни да изврше поменуте задатке, јавили су се. Један од најспособнијих међу њима био је Момчило старији брат горе поменутог писца, али се није јавио у добровољце. Када га је разбојник, братоубица Димитрије Булајић упитао зашто се он не јавља, одговорио је да он неће нигдје са комунистима добровољно. Димитрије је наредио да и он мора поћи, али истовремено дао и упутства онима које је задужио да се брину о Момчилову раду и понашању. На првом ратном конаку, кад су стигли на Баре Бојовића, комунисти су наредили да Момчило ради нешто што њему није одговарало, па је

Када је Бајо Станишић тражио добровољце, фебруара 1943. године да иду у помоћ браћи Херцеговцима, јер су са свих страна били нападнути од усташа и комуниста, Момчило се тада први јавио и свој млади живот, мјесец дана касније, као добровољац положио на бранику српства и светосавља у странама изнад жељезничке станице Дрезница. Сахранили смо га на самој станици. Мислим да је касније пренесен у Црну Гору, али нисам сигуран. Са болом и сузама, од Момчила се на станици опростио Ранко Лалић. Годину дана касније, састали су се у царству небеском. Истога дана када је Момчило погинуо, на истом положају рањен је и Раков брат Блажо.

5. Радио-станицом вучедолске бригаде био је задужен Марко Милићев, брат Иванов. Не знам да ли је Марко био радио-телеграфиста, али знам да је био чувар шифре. У штабу Петра Баговића, официр за везу био је капетан Ристо Ковачевић из Брчког. Он је често долазио на Грахово и радио везом слао извјештаје на више страна. Капетан Ристо је био гар-

ДЕЛИБАШИЋИ: АНДРИЈА, ДУШАН И АКИМ

са њим било. Блажо Лалић и писац поменутог чланка су послје распада на Требињу отишли на другу страну. Нијесу са Михаилом ни за Грахово. Михаило је продужио са Петром Баговићем и херцеговачким четницима. Са њима смо се састали у селу Колибе, између Дервенте и Босанског Брода.

САСТАНАК У ЦАРСТВУ НЕБЕСКОМ

4. О овоме што ћу вам сада рећи, нико ми није постављао питање, али осјећам потребу да вам и о томе нешто кажем. Марта мјесеца 1942. године на Трубјели се по наређењу партије, и под знаком крваве

одбио да изврши комунистичко наређење, иако су га опоменули да то од њега "захтијева партија". Због наводне непослушности, разоружали су га и стражарно вратили Димитрију Булајићу и Сави Ковачевићу који су били у главном штабу у Горњем Пољу. Момчило је знао да судије чекају у штабу и да је Котор-јама близу. Када су прешли мост код Видрована, Бог му је дао снагу и соколова крила, једним ударцем је једног скојевца саставио са земљом и успио да побјегне и стигне у Трпача и да се састане са групом четника коју је организовао и водио Ранко Лалић.

дијски официр и говорио је три-четири страна језика. Умро је у Америци прије десет година. Јаничић, за кога се каже да је живио у Скопљу, звао се Божо Јованов. Истина је да је прије рата живио у Скопљу, тамо је био на служби као полицајац, али није истина да је био радио телеграфиста, нити је истина да је говорио више језика. Можда је научио неку македонску ријеч јер му је жена била Македонка, и слабо се могло разумјети шта говори, па је тако Блажо морао учити "страни" језик.

Чини ми се да се Божов син звао Томо, а брат Игњат. Ако вас интересује, драги мо-

ЖИВОТ ЗА ВЈЕРУ, КРСТ И ОТАЦБИНУ (3)

Жртве комунистичког терора, страдали борци Вучедолске бригаде и други родољуби, националисти са подручја Граховског, Бањанског, Вучедолског и Рудинско-трепачког племена

БРОЃАНАЦ ВИЛУШКИ

Драганић Гаја Ђорђевић 1895-1945.
Брођанац,
Драганић Гаја Благоје 1909-1943.
Мацаваре,
Даковић Коста Душан 1923-1944.
Кнежлаз јама,
Јаничић Милића Бајо 1905-1945.
Словенија,
Јаничић Милица Иван 1907-1945.
Словенија,
Јаничић Милица Марко 1912-1945.
Скорча гора,
Јаничић Милића Раде 1904-1944. код
Бидеће,
Јаничић Новице Лако 1923-1944.
Грахово,
Јаничић Живка Никола 1890-1945.
Словенија,
Јаничић Живка Мирко 1898-1945.
Словенија,
Јаничић Живка Сјемо 1912-1944.
Црквице,
Јаничић Луке Петко 1898-1944.
Црквице,
Јаничић Шћепана Митар 1898-1944.
Леденице,
Јаничић Шћепана Раде 1911-1945.
Словенија,
Кандић Јанка Милутин 1910-1944.
Мишковић Марка Крсто 1923-1945. Хан
Пијесак,

ВИЛУСИ, ДОЛОВИ, ЗАСЛАП, РИЈЕЧАНИ, БАЛОСАВЕ

Андријашевић Обрена Ђошко 1910-1945.
Словенија,
Андријашевић Трипка Ђорђевић 1928-
1944. Грахово,
Андријашевић Николе Божо 1906-1944.
Балосаве,
Андријашевић Илије Мило 1914-1944.
Балосаве,
Булајић Пеја Благота 1882-1944.
Грахово,
Булајић Дамјана Благота 1921-1944.
Кривошије,
Булајић Дамјана Аним 1922-1944.
Никшић,
Булајић Јована Васо 1922-1945. Трново,
Булајић Тодора др Божо - 1971. Канада,
Булајић Божа др Ружа - 1944. Вилуси,
Вујачић Риста Божо 1905-1944. Грахово,
Вујачић Сима Никола 1893-1945.
Словенија,
Вујачић Сима Петар 1895-1944. Малојев
До,
Вујачић Тодора Петар 1929-1943.
Коријенићи,
Вујачић Томице Славо 1924-1945.
Словенија,

Вучетић Бока Манојло 1924-1944.
Грахово,
Вујичић Николе Данило 1913-1944.
Грахово,
Вујичић Николе Голуб 1911-1942. Нудо,
Вујичић Петра Радован - 1944. Грахово,
Даковић Милоша Новица 1875-1942.
Грахово,
Даковић Милана Крсто 1909-1945.
Словенија,
Даковић Митра Стево 1919-
1945. Словенија,
Јакшић Мићуна Радован 1919-1944.
Скадар,
Јакшић Божа Милован 1922-1944. Босна,
Јакшић Глигора Спасоје 1923-1943.
Трубјела,
Јакшић Глигора Гојко 1920-1944.
Пољица,
Јакшић Глигора Милутин 1927-
1944. Пољица,
Ковачевић Јована Мирко 1904-1942.
Грахово,
Ковачевић Јована Лазо 1892-1944.
Грахово,
Ковачевић Јована Иван 1914-1945.
Словенија,
Ковачевић Јована Станко 1907-1945.
Словенија,
Ковачевић Спасоја Видак 1897-1944.
Грахово,
Ковачевић Видака Митар 1908-1944.
Грахово,
Ковачевић Анђе Петар 1924-1944.
Грахово,
Ковачевић Марије Војин 1915-1944.
Грахово,
Ковачевић Николе Милован 1917-1945.
Словенија,
Ковачевић Марка Видак 1915-1945.
Словенија,
Ковачевић Мирка Петар 1916-1945.
Словенија,
Кељевић Максима Филип 1887-1941.
Ријечани,
Кељевић Филипа Марија 1893-1942.
Вилуси,
Кељевић Филипа Видосава 1921-1942.
Вилуси,
Кељевић Крста Марко 1923-1944.
Грахово,
Кељевић Стевана Миливоје 1912-
1945. Словенија,
Кељевић Новака Јован 1924-1942.
Горажде,
Кељевић Станка Гаврило - 1946. К.
Градина,
Кељевић Риста Мирко - 1946.
Приштина,
Кељевић Коста Божо 1924-1945.
Словенија,
Кељевић Николе Војин - 1944. К.
Градина,
Рутешић Лазара Петко - 1945.
Словенија,
Шабановић Мијаила Марко 1907-1944.
Даниловград

НАСТАВИЋЕ СЕ

Чуо сам да се после рата хвалио, да је био у пратњи краља Александра, када су га усташе убиле у Француској. Хвалио се да је тамо било лијепо, и да је било право уживање јер су их Французи хранили срцима од пилића. Вјероватно су пилећа срца била укусна, па је запамтио и та своја искуства преносио на млађе нараштаје. Ову причу о пилећим срцима ми је испричао један пријатељ са којим сам се прије тридесет година срео у Француској. Од тада, па до скоро није ми на памет падало, нити сам осјећао потребу, да о Богу мислим или коме што говорим. Из Француске сам му поручио да треба да се стиди својих прича. Вјерујем да је он био васпитач оних који нијесу хтјели да дођу на парастос, својим очевима, браћи и стричевима.

КОМУНИСТИЧКЕ ХАРАЧЛИЈЕ

6. Причају данас Граховљани, да два брата Одаловића, нијесу били комунисти, него да су умрли од глади. Чуди ме како поједини могу да вјерују у те лажи, кад знају да је у Грахову, вазда било доста хране. Сами комунисти пишу да је било уређено по комунистичком систему, и да је све функционисало како треба. Да су богате опорезивали да би помогли сиромашнима и гладнима. Ја знам када су на Грахову само комунисти били сиромашни, јер нијесу никада ништа радили него, скитали и тровали народ.

Поред опорезивања богатих и поштенних домаћина, узимали су од оних које су поубијали као петоклонаше, све што су у кућама и појатама нашли. Из куће мог оца Филипа, Марко Николин Булајић отјерао је петнаест твара, шест јарчева и овнова сувог меса, а да ниједан није био лакши од тридесет килограма, мјешину сира, скорупа, сланину, затоп лоја, па и опуту за прављење опанака. Из куће Новице Даковића, тенкиста Мирко је отјерао двадесет и седам твара. Доњи спрат куће поштеног и доброг Јована Лукина Булајића на Вилусима, вазда је био пун као "шипак зрна". Магационер је био Велиша Јованов Вучетић. Када сам као петоклонашки син, по задатку партије морао ићи у Херцеговину да догоним конфисковану имовину коју су усташко-комунистичке банде, на разбојнички начин отимали од поштенних и сиромашних херцеговачких домаћина увијек би ми магационер Велиша дао по комад хлеба и шаку дувана. Није имао разлога да ми не да, јер му то није била очевина, а сваки пут кад би се вратили из Херцеговине са караванима, магазин се пунио све до тавана, а ето браћа Одаловићи умријеше од глади код пуних народних магацина. Нека је на част оних Граховљанима који причају и данас да су браћа Одаловићи умрли од глади.

На Вилусима је био и други магазин у којем су смјештане конфисковане ствари веће вриједности, као црногорска народна

ји Вучедолци, распитајте се па ћете на основу овога више сазнати. Мени опростите ако сам нешто погријешо, јер о Богу нијесам сањао ни мислио више од тридесет

година. Знам да је једно вријеме био у оној групи која је осигуравала радио-станицу. На тој дужности није дуго остао, јер је више волио да чува жену и сина.

одијела или оне сребрне кашике које је мој отац донио из Америке, када је дошао као добровољац да брани српски народ. Црногорско одијело Новице Даковића добио је сестрић Петра Сердарева Ковачевића, син попа Шпира Глиговића, Мирко, из села Дрпе Бањанске. Не знам ко је добио златни зубун и долактицу моје мајке Марије. У Грахову је било више магазина из којих су храну и друге ствари односили и крили у разна склоништа за касније издржавање партијских илгалаца, а вама се и данас прича да су браћа Одаловићи умрли од глади. Јесте ли заборавили да су вам комунисти некада причали да се боре за сиротињска права против неправде и капитала. Јесу ли Одаловићи били сиротиња? Освијестите се потомци некада славних Граховљана. Ево што ми у писму рече један Граховљанин који живи и ради у Београду: "Прочитао сам чланак који си писао у листу "Сјутра". Оно је све жива истина, а истина још увијек тешко продира у наше Грахово, јер тамо је народ још препадут, од некадашње комунистичке стеге. Мора се писати о Грахову и свим неправдама и несрећама које су нас задезиле да би нешто остало записано. Комунисти су педесет година писали и причали лажи, јер су вјеровали да ће и сами себе увјерити да је истина. Само продужи мој драги комшија, истина и правда је на твојој страни. И ја нешто спремам, па ћу ти послати да видиш." Ово је само дио комшијиног писма.

7. У једном писму неко ме је питао како сам рањен и на којем мјесту. Рањен сам 1944. године на положају Савино брдо, у близини куће судије Ивице Ковачевића. Истог дана и у непосредној близини рањени су и капетан Иван Јаничић, Периша Миљанић и један младић из Цуца. У исти минут је погинуо Перишин син, мислим да се звао Ђорђе или Ђоко. Имена овог младића из Цуца се не сјећам. Када су комунисти у мају 1942. године бјежали из Катунске нахије овог младића је у Спили разоружао син Марка Крстова Ковачевића, кога су Димитрије Булајић и Сава Ковачевић убили 16. јануара 1942. године на Грахову. Како је овај Цуца разоружан, не сјећам се добро. Син Марков се по мом сјећању звао Живко, а ви га питајте ако је још жив. Овај млади Цуца је био добар борац. Не знам шта је са њим било након што се залијечио. Ја се послерије рањавања никада нијесам вратио на Грахово и због тога немам част да и моје кости сакупљате тамо у заједничку гробницу са осталом палом браћом. Често сам у мом претешком животу жаљалио што ме та част заобишла. Посљедњих година бол и туга су ми лакши јер ми је Бог дао добро памћење, и дала ми се прилика да вам испричам један мали дио велике и тужне истине, и да на тај начин запалим свијећу на гробовима моје пале браће. Драга моја браћо, уз паљење свијећа молим ваше по-

томке, пријатеље и суграђане, да вас отму од заборава, а злочинцима не дозволе да тајне однесу у гроб.

ДР ЖАРКО ТРАЖИ ЧЕТНИЧКЕ ГЛАВЕ

8. У једној ранијој причи сам нешто мало казао о Љубици Павловој Булајић, њеном чекићу и синовима Свету, Жарку и Ђоку. Ниједан частан и поштен човек који зна шта су радили не може о њима рећи ништа што је часно и поштено. Неко ми рече, да оно што је Љубица са чекићем урадила, од мужа Павла, не треба мијешати у политику. Раније сам вам рекао, да ја нијесам ни тужилац ни судија. Сада вам кажем, да нијесам ни политичар и оно што сам раније рекао о Љубици, Свету, Жарку и Ђоку, није политика, него криминал и страшни злочин који треба да се памти и преноси са кољена на кољено. Такође сам вам раније причао, шта је Жарко Љубичин урадио са кумом Данилом Вујичићем и како је поштовао кумство. Требао сам вам то рећи мало опширније. Стара пословица каже: "боље касно него никад". Да не би било прекасно, сада ћу вам рећи. Жарко Булајић и Ђорђе Рајковић су рођаци, вршњаци, школски другови и скојевци. Када су комунисти 9. децембра 1941. године убили Ђорђијина оца Пека, Ђорђе је плануо на скојевце и крваву црвену звијезду бацио и ступио у четничке редове. За Жарка је то била издаја, па је на све могуће начине покушавао да овог свог рођака поново увуче у своје разбојничко друштво. Писао му је и пријетнио, да је то посљедња опомена и да је посљедњи час да се врати "на прави пут".

У ултиматуму Жарко је од Ђорђеја тражио десет четничких глава. Прва и најважнија била је глава Андрије Миловића, великог Србина и комунистичког противника. Следеће су биле: Ивана Јаничића, Ивана Ковачевића, Стевана Мићовића, Николе Миловића, Николе Вујачића, Сима Ераковића, Милована Миловића и два Жаркова кума Михаила и Гаја Вујичића. Ђорђе Рајковић је рођен и васпитан у честитом и поштену дому, па га није препао Жарков ултиматум, и није пристао да буде издајник и убица своје браће и пријатеља као што су то били Свето, Жарко, Ђоко и ујна Љубица.

Ђорђе је непослушност платио животом, али се уписао у списак оних витезова који су дали своје животе за спас српског народа, за вјеру, правду и слободу.

Имао бих још доста да вам пишем, прича се одужи, а ја се уморих прије него вам мало боље објасних неке моје раније приче. Ја никада нијесам рекао ни причао, ни писао, да је Свето Павлов Булајић убио Петра Сердарева Ковачевића. Ја сам раније написао да је Свето Булајић са Савом Вујичићем био присутан, када је Павле Ковачевић својом руком убио Петра и

Новицу Даковића, а Свето и Саво су му помагали да одвучу Новицу Даковића и да га баце на сметлиште школске баште. Павле је то са оцем сам урадио. Неко ми у писму рече да је била присутна нека дјевојка када је Павле убио Петра и Новицу, и да је та дјевојка причала да је тада видјела Сава Вујичића и Стева Булајића, а не Света Булајића. А ево шта о томе каже комунистичка историја: "Петра и Новицу су осудили исте ноћи и одмах стријелили. Све се то одиграло у варошници на путу до школског дворишта. И погубљење је било драматично. Осуђеници су се одупирали, па су их устријелили прије уласка у школску зграду гдје су предвидјели укоп. Било је око пола ноћи. У близини варошице, иза брежуљка Умац, истовремено се одржавала велика приредба. То су биле простране италијанске бараке, напуштене крајем децембра 1941. године." Овај исјечак из комунистичке историје, послао ми је један Граховљанин који живи у Врбасу, из неке књиге коју су писали граховски комунисти. Пронађите те писце, па их питајте је ли истина ово што су они написали или оно што сам ја рекао. Није било, драги моји Вучедолци, ни суђења ни стријељања, него намах ликвидирања. Несрећни отац Петар, није се драматично одупирао, јер до посљедњег трена није вјеровао да ће га син убити. Нијесу убице биле предвидјеле укоп, већ су ова два несрећника сахрањена онако како сам ја то написао.

Каже се да историју пишу побједници. Зар то не значи да су историјске чињенице и истине толико умањене колико то хоће побједник. Пишући о догађајима у Југославији од почетка 1941. године побједници су је прилагођавали својим потребама. Тако су брижљиво прикривани злочини, а још пажљивије затирани трагови невино страдалих жртава. Скида се напакон дебела завјеса иза које су се крили злочини, злочинци и жртве. Ја знам да ви знате, и ко су жртве и ко су злочинци. Света вам је дужност да проговорите кад се за то укаже прилика.

На парастосу који је у Никшићу одржан свим палим борцима Вучедолске бригаде, Веселин Шијаковић вам каза да вас је ту педесет а да сте подијељени најмање у пет партија. Он вас позва на братску љубав и слогу док се не ослободите заједничке несреће која вас прати пола вијека, па да онда сложено и братски одредите ко ће вас пред свијетом заступати и са вама дијелити зло и добро.

У писмима које сам добио, било је више питања на која не могу да одговорим, јер о људима и догађајима на која се та питања односе не знам праву истину, а не желим ни за кога да кажем нешто што није истина без обзира да ли је ријеч о пријатељу или непријатељу.

НАСТАВИЋЕ СЕ

ОД СТАЉИНИЗМА ДО ТИТОИЗМА

(Поводом 50 година од Резолуције Информбироа)

Генијалан систем није трпео мангупе

Пре њо ла века букнуо је један од највећих сукоба унутар светској комунистичкој њокрета, у њраво у време када је тај њокрет био у њуном замаху и када је свом снајом натурао своју идеологију и друштвено уређење њо совјетском моделу као једину сјасоносну алтернативу за човечанство. До конфликта је дошло тамо иде се најмање очекивало - између комунистичких њартија Совјетској Савеза и Јујославије, односно између две водеће личности интернационалној комунизма тој времена Јосифа Висарионовича Стаљина, нејрикосновеној "вође и учитеља светској њролетаријата", и Јосија Броза Тита, харизматичној вође јујословенске комунистичке револуције, најмоћнијеј човека на Балкану. Међуњартијски конфликт је одмах њрерастао у међудржавни, с обзиром да су комунисти имали ајсолутну власт у обе ове државе.

Др Ђоко ТРИПКОВИЋ

Отказивање послушности Кремљу од стране Тита нису очекивали ни најпућенији западни посматрачи ни аналитички штабови великих Западных сила. Ису ни могли претпоставити такву могућност будући да су Тито и југословенски комунисти у првим послератним годинама давали обиље доказа о непоколебљивој верности "великом брату" и слеђењу пута "генијалног вође светског пролетаријата". Себе су представљали као "ударну песницу светског комунизма", на истуреном пункту према капиталистичком Западу; нештетимце, систематски, свим расположивим средствима ударили по "мрском Западу", "буржоаском друштву", неуморно "рас-

кринкавајући империјалистичку и ненародну политику западних сила, док су с друге стране до неба уздизали велике успехе "трудбеника прве земље социјализма"; предњачили у инсталацији комунистичког система према совјетском узору, при чему су охионо и немилосрдно уништавали и најмањи облик отпора, критиковали своје источноевропске колеге због заостајања у том послу; предњачили су и у оснивању Информбироа (1947) - удружења комунистичких партија које је требало да замени некадашњу Коминтерну за чије је седиште одабран Београд. На Западу је владало уверење да је Тито десна рука Стаљина, а Југославија "омиљени син Кремља".

ВИСОКА ЦЕНА НЕОЧЕКИВАНОГ

Ни у Југославији се томе нико није надао. Обичном човеку - засутом просовјетском пропагандом, застрашеном од нове "народне власти", суоченом са свакодневним тегабама, од принудног откупа и "тачкица" до "добровољног рада" (кулучења) - таква могућност није падала ни на крај памети. Још мање је на такву могућност могао помислити припадник све бројнијег партијског кадра дубоко индоктринираног идејом большевизма и величином Стаљина. Многи од њих нису могли поверовати да је дошло до раскола са Стаљином и Москвом ни кад се то стварно десило, али за то су платили високу цену.

Но, упркос свих наведених аргумената и околности, дошло је до раскида и сукоба између Тита и Стаљина. Запрепашћена јавност је то сазнала крајем јуна 1948. када је објављена Резолуција Информбироа у којој су нападнути Тито и вођство КПЈ, "здраве партијске снаге" позване да их свргну и када је објављен одговор ЦК КПЈ у којем се побијају оптужбе из Резолуције.

О узроцима овог сукоба написано је много књига и расправа. У најкраћем за ову прилику бих истакао следеће: главни разлог је била чврста намера Јосипа Броза да осигура позицију неприкосновеног газде у својој кући и не допусти да му власт зависи од воље Стаљина и Кремља. Та његова намера се оштро косила са акцијом коју је управо у то време предузело совјетско вођство с циљем наметање пуне контроле над земљама источне Европе и њиховим комунистичким лидерима. Супротност ове две намере је неминовно водила у конфликт, а потом и раскид на релацији Београд-Москва, односно Тито-Стаљин. Канонада оптужби, одбрана и контраоптужби - ко је у свему томе у праву, ко верније и правилније спроводи "учење марксизма-лењинизма" и др. - били су само оружје у у бици која се распламсавала.

БИТКА ЖЕСТОКА И БЕЗОБЗИРНА

Сукоб је пуним интензитетом трајао пуних пет година, све до Стаљинове смрти марта 1953; од када је започела постепена нормализација односа. Битка је била жестока и безобзирна, водила се свим расположивим средствима и методама на пропагандно-

психолошком, економском и дипломатском плану, док се на југословенским границама према земљама совјетског блока одвијао прави мали рат: убацивање шпијуна, диверзаната, размена ватре између пограничних јединица при чему је страдао велики број људи. Једино није дошло до отвореног међудржавног рата, боље речено избегнута је совјетска војна интервенција.

Титово деловање се одвијало у три основна правца: 1) Учвршћивање положаја унутар земље, што је на првом месту значило јачање култа његове личности кроз осигурање континуитета неприкосновеног лидера Комунистичке партије; 2) Тактизирање у односима са Кремљом с циљем отклањања једине праве опасности за његову позицију - совјетске војне интервенције; 3) Успостављање веза са западним силама ради добијања економске, а потом и политичке подршке с те стране.

Тито је са елиминацијом опасности угрожавања његове позиције отпочео још пре објављивања Резолуције ИБ, у време док се сукоб са Кремљом одвијао иза јавне сцене, и то у самом партијском врху. Тако су на заседању ЦК, априла 1948, избачени из партијског руководства и смењени с државних функција Сретен Жујовић и Андрија Хебранг, главни и једини заступници Стаљинових ставова у најужем партијском вођству. После уклања ове двојице људи па све до окончања сукоба са Москвом, партијски врх је деловао хомогено, потпуно одано Титу. Али на нижим партијским нивоима је било пуно проблема: многи партијски кадрови, као и обични чланови, цивилни и војни, изјашњавали су се за Резолуцију, тј. за Стаљина. Међутим, та појава није истим интензитетом захватила све делове земље. Убедљиво су предњачили црногорски комунисти, код којих је очигледно постојао јак спој између болчевичке индоктринације и традиционалног осећања привржености "мајци Русији". За ИБ су се изјаснила чак 4 члана покрајинског комитета (од 9), велики број чланова среских и месних комитета и осталих партијских руководилаца (укупно неколико стотина). У Црној Гори се за Резолуцију ИБ укупно изјаснило око 5000 лица од 55000 колико их је било у целој земљи (9%). На другој страни стоји пример Словеније, са свега нешто преко 900 лица.

Државно-партијски врх је одлучио да се свим средствима обрачуна са Ибеовцима. Они су проглашени за антинародне и антипартијске елементе, а служби државне безбедности (Удба) дате су одрешене руке и задужење да их открива и прогони. Започела је велика хајка. Довољна је била и најмања сумња да се неко ухапси и малтретира; довољно је, на пример, било да неко буде ухапшен само због тога што није пријавио да је чуо некога да позитивно говори о Стаљину и СССР-у. Размахао се систем доушничтва, потказивања и подметања. Многи су страдали, а да нису по тој основи имали било какву кривицу. Људи су хапшени на радним местима, на улици, у својим домовима (најчешће ноћу). Судило се по скраћеном поступку и готово паушално изрицале затворске казне.

ОРИГИНАЛНЕ МЕТОДЕ

Будући да су се затвори брзо пунили, процењено је да постојећи капацитети неће бити довољни да прихвате све бројнију масу осуђеника. Решење за овај проблем партијски врх је нашао у одлуци да се за ибеовце организују специјални логори и затвори, при чему су се руководили и проценом неопходности њихове изолације од других категорија осуђеника. За главни логор је одређен Голи Оток - каменито, ненасељено острво у Јадрану (постоји спорење ко је дао идеју за Голи Оток - Тито или Кардељ). Ибеовци су још слати у Билећу и Стару Градишћу. Голи Оток се претворио у праву мучилишту у којем су заточеници били изложени окротној психичкој и физичкој тортури, у чему су осим управе и чувара учествовали и сами робиијаша. Ту су смишљане и спроведене многе оригиналне методе мучења ("топли зец" и др.). Голооточки пакао је оставио трајне последице на људе који су кроз њега прошли тако да су се касније веома тешко укапали у живот на слободи: психичке трауме су им загорчавале приватни живот, а жиг "непријатеља" који су носили до краја живота или до краја постојања комунистичке Југославије стварао огромне проблеме на послу и професионалној каријери.

Репресије по основи Информбироа, као и затворенички режим на Голем Отоку почели су да попуштају после Стаљинове смрти, да би током процеса нормализације односа са Совјетским Савезом постепено биле обустављене. Тако је завршена једна од најсуровијих епизода у деловању Удбе и комунистичког режима у послератној Југославији, у којој су жртве били њихови дојучерашњи партијски и идеолошки сапутници. Тито је, што политичком вештином (милом), што драстичном репресијом (силом) у потпуности елиминисао опасност од подривања његове позиције изнутра, из партијске структуре, на шта је Кремљ највише рачунао. Он је врло добро знао да му само осигурање снажне позиције на унутрашњем плану даје маневарски простор за деликатну спољнополитичку игру од које је уствари и зависно крајњи исход његовог дудла са Стаљином.

Тито и његови најближи сарадници су на почетку сукоба проценили да Кремљ неће у први мах ићи на директну војну акцију против њих, већ да ће једно време сачекати да ствар обаве "здраве снаге" унутар КПЈ, које би уз помоћ снажног притиска совјетског блока свргле Тита или га натерале да "ревидира став", тј. натера на послушност Москви. Као што смо напред рекли, Титов режим је у корену сасекао опасност од унутарпартијске побуне чиме је из руку Кремља избијена веома важна полуга. То, међутим, није било довољно: ваљало је амортизовати све јачи пропагандно-политички притисак базиран на оптужбама изнетим у Резолуцији ИБ - да је КПЈ скренула с пута марксизма-лењинизма, те да њено руководство води антисовјетску политику, будући да су такве квалификације, које су у комунистичком свету сматране неопростивим грехом, представљале велику опасност како у погледу подстицања антититовских снага унутар КПЈ, тако и у појачању спољног притиска и стварању услова за во-

јну интервенцију. Ради амортизације овог притиска вођство КПЈ је скоро годину дана ишло линијом побијања оптужби и доказивањем правоверности (на партијском конгресу у лето 1948. клицало се Стаљину), предузимањем мера за пуно копирање совјетског модела (колективизација на селу, јавно преузимање КПЈ улоге "руководеће снаге" и сл), наставком антизападне пропаганде.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА СЛУЧАЈА

Међутим, када је Тито половином 1949. постигао одређене аранжмане са западним силама, заузет је чвршћи став према Москви, а пошто је и Стаљину у међувремену прекипело, дошло је до опасног заоштравања ("врхе лето") и најозбиљније претње војном интервенцијом током целог сукоба. Тито, је тактичким попуштањем отклонио ту опасност, да би јесен те године и кулминацију капања против њега (тада је издата и друга резолуција ИБ под називом "КПЈ у рукама шпијуна и убица") дочекао знатно ојачан - са потпуно стабилизovanом унутрашњом позицијом, успешном интернационализацијом овог случаја и осигураном подршком западних сила. Стаљин се у таквим околностима није усудио да силом сруши Тита и тада је суштини пала одлука о победнику - а то је био овај други. Када је следеће године започео рат у Кореји, и тиме тежиште међублоковског сукоба премештено на Далеки исток, овакав исход је био свим известан.

У време када је конфликт досегао врхунац, крајем 1949, најужи партијски врх КПЈ је кренуо у теоријско осмишљавање, а затим и у практичну примену властитог концепта социјализма, нешто касније названог "самоуправни социјализам". На том послу су се ангажовале све партијске снаге предвођене водећим теоретичарима Кардељем, Ђиласом, Кидричем, Пијадом, а теоријска и идеолошка основа, се осим на специфичном тумачењу Марксовог и Лењиновог учења, темељила и на жестокој критици совјетског модела и стаљинизма. Односи са Совјетским Савезом и осталим државама источног блока су потпуно прекинути на свим пољима; опстале су само крајње редуковане дипломатске везе преко отправника послова. Постепено одмрзавање је започето тек након Стаљинове смрти.

Титово пословање са Западом у то време представља једну компликовану, готово нестварну и истовремено поучну историјску причу - причу о томе како један диктатор и његов режим прераста за годину две од најљућег противника западних сила и западног система вредности у драгоценог савезника коме се пружа обилна материјална и свака друга помоћ. Одговор на питање зашто и како су се ствари тако одиграле лежи, наравно, у интересима једне и друге стране, али и у врло суптилно изведеној политичкој игри ових актера. Тито је знао да без помоћи Запада не може одолети Стаљиновом притиску, али је цену за ту помоћ лимитирао не довођењем у питање његове власти и суштине политичког система у Југославији. Проценио је, и то тачно, да је толико за-служио самим тим што је одметањем од

Стаљина знатно ослабио позицију совјетског блока, те да за даље уступке Запад мора да шире одрешу кесу и пружи јачу политичку подршку.

Западне силе, којима је је изненадни раскол у комунистичком табору дошао као дар с неба, биле су спремне већ 1949. када је обуставио слање помоћи Маркосовим партизанима у Грчкој, након чега су они положили оружје а прозападно оријентисана влада у Атини успоставила пуну контролу у земљи. Запад није вршио директан притисак на Тита по питању карактера режима у Југославији, али се очекивало и подстицало његово дистанцирање од совјетског модела у правцу извесне либерализације, што је Тито и чинио почев од 1950. у склопу инаугурације самоуправног система. Директно су, у каснијој фази, тражили ослобађање неких политичких затвореника, на првом месту Алојзија Степинца (1951). Тито им је по

цао на даљи развој догађаја у погледу југословенско-совјетског конфликта и на даљу судбину Југославије будући да је ново совјетско вођство понудило, а Тито прихватио, започињање процеса нормализације односа који је окончан 1955-1956. Тито је осетио да му нова констелација међународних односа после Стаљинове смрти пружа добру прилику да осигура независну позицију између два блока, тако да ће се наредних неколико година свом снагом бацити на изградњу такве позиције. У том смислу синхронизовано је предузео кораке у неколико основних праваца. Довео је до краја процес нормализације односа са Совјетским Савезом и осталим источноевропским државама, јасно се при томе ограђујући од новог увлачења у партијске и војне структуре совјетског блока. Зауставио је процес либерализације у земљи, а главног заговорника тих идеја Милована Ђиласа немилосрдно елиминисао из политичког живота, чиме је заплашио остале присталице таквог курса (систем самоуправљања, као "специфични југословенски пут изградње социјализма", се од тада па до краја свог постојања у суштини вртео у круг, преживљавајући с времена на

време испразне реформе које су унапред биле осуђене на пропаст јер нису смеле да дирну у камен темељац комунистичког система - монопол власти комунистичке партије и њеног вође). Обуставио је даље клижење Југославије према Западу, првенствено на политичком и војном плану, али је учинио све да задржи достигнути ниво тих односа и осигура наставак економске сарадње и финансијске помоћи Запада, а то је могао постићи само пружањем чврстих доказа да нема намеру да се враћа под окриље Москве. Најзад, отпочео

је интензивну комуникацију са земљама трећег света које је тада захватио талас деколонизације, укључујући се у политику тзв, "мирољубиве коезистенције" из које ће настати покрет несврстаних чији ће он бити један од водећих лидера.

Тако је, половином десетих, Тито заокружио једну политичку доктрину и праксу, на Западу названу "титизам", чију су основу чинили систем самоуправљања на унутрашњем и несврстаност на спољнополитичком плану. Титоизам је, уствари, био својеврстан хибрид: на комунистичку основицу су накалемљени пажљиво одмерени елементи грађанског друштва који нису могли да бити гније оскриве комунистичку суштину целокупног система. Оваква политичка доктрина и пракса су смишљени и примењени као адекватна подлога за изградњу и одржању позиције Југославије између два антагонистичка блока и света - комунистичког Истока и капиталистичког Запада. Тито је до краја живота успео да очува такву позицију и из ње црпи знатну корист, али је пропаст комунизма и нестанак совјетског блока крајем осамдесетих означио дефинитиван крај таквом положају Југославије.

МАНГУПИ У ЊИХОВИМ РЕДОВИМА

Раскид Тита са Стаљином и одвајање Југославије од совјетског блока 1948. повукли су за собом низ значајних последица. На глобалном плану је дошло до слабљења стратешке позиције Совјетског Савеза у Европи, поготову на Балкану и јачања утицаја Запада на овим просторима. Но, најкрупније последице су се тикале саме Југославије, која ће наредне четири деценије живети на тековинама тог раскида уобличеним у доктрину и праксу титоизма. Гледано из садашње перспективе те последице су биле делом позитивне, а делом негативне.

Позитивно је било то што је народ у Југославији, ако је већ био осуђен да једно време живи у комунизму, имао знатно подношљивији живот од становништва у осталим комунистичким државама. Политичка репресија није била толико ригидна, толерисане су извесне слабодје у сфери интелектуалног и уметничког стваралаштва, омогућено деловање одређених елемената тржишне економије. Осигурањем притицања замашне финансијске помоћи са запада (у почетку неповратне а затим у облику кредита) и развојем економске сарадње са светом, опстанком приватног сектора у пољопривреди и омогућавањем масовног одласка југословенских грађанима на рад у иностранство стварани су услови за континуирани привредни раст и пораст животног стандарда. Режим путовања југословенских грађана у иностранство био је неупоредиво либералнији у односу на праксу источноевропских држава.

С друге стране овај историјски преокрет је имао и крупне негативне последице. Напред смо о једној од њих - суровом прогону људи окривљених као присталица Информбироа - већ нешто рекли. Но, на ширем плану најгоре је свакако било то што је систем Титоизма створио широко распрострањену илузију да је могуће постојање "хуманог" комунизма, нечега "трећег", што није ни ригидни и сиви комунизам источноевропског типа ни капитализам са својим системом беспощедне конкуренције. Створена је илузија да се захваљујући генијално смишљеном систему може лепо живети без претераног напрезања, да је осигурана политичка стабилност (уз повремено сузбијање антисамоуправних појава и "мангупа из својих редова"), да постоји хармонија у међунационалним односима и да се сви поремећаји на том плану ригорозно санкционишу, да Тито и Југославију уживају врло висок углед и утицај у свету. Подлегање овој илузији, боље речено збиру илузија, био је главни узрок што се у Југославији далеко теже рушио комунистички систем него у другим источноевропским државама, и што се неким аспектима одржао све до данас (где више, где мање). Ова чињеница је без сумње непосредно утицала на драматичност догађаја који су се на овим просторима одигравали последњих десетак година, догађаја који су довели до великих патњи становништва, до нестанка југословенске државе и крупног општења српских националних интереса.

питању Степинца изацао у сусрет, али је одбио интервенцију у корист Драгољуба Јовановића, вође Народне сељачке странке, који је због опозиционе делатности осуђен 1947. на вишегодишњу робију. И поред тога што су имали податке о размерама прогона ибеоваца и нехуманом поступању према њима, са Запада у том погледу није вршен никакав притисак.

Једном речју, односи између Тита и Запада су бележили непрекидан успон у периоду 1948-1953. Економска сарадња је била у пуном замању, разгранавале су се и политичке и културне везе, притицала све већа финансијска и материјална помоћ. Посебно је форсирано јачање војне сарадње, а када је на прелазу 1952-53. склопљен Балкански савез између Југославије, Грчке и Турске, од којих су последње две су биле чланице НАТО пакта, изгледало је да је Југославија једном ногом закорачила у структуру ове војнополитичке алијансе Запада. Међутим, управо у моменту када се чинило да Тито и Југославија коначно приступају западном свету у Москви је објављено да је преминуо Јосип Висарионович Стаљин (март 1953).

Тај догађај је директно и суштински ути-

Животиње на суду

Припрема: Јелена ЛЕНГОЛД

http://209.218.101.2/Phonebook/phonebook_note.htm

Лист "Српска реч" од овог броја отвара страницу за све љубитеље, кориснике и овиснике Интернета, мирени се са чињеницом да нам је (барем неким од нас) живот постао, у најмању руку, незанимљив (да не кажем баш одмах - незамислив) без ове глобалне играчке, уз коју проводимо све више и више сати, запостављајући мужа, жену, децу, пријатеље, дописујући се преко електронске адресе са првим комшијом, упознајући се преко Интернет-насталишта са људима из најудаљенијих делова света, информисајући се брзо, нервозно и још увек помало хаотично о свему што нам падне на памет...

Позивамо вас, такође, да нам пишете о свим својим добрим идејама за унапређивање ове рубрике, као и о свим занимљивим сајтовима које сте и сами открили на Интернету. Адресу "Српске речи" знате, а назнака на вашем писму треба да гласи: За "Виртуелни водич". До следећег броја, за праве Интернетације, обећавам и е-mail адресу на коју ћете моћи да пошаљете своје идеје, коментаре и предлоге!

За овај пут, предлажемо вам да своје време проведете, између осталог, на следећим сајтовима:

<http://www.refdesk.com/free.html>

Ово је вероватно један од најобимнијих, најобухватнијих сајтова, од кога можете кренути у тражење практично СВЕГА што вам падне на памет. Његово име "My Virtual Reference Desk" говори сам по себи да се ради о сајту који веома прегледно упућује посетиоца у све могуће области које би га могле занимати. Сајт полази од најширих области, као што су на пример политика, речници, календари, стрипови, уради сам, литература, историја, забава, банкарство, виртуелна енциклопедија, итд., да би затим, линковима који следе, водио свог посетиоца све даље и шире до предмета интересовања. Не пропустите да ову Интернет-адресу убаците у свој book-marks, односно адресе којима се често и најрадије враћате, јер ће вам, сасвим сигурно, безброј пута бити од користи. Практично све што је на Интернету доступно без претходне претплате (а тога је незамисливо много!) побројано је на овом сајту. Уредно поређано, сложено по абecedном реду, представљаће вам неисцрпни извор трагања.

Ево нечега практичног - телефонски именик Југославије. Не морате увек звати (вечно заузет) број информација. Од сада можете имати свој телефонски именик, који (за сада) у себи садржи око милион и по приватних бројева телефона, као и око две стотине хиљада разних службених бројева.

<http://www.disney.com>

Disney

Да ли сте већ имали прилике да погледате Дизнијев сајт? Непрегледни простори забаве, којима, барем на неко време, можете своје клинце држати "приковане" за екран компјутера, док ви, рецимо, попијете натенане кафу са комшиницом. Са овог сајта, а у зависности од тога да ли сте срећник са неограниченим Интернет временом, или само претплатник неколико сати, линкови вас могу одвести даље: у Дизниленд, у свет књига за децу, у музичко позориште, у Дизни клуб, у обилазак Радио-Дизнија, на странице Дизни магазина, затим, уколико имате времена и за то, постоје линкови за све филмове компаније Дизни, забележен је и сваки твшоу Дизнијевих јунака, ту су и предлози за ваш кућни видео, и још много тога у чему ћете уживати.

<http://www.acmepet.com/>

Ово је сајт као створен за све љубитеље животиња, за оне који већ имају кућног љубимца, који о томе тек размишљају, или најпросто воле да се информишу о свему што се тиче животиња. Посебни линкови са овог сајта воде вас у свет: паса, мачака, птица, риба, рептила, коња, егзотичних животиња... Ту је и одељак о понашању животиња, пописи литературе из ове области, адресе многих светских клубова љубитеља појединих животиња, и још много штошта. Овде ћете, рецимо, између осталог, наћи и занимљив одељак настављен "Животиње на суду", у коме можете читати о бројним судским процесима који су вођени, а на овај или онај начин били су везани за животиње.

Ево нечега за љубитеље шпијунаже, али не оне литерарне, већ стварне! Сајт најпознатије шпијунске организације - ЦИА. Central Intelligence Agency вам овде можда неће открити све тајне које желите да знате, можда нећете успети да прокљувите ко је убио Кенедија и како је заправо страдала принцеза Дајана, али, на вама је да трагате по овом сајту и откри-

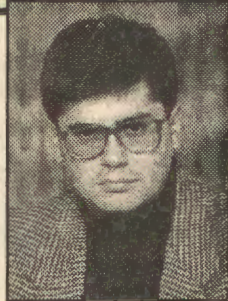
јете што више можете. Уосталом, док чекамо да се бројне архиве у нашој земљи

открију, није на одмет да вежбамо на проучавању страних архива. У маниру најбољих шпијунских прича, само смо вам нагостили на којој адреси можете наћи овај сајт до сада најбоље скриваних чињеница из света шпијунаже, а вама остављамо да сами трагате даље... Крените рецимо од историјата најпознатије шпијунске организације, па полако, кроз биографије славних шпијуна света, до најзамршенијих шпијунских афера. И даље, докле вас одведе ваше виртуелно стрпљење.

<http://www.lonelyplanet.com/dest/eur/yug.htm#act>

Јесте ли се већ срели са следећим проблемом: како својим бројним сајбер-пријатељима да објасните где је, каква је, и шта све у себи има земља из које потичете? "Дестинација Југославија" је један од најобухватнијих сајтова који ће, за почетак, решити овај ваш проблем. Лепо дизајниран, прилично обиман, препун мапа, информација, података, и све то на енглеском језику, овај сајт на сасвим солидан начин може и најудаљенијег странца да информише о Југославији. Ту су, између осталог, линкови са историјским подацима, културним животом и наслеђем, важним економским чињеницама, свим неопходним подацима за путнике-намернике, од најопштијих до најпрактичнијих, линк са доста добрим прегледом свих већих и важнијих градова у Југославији, ту су наши манастири, важнији национални паркови, спортска понуда, па чак и многе препоруке за додатну литературу. Све што, ипак, не нађете, на овом сајту, наћи ћете, уверена сам, на линковима, који се у оквиру овог сајта препоручују.

БОЈА

Александар
ЧОТРИЋ

Цео свет нас мрзи.
Више се није могло.

Ако дође до бомбардовања, коначно ће
и Томислав Николић имати посла у својој
струци.

Рушимо Шиптарима зидове око куће,
јер не желимо да нас било шта дели.

Оптужница је подигнута.
Гиљотина може да се спусти.

Срби су изабран народ.
У штабу НАТО пакта.

Не можете нас поредити са "Титаником".
Са тог брода се понеко и спасао.

И ова војна победа, доказ је да се проб-
леми на Косову могу решавати искључиво
политичким средствима.

Ми имамо најсавременију војну технику. Једном речју: На коњу смо!

На Косову нема избеглица.
Сви су отишли у свет.

Албанци траже да се поштују њихови
обичаји.

А њихов обичај је да убијају Србе.

Србија је увек правила разлику између
лојалних Албанаца и нелојалних Шип-
тара.

Ми немамо претензије према суседним
земљама.

Штавише, немамо претензије ни према
свим деловима наше територије.

Председник Скупштине отворио је пре-
трес.

У току претреса код посланика је
пронађено хладно и ватрено оружје.

На Косову нико не живи под ведрим
небом.

Сада је облачно време.

Косово је у Србији.
Али, на жалост, Србија није на Косову.

Албанци су чудан народ.
Напустили су радна места, школе, ин-
ституције...

Сада напуштају и своје куће.

Најзад смо угледали светло на крају
тунела.

Нажалост, та светлост је од експлозија
бомби.

Наш народни непријатељ је народ.

Па шта, ако нас нападну.
Ми ни у том рату нећемо учествовати.

Син је неспособан за рат, али је зато
отац способан да изазове рат.

Косово је најскупља српска реч.

На речима.

Потпредседник савезне владе Зоран
Лилић каже:

"Неће бити мобилизације."

Али, зато се наставља дебилизација!

Спасиоци су стигли у последњи час.

Да све упропасте.

Док народ гледа у небо, они завршавају
послове у подземљу.

Боја Демократске странке је жута.

То је одлично изабрана боја, јер и говно
је жуто.

Што се буните?
Вођа поштује зловољу народа!

Бранићемо се свим средствима.
Камењем, летвама, ланцима...

Бивши члан Председништва бивше
државе Борисав Јовић написао је књигу:
"Последњи дани СФРЈ".

Дошло је време за друго издање, под
називом:

"Последњи дани СРЈ".

Живимо у бурним временима.
Постоји реална опасност да велики број
људи падне у ватру.

Председник је много урадио за Србију.
Преостало је још само да нас поново
дигне из пепела.

Празне главе су на нас окренуле бојеве
главе.

Таман помислимо да је све упропастио,
кад - вођа докаже да може далеко више.

Полиција се повлачи са Косова.
И распоређује се око Дедиња.

Косово је српски Јерусалим.
Претворили смо га у Зид плача.

То што сте пали у ватру, још не значи да
сте постали Ђордано Бруно!

Срби никада нису живели у робовлас-
ничком периоду.

Све до сада!

Из турског министарства одбране саоп-
штено је да ће на Косово доћи и турски во-
јници.

Исплатило се чекање.

Шест стотина година смо чекали на ре-
ванш.

Да би Срби пружили жесток отпор,
потребно им само жестоко пиће.

Председник је постао карикатура.
Зато што је без речи.

Љубав је слепа.
Вођа толико воли народ, да је од нас
направио слепце.

Ни мрва није згазио.

Али, зато људе...

Осуђена је била невина.

Све док није почео истражни поступак.

Председник треба да се обрати нацији.
Пре детонација, још док га грађани
могу чути.

Он је неваљало дете.
Стално тражи да једе.

Срби се враћају својим коренима.
Поново ћемо јести корење.

После говора потпредседника владе
Србије Војислава Шешеља у Скупштини
Србије, неодољиво се наметнуо закључак:
"А сад, свако у своје склониште!"

Временска прогноза за Србију:
"Облачно, са повременим падавинама
бомби."

Од судбине се не може побећи.
Нарочито ако се креће надзвучном
брзином.

Сви Срби у једном склоништу!

Пола Србије гладује.
А пола верује ТВ дневнику да је сита!

Докторе, да ли сам ја Србин?
Ја мислим другачије!

Коначно ћемо разбити медијску блокаду.
Захваљујући бомбардовању, цео свет ће
чути за Србе.

Левичарско-радикалски резон:
Па шта ако ће бити који милион Срба
мање?!

Битно је да буде који милион више на
нашим рачунима.

Србијом влада троглава аждаја.
Три главе, а ниједан мозак!

Комунисти педесет година уништавају
земљу.
Сада им и НАТО стиже у помоћ!

Нису сви комунисти лопови.
Има међу њима и убица, разбојника,
силеџија...

АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ

ПЕТА КОЛОНА

БРОШИРАНО
ФОРМАТ 12 x 21 ЦМ
ЋИРИЛИЦА
БРОЈ СТРАНА 112
ЦЕНА
САМО 15 ДИНАРА

КЊИГА СЕ МОЖЕ
НАРУЧИТИ НА ТЕЛЕФОНЕ:
628-242 И 620-891, ИЛИ
КУПИТИ У РЕДАКЦИЈИ
"СРПСКЕ РЕЧИ", ВУКА
КАРАЏИЋА 8 (ПРВИ
СПРАТ), У КЊИЖАРИ
"СРПСКЕ РЕЧИ", УГАО
ЧИКА ЉУБИНЕ И ЗМАЈ
ЈОВИНЕ УЛИЦЕ, КАО И НА
КИОСКУ ОПОЗИЦИОНЕ
ШТАМПЕ У СРЕМСКОЈ

Мислили смо да после пада на
дно не може бити горе.
Е, сад идемо у подземна
склоништа!

Безбожници су нам приредили
ватрено крштење.

Сумњив сам, јер сам ухваћен на
делу.
Радио сам!

Максимално смо се соли-
дарисали са нашом браћом преко
Дрине.
И ми ћемо бити бомбардовани!

Рођен сам са тешким хендикепом.
Рођен сам у Србији.

АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ

ПЕТА КОЛОНА

АФОРИЗМИ

СРПСКА РЕЧ

"Књигом
афоризама "Даћемо ми вама демократију"
Александар Чотрић осведочио се као
књижевни стваралац од угледа и показао сву
раскош свог бриљантног књижевног талента.
Том збирком афоризама Чотрић је сигурним
кораком ушао трајно у нашу сатиричарску
књижевност која, барем када је о афоризму реч,
неспорно спада у светски врх."

(Др Јовица Сивојановић,
у "Београдским новинама")

"Александар Чотрић је критичар без вре-
менске дистанце. Он оштро засеца у политику
као феномен обмане времена садашњег.
Иронијским парадоксом удара право у срце
политичке преваре. Да би се истакла
уверљивост апсурда, афористичар посеже за
црнохуморним "нијансирањима". Тај тон прису-
тан је и у новој ауторској књизи "Пета
колона"."

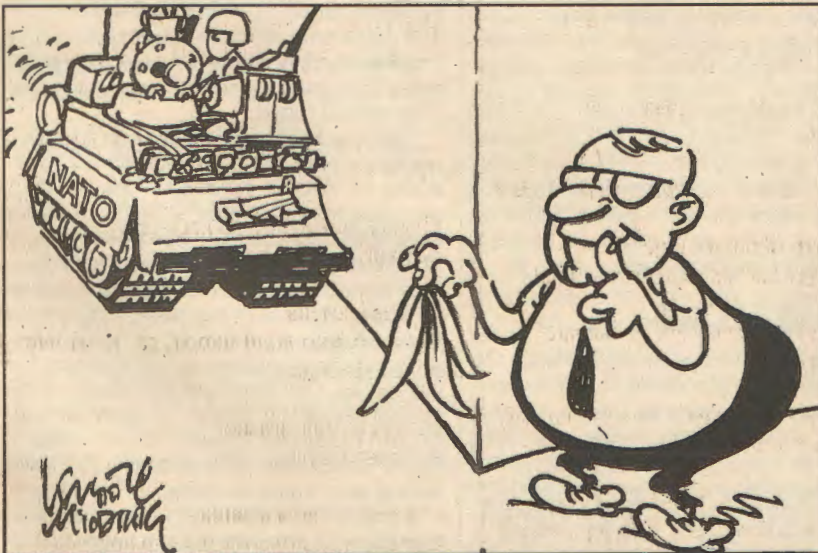
(Проф. др Рајко Божовић,
у сатиричнику "Данџа")

"Несумњив је квалитет Чотрићевих афоризама
што они нису начелни и уопштени, већ врло
конкретни и непосредни. Чотрић је сатиричар чија
су перцепција, сензибилитет и говор непосредни и
који зна да је директан тон - пола афоризма."

(Сивојан Ђорђевић,
у "Књижевним новинама")

"Политички ангажман аутора баца дугу сенку
на његово (литерарно?) дело, јер је у контрадик-
цији с улогом коју би афористичар требало да
има. Ако је афористичар човек изостреног ока
и слуха за беспопштедну критику свега око нас, с
брзом реакцијом и лапидарним начином изра-
жавања, онда Чотрићев партијски ангажман и
задачи сметају афористичару Чотрићу."

(Срђан Д. Сивојановић, у "Нашој Борби")

Поводом серије текстова којима се Ваш цењени лист бави, политичком биографијом Добрице Ћосића, принуђен сам да Вам, као непосредни учесник неких помињаних догађања, укажем на низ нетачности, делимичних или погрешних објашњења, која - ако су и остали подаци слично прикупљани и сличне вредности - значајно обезвређују платформу на којој почивају недавно изнешени ставови лидера СПО, утемељени на драматичним збивањима на Косову и Метохији.

Корени грешака на које желим да укажем налазе се у више могућих разлога: или се аутор ослањао искључиво на врло популарне, али непоуздане изворе; или му је черечење Добрице Ћосића искључива намера (а, у том смислу све је добродошло), што је његова лична ствар и нема никакве везе са овим текстом.

Али, почнимо са цитатима:

"Негде, 1984. или 1985. године, Ћосић креће у акцију манипулисања и за своју политику и освајање власти инструментализовања Срба са Косова, што представља прави почетак велике трагедије која сналази све народе Југославије: велике злочине и геноцид, велика рушења и разарања која Срби врше над Албанцима, Муслиманима, па опет Албанцима; која се окончава вођењем ратова и катастрофалним поразима Срба у три рата, са Словенцима, Хрватима и Муслиманима и актуелним четвртим ратом који траје на Косову; затим изоловањем српског народа из међународне заједнице, из Европе и света, опстајањем социјализма само у Србији од свих земаља Европе; тешким животом, немаштином, криминалом, одласком у свет народа у најтежи и најгори положај у својој историји. За све те несреће прави почетак је Ћосићева процена да у борби за власт, за спасавање социјализма и за коначно и дефинитивно решавање српског националног питања (наравно, по познатој Ћосићевој шеми) није довољно окупљање уског круга интелектуалаца у институцијама паралелне власти, око алтернативних пројеката и слично, већ да је потребно у све то укључити народ. Најпогоднији за ту улогу, по Ћосићевој замисли, били су Срби са Косова".

ПИТАЊЕ ЈЕ САД

Цитирани редови најбоља су илустрација стања свести писца, клиничка слика фамозног српског мазохизма - појава, која се у драматичним збивањима од 1990. године до данас, могла видети једино код Срба, што је свакако феномен јединствен у свету.

Занемаре ли се притом, сасвим произвољни и олако донешени закључци о узроцима рата у Словенији, Хрватској и Босни, неизбежно се намеће питање: да ли је заиста могуће да се чак и појава тзв. ОВК (разарања и геноцид који Срби врше над Албанцима!) приписује Ћосићевско-Милошевићевској "Инструментализацији косовских Срба"!

Зар је могуће да аутор цитираних редова још увек није схватио чињеницу да је током неизбежних ломова на тлу некадашње СФРЈ, највећа несрећа српског народа била управо у томе што су "српско питање" заступали комунисти (али, без Добрице Ћосића) и што је Србија - за разлику од Словеније, Хрватске и Босне - имала најгори могући кадровски избор?

Погрешно и злонамерно

То је суштина несреће која је почела у Книну, а довршава се на Космету.

Аутор Ћосићеве новије политичке биографије наводи даље:

"У књизи 'Лоре Силбер и Алена Литла "Смрт Југославије" стоји... У тајности подстакнута од стране Ћосића, група косовских Срба, незадовољна својим положајем, почела је да се организује".

Природу намера аутора овде амнестирају површно, глупост и незнање госпође Силбер. Закључак је потпуно нетачан (иако је, можда, у функцији - а свакако јесте - идеја гђе Силбер). Године 1984. Добрица Ћосић не да никог више не инструментализује, него он у то време никог више и не може да "инструментализује" будући да касни путних двадесет година: косметски Срби почели су да се "у тајности организују" још давне 1972, и то не против Шиптара (који представљају невољу секундарног значаја) већ против комунистичке власти коју, из објективних разлога сматрају највећим непријатељем српских интереса на Косову и Метохији, а наравно и у Југославији. То је чињеница. Космет је током 1972. једини југословенски простор на којем се појављују хирилокар писани антикомунистички леци. Популарна метохијска крилатица у то време гласи: "Био Дуче (Мусолини) или Дућ (Душан Мугоша), Србину је увек лоше".

Дакле, ортодоксни комуниста - а он то заиста јесте - Добрица Ћосић, по природи ствари, сасвим сигурно није могао у томе имати никаквог удела.

У сличне дубиозе и погрешна закључивања увлачи и позивање на господина Славољуба Ђукића и његову књигу "Човек у свом времену". Такозвани "разговори са

Добрицом Ћосићем" најбоље показују колико је Добрица Ћосић заправо био изван описаних догађања - нарочито када се ради о 1985. и настанку "прве партије косовских Срба". Ова петиција - не "2. 016", него "2.011" - ни пошто није "обелодањена" у "Књижевним новинама", новембра 1985. године - уз детаљан родослов - објављена је прво у "ТВ Новостима", затим децембра исте године у "НИН"-у, па тек онда као познато штиво, 15. јануара 1986, у "Књижевним новинама".

ЋИРИЛИЧНА СЛОВА

Добрица Ћосић није писао ову Петицију. Он је посредно и знатно касније сазнао за њено припремање, али је није писао, није је редиговао, нити је на било који начин у "потaji" учествовао у њеном уобличавању. Исту је жељама, сугестијама и предлозима косметских Срба приредио и обликовао Рајко Ђурђевић, бивши новинар "Дуге" и "НИН"-а. Текст је прекуцан у Косову Пољу, у кући Косте Бу-

латовића који ће касније - као и писаћа машина на којој је текст био откуцан - такође у погрешној интерпретацији чињеница и збивања, постати актуелан дана 2. априла 1986.

Такозвана "Петиција 2.011" ни пошто није представљала први акт логичне побуне косметских Срба. Своју прву сличну петицију Срби са Косова и Метохије написали су и почели да потписују још 1981. године - непосредно по првим великоалбанским демонстрацијама од 11. марта исте године - а у то време, признаће хроничар Ћосићевих политичких неподопштина, Добрици Ћосићу није било ни на крај памети да улази у акцију "манипулација и инструментализовања косовских Срба". Узгред, потписивање ове прве петиције обустављено је због оклевања, страха од свуда присутних доушника режима и - захваљујући овим разлозима - малог броја потписаних.

Помињани Коста Булатовић никада није био никакав "лидер косовских Срба", као што то нису ни помињани Мирослав Шолевић, Бошко Будимировић и други. Коста Булатовић био је "први међу једнацима" и стицајем околности најспремнији да своје име приложи као контактну адресу евентуалним реакцијама на петицију.

Коста Булатовић пуким је случајем ухапшен у Косову Пољу - требало је да буде ухапшен у селу Велика Хоча, заједно са сада покојним Радојем Спасићем који је био активиста Покрета у Великој Хочи. Разлог хапшења био је прикупљање потписа за Петицију, а "компромитијући материјали", нађени приликом хапшења, били су - примерак делимично потписане Петиције, једно писмо дуковника у пензији Радисава Филиповића и један предатни сребрњак са ликом Краља Петра Првог Карађорђевића!

У истражним радњама и претресу, који су следили, посебну пазорност и сумњу службеника СДБ изазвала је писаћа машина и то због - хириличних слова!

Хапшење Косте Булатовића који је уживао значајан углед и поверење косметских Срба (а и сада га ужива), изазвало је велико узнемирење и довело до првог великог спонтаног окупљања грађана пред његовом кућом, у Шкерчиној улици број 3 у Косову Пољу. Није било никакве "инструментализације" - постојао је само страх од сутрашњице. У покушајима ослобађања из истражног затвора у Призрену није било никаквих политикантских манипулација. Ови покушаји одвијали су се редовним законским путем - ангажовањем адвоката Велимира Цветића из Београда и Крсте Танасковића из Призрена и улагањем захтева за пуштање на слободу.

У међувремену, број окупљених увећавао се паралелно са ширењем вести о самом хапшењу, па је 3. априла у позним вечерњим часови-

ма, делегацију пријатеља и рођака био принуђен да прими Кољ Широка. Сусрет је закључен познатом комунистичком флоскулом о "независном судству" и "потреби да судски органи одлуче у законским оквирима" (!) Како је, међутим, број окупљених током 4. и 5. априла остајао све већи, преливајући се у судске улице, па чак и на део пута Пећ-Приштина, то су тадашња политичка руководства САП Косова и СР Србије дошла до закључка да је најразумније ослободити Булатовића, који је 6. априла пуштен из затвора. Добрица Ћосић није имао икакве везе - а објективно, није ни могао имати никакве везе, ни са Булатовићевим хапшењем, ни са његовим пуштањем на слободу. Околност да су 4. и 5. априла поједини Косовци посетили Ћосића, не значи апсолутно ништа. Косовци су током та два дана посетили многе грађане Београда - функционере, новинаре и јавне раднике - укључујући и г. Вука Драшковића.

НИЈЕ МОГАО И ВУКОМ

У превирањима која су се на Косову и Метохији одвијала током 1985. и 1986. године, људи са тих простора носили су у себи веома свеже утиске на последње догађаје: убиство Данила Миличића, у Самодрежи; случај Мартиновић; масакр ексхумираних српских беба на гробљу у селу Стровце код Обилића; напад на монахиње у Грачаници и Девичу; сакаћење игуманије Параскеве; убиство четворце милиционера у селу Горње Преказе код Србице; небројано много случајева паљења сена и летине на њивама, сакаћење стоке, тровања бунара и слично.

Зар неко заиста верује да се емоцијама тих људи могло "манипулисати" да би коначно изказали незадовољство државом у којој живе?

Окупљање грађана - наравно, без знања Добрице Ћосића - догодило се и поводом подмукло смишљене експропријације ливада у српском селу Бресје код Косова Поља, а све то наводно у циљу проширивања железничког чвора Косово Поље.

Окупљања грађана - такође без знања или утицаја Добрице Ћосића - догодило се и поводом бруталног премлаћивања најмлађег члана породице Шарић из села Меће код Ђаковице, чијег је оца недавно пре тога, на кућном прагу, убио сусед Шиптар само зато што је последњи преостали Србин у селу! Своје присуство поменутом окупљању (и доношење помоћи) најавио је том приликом и г. Вук Драшковић, чији је долазак у кућу поменутог Косте Булатовића очекиван тога дана до позних поподневних сати.

Добрица Ћосић свакако није "манипулисао" г. Драшковићем.

Тврђња да је косовским Србима "манипулисано" током 1984. и 1985. (па чак и 1986) у најмању руку је неодговорна. Наравно, ако се не занемаре апсолутно непознавање ситуације, прилика и збивања на Космету. У периоду између 1941. и 1984. Срби са Космета имали су за собом пуне четири деценије најтежих искушења и разлога за уверење да живе у - туђој земљи. Доживели су и памтили: геноцид и протеривање, губитак својих имања и кућа, брисање границе са Албанијом и стварање "велике Албаније", масовну и ничим контролисану инвазију шиптарских узурпатора и пљачкаша на простору Косова и Метохије, Уредбу о забрани повратка на своја имања, устанак Шабана Полуже, поновљене прогоне, убиства и пљачку, присилно праштање ратних злочина и принудну имплементацију комунистичке стратегије "братства и јединства", колективизацију у циљу етничког чишћења Покрајине - време формирања великих пољопривредних

газдинстава, која су у Метохији, насилно и уз сарадњу с милицијом, прогутала више од половине српских имања, свеобухватну албанизацију Косова и Метохије, период мајоризације која је Србе маргинализовала у свим сферама свакодневног живота - економски, политички, верски, па чак и језички, демонстрације 1968, демонстрације 1981, Устав из 1974, насељавање Шиптара и организовану државну отимачину српских имања и кућа у корист "политичких емиграната" из НСР Албаније, безбројна насиља, физичке нападе, силовања, паљевање, убиства и шиканирање од стране Шиптара - све то уз благонаклон став - па чак и посредан подстицај од стране актуелне покрајинске власти.

НИКО НЕ СМЕ ДА ВАС БИЈЕ

Тврђња да је експлозија револта људи, који су све ово преживели у једном људском веку - "инструментализација" и "манипулација" од стране Добрице Ћосића, у најмању руку је злосторна, ако не потпуно бесмислена. Она, заправо, амнестира све шиптарске злочине према Србима и посредно оптужује Србе за беспримерене претње њиховој сопственој држави. Тврђња је лишена свакога основа, управо као и теза по којој је - заслугом Добрице Ћосића - "Србима са Косова и Метохије пружена комунистичка димензија".

Аутору ове тврђње наравно, није познато да је родоначелницима српског покрета на Косову било сасвим јасно да су прави непријатељи српског народа заправо комунисти - Шиптарски проблем само је објективна последица - и да управо комунистима треба да захвале што су на тлу сопствене националне државе доживљавали од фаворизоване националне мањине. Називати "инструментализацијом" логичну људску побуну против појаве каква никад није забележена ни у једној земљи света, неодговорно је, брзоплето, па у временима када се такве тврђње појављују - чак и неморално.

Управо је из круга ових људи - којима је Добрица Ћосић наводно, пружио "комунистичку димензију" - настала још 1972. серија антикомунистичких летака, који су растурали широм Космета и северне Црне Горе. Из круга ових људи потекла је иницијатива обнову цркве св. Николаја која је у Косову Пољу све до 1975. године служила као - житни магацина! Људи из ове групе били су још током седамдесетих година изложени од стране СДБ-а, различитим непријатностима, и опасностима хапшења. Ови људи били су потпуно свесни своје политичке репутације и подозривости комунистичког режима, па је акција око "Петиције 2. 011" вођена између осталог, и преко Акционе конференције СК Седамнаесте Месне заједнице у Косову Пољу, чији је председник у то време био, такође поменути Мирослав Шолевић - касније депортован у Ниш. У сличном циљу, покрет је касније регрутовао и људе који су уживали поверење режима - Богдана Кеџмана, првоборца Ђуру Баука, пуковника милиције Миодрага Шпаравала, Љубицу Ђекић, звану "партизанка" и многе друге. Била је то нека врста политичке мимикрије, типична за времена у којима се одвијала.

Добрица Ћосић јесте био у току неких збивања на Космету, али нипошто као "инструментар" или "манипулатор", већ само као један од оних који су Косовци повремено обавештавали о својим намерама и плановима. На сличан начин ствари су сазнавали и неки београдски новинари, али и део актуелног руководства Србије: Иван Стамболић, Никола Љубичић, Петар Грачанин, Веља Марковић, Жика Драгојловић, Душан Чкречић и други.

Добрица Ћосић није представљао изузетак. Али, ни правило.

Такође, потпуно је нетачна и теза, која је лансирана углавном из редова салонске београдске опозиције, према којој су "Милошевића на власт довели косметски Срби" - а која се, веома често и веома неодговорно, већ пуних девет година експлоатише у различитим приликама. Милошевића су многи доводили на власт. Између осталог и двособан стан у улици Саве Ковачевића, у Београду; син Марко као обичан ученик основне школе "Свети Сава" - чињеница да живи и појављује се у јавности као први од високих партијских функционера чије непосредно окружење није оптерећено разметањима и луксузом. (У то време, чак је и пресељење у Толстојеву улицу објашњавано као "мера безбедности").

Косметским Србима нимало случајно није речено: "нико не сме да вас бије". За мање од једне године, три пута су били млађени пендрецима шиптарског ПСУП-а: у ноћи између 19. и 20. јуна 1986, на путу Пећ-Приштина, код села Долца; 20. јуна 1986. у селу Враголије, код Косова Поља и коначно, 27. априла 1987, код Дома културе у Косову Пољу. Порука је, дакле, смишљено или стихијски - пала на веома захвално тле, а аудиторијум предестиниран да је прихвати и за кратко, митологизује. Осим тога, у временима наговештења великих промена и ломова у источној Европи и СССР-у, Милошевића је пратила (можда сасвим свесно исконструисана) популарна заблуда, према којој је он "либерални националиста" и "само привидно комуниста, због окружења у којем функционише". Такво је уверење, поред осталих, делио и др Веселин Савић, у чијем су се стану, у Крушедолској број 1-а, у Београду, окупљали готово сви српски дисиденти, потписиване петиције за ослобођење политичких затвореника и први пут читајући нацрти програма свих опозиционих странака које су се конституисале у Србији.

ПОМОЋ МУ НИЈЕ ПОТРЕБНА

Дакле, ако је једној погрешној процени подлегао значајан део српске политичке елите, онда је тешко видети разлог због којег би свесно одолео измучен и обезнађен српски народ на Косову и Метохији, којег у највећем делу представљају обични земљорадници.

У сваком случају, појединост коју одређени теоретичари не знају, или је свесно избегавали - Милошевић није још ни почео да консолидује своје освојене позиције када су му представници косовских Срба, усред његовог кабинета у лице рекли шта мисле о њему и када су залупили врата за собом; прочитали су га пре свих других. То је заправо и био разлог што је разбијање тих редова са Космета постао приоритетан задатак Милошевићевих преторијанаца, што су дефинитивно маргинализовани сви мислећи људи, што су на брзину формиран и разни "Божури", "Постојбине" и "Завичаји", што је организовано каменован први митинг СПО у Косову Пољу и што се данас, у овом тренутку, као главни Милошевићеви кореспонденти за преговоре о статусу Космета појављују: бивши пословођа есоске продавнице у Варварину, и човек који је своју каријеру започео као кафе куварница у општинском комитету СК Приштине.

То је, дакле, једина права истина о косметској драми и Србима са Космета.

Што се Добрице Ћосића тиче, уверен сам да му моја помоћ није потребна.

Предраг ЖИВАНЧЕВИЋ, БЕОГРАД

Истина о благу Карађорђевића

Ових дана у "Гласу јавности", од 15. до 22. 9. 1998. објављена је репортажа о наводно великом благу Карађорђевића које је малолетни Краљ Петар Други Карађорђевић у априлу 1941. покушао да изнесе из ратног вихора тадашње Југославије. Наслови и поднаслови репортаже гласили су: "Благо Карађорђевића заголицило Хрвате, Како су фашисти преотели краљеву благо, Краљеву злато поклоњено Павлићу, Ратна потера за краљевим благом, Броз на трагу краљевог блага, Манастир је чувао краљеву благо..."

Овакви и слични наслови и поднаслови нису новост. Они су се појављивали свих ових 50 година владавине комуниста којима се желе оправдати неуспеш њихове погубне политике и владавине. Да се код обичног народа усади утисак да су за сва страдања, беду и сиромаштво криви Карађорђевићи и тада малолетни краљ Петар Други. Јер, је по комунистима краљ побегао из земље оставивши народ да пати и одневши све његово благо, које су приликом бекства отели разни окупаторски агенти.

Овакви наслови увек па и сада имали су за циљ да забаве широке народне масе и да кривицу свале на двор Карађорђевића. Како би да није било краља Карађорђевића у овој земљи владало благостање које би они, комунисти обзбедили.

Шта је заиста истина у свему томе?

Народна банка Краљевине Југославије 1939. имала је златне резерве око 57 750 кг. Те златне резерве биле су упаковане у 1 050 сандука по 55 кг и све до 1939. налазиле су се у трезорима банке. Тадашња Краљевина Југославије била је чланица свих важнијих међународних организација, па то за те организације није била тајна. С обзиром на то да је фашистичка Немачка све више претила светским ратним сукобом, тадашња влада Краљевине Југославије донела је одлуку да главнину својих златних резерви пребаци у националне банке Велике Британије. То је и учињено 1939. године. На један од разарача Ратне морнарице уговорено је 1 000 сандука са по 55 кг односно 55 тона злата. Доласком разарача са златним товаром у Велику Британију, Британци су саветовали да се то злато, због могућег ратног пожара, пребаци у националну банку Америке. Јер су и они (Британци) своје златне резерве пребацили у Америку.

После другог светског рата то злато је враћено Брозу, односно, Брозовој Југославији. Важно је напоменути да је један део злата задржала америчка администрација ради неких Брозових обавеза.

Сва документација о том злату и сада постоји у архивама Народне банке, садашње Југославије. Никада до сада нису обелодањена, јер комунистима не одговара права истина.

У априлском рату 1941. избегличка Влада са собом је понела остатак од око 2, 75 тона. Поред злата, влада је са собом понела и више врећа папирног новца који су били у трезорима Народне банке Краљевине Југославије. Транспорт је имао посебан владин конвој. Малолетни краљ Петар Други са делом дворске пратње, придружио се (прикључио) владином конвоју. Ствари краља Петра Другог биле су упаковане у око десет кофера са једним посебним окованим сандуком у којем су биле дворске драго-

цености. Док је у коферима била упакована гардероба и личне ствари. Није било уметничких слика велике вредности. Није било никакве Рафаелова слика како се то помиње у репортажи у "Гласу јавности". Краљ Александар Први Карађорђевић у својој колекцији уметнина није имао ни једно Рафаелово платно. Аутор ових редова 1989. године лично је детаљно прегледао оригиналну пописну књигу дворских уметника која је оформљена 1924. године у коју су уписани сви вредни предмети набављени до 1940. године. То се може видети и у оставинским судским списима Среског суда за град Београд под бр. О бр. 428/34 од 8. маја 1940.

Да је малолетни краљ Петар Други са собом понео само гардеробу и личне ствари са једном ташном у којој је била извесна сума личног новца и вредносних папира домаћих и страних компанија а које је наследио од свог оца (видети судске списе 428/34 од 8. маја 1941. године) Никакво краљевско благо Краљ није са собом носио нити га је имао.

Аутор ових редова имао је прилике да пре десет година обави разговор са господином Антоном Слатким, сада покојним, који је у дедињским дворovima у време краља Петра Другог био управник паркова и свог техничког особља. Господин Слатки је са својим радницима паковао краљев пртљаг пред његов одлазак. Господин Слатки ми је испричао да никако није могао сазнати шта се налазило у окованом сандуку.

Што се тиче злата које је са собом понела влада у избеглиштво, 50 сандука у тежини од око 2,75 тона, задесила је судбина да су 45 сандука око 2,5 тона заплениле немачке окупационе власти, док су четири сандука од око 220 кила савезници вратили Брозовој Југославији после Другог светског рата. Проблем је остао у враћању четири сандука од око 220 кг које су отеле италијанске окупационе власти. Један сандук, од тих педесет, био је сакривен у манастиру Острог, који су брозови комунисти пронашли 1951. и вероватно предали Брозу и Белом двору.

Са једним сандуком државног блага, краљ Петар Други оставио је у манастиру Острог оковани сандук који је понео из дедињских двора.

Шта се налазило у сандуку који је краљ Петар Други оставио у манастиру Острог?

У том сандуку су се налазиле хришћанске светиње: рука светог Јована Крститеља, Ставрогоска са делом часног крста и Икона пресвете Богородице. У сандуку се налазила и вредна нумизматичка колекција. Хришћанске светиње и нумизматичка колекција дата је краљу Александру Првом Карађорђевићу на чување од стране његових рођака, царске породице Романових. Романови су предвиђали своју пропаст под налетима Лењинових бољшевика па су те црквене хришћанске светиње поверили уз аманет краљу Александру Другом.

Краљ Петар Други је у априлу 1941. преноћио у манастиру Острог. Тада је малолетни краљ, по савету краљице Марије сандук са хришћанским светињама оставио у манастиру не желећи да га носи из земље. Сандук је закопан у соби испод патоса архимандрита Леонтија. Брозови комунисти су тек 1951. године открили где се налази сандук са хришћанским светињама. Злато и нумизматичка колекција, вероватно је завршила у Белом двору код Броза, док су хришћанске светиње гурнуте у неки магацин.

Сада се те хришћанске светиње налазе у Цетињском манастиру. Високи црквени великодостојници и Његова светост српски патријарх господин Павле први пут су те хришћанске светиње видели на Лучицима 1993. године, у цетињском музеју за време ванредног заседања Светог архијерејског сабора. Пре тога нису ни знали да посто-

је, нити да се те светиње налазе у нашој земљи.

После мучког убиства краља Александра Другог Карађорђевића у Марсеју 1934. године, надлежни судски органи су за непуних месец дана пописали сву његову имовину. Комплетна оставинска расправа завршена је у среском суду за град Београд. Сва та документа заседања су под бројем О. бр. 428/34 од 8. маја 1940. године. Документа се могу видети у Задужбини краља Петра Првог Карађорђевића на Опленцу или у Архиву Југославије Фонд управе дворских имања под ознаком Ф 74. То значи да краљ Петар Други није имао никакве тоне краљевског блага нити је његов отац краљ Александар Први Карађорђевић имао тајне сефове у швајцарским банкама.

Сигурно је да су разне окупационе војске за време окупације опљачкале велике количине злата и других вредности од других приватних банака, приватних златара и богатих грађана. Сигурно је да су то огромне количине и вредности и да права истина никада неће бити утврђена. Сигурно је да су те плјачке вршили Немци, Италијани, хрватске усташе и многи други, можда и савезници. Али, са тим плјачкањем и са тим вредностима краљ Петар Други и династија Карађорђевића нема никакве везе.

За опстанак Срба и српске државе, после Немањина, династија Карађорђевића је најчеднија и најзаслужнија. Да није краљ Александар убијен у Марсеју 1934. године, а његово убиство је организовао и финансирао Стаљин, Краљевина Југославија би опстала, не би се распала и не би после другог светског рата завладала комунисти.

Не би било Јасеновац, Јадовна и многих других усташких страстишта. Сви Срби би и сада живели у једној држави, Краљевини Југославији која је спадала у најразвијеније државе Европе.

Овим јавно позивам садашњег гувернера Народне банке СР Југославије да јавно објави податке о злату Народне банке Краљевине Југославије.

О злату у трезору и склоништу Белог двора за време Броза које помиње аутор репортаже у "Гласу јавности" неком другом приликом.

Милован Ивановић, Београд

Странка и савез "Врбов клин"

У последње време када се води све жешћа борба против сепаратиста и терориста на Косову, један број "наших" Срба окренуо је леђа српској муци и невољи и ступио у акцију да се придобију грађани за интересе оних који данас представљају отпад на политичкој сцени Србије. Зар је могуће да ти људи за последњих десет година нису с текли неко искуство у политици? Не знају или не виде шта се може а шта не може. Неки од њих наступају са неким програмом за монархију, као да ми немамо странку која је за монархију, па нам треба још једна. Зар нам требају две странке за једног истог краља (личност). Да ли овим новим монархистима треба веровати? Не треба. Зашто? Зато што је њихова појава на политичкој сцени сумњива. Пре се може сматрати да им је циљ, по ко зна који пут, разбити српски народ у жељи да се врати својим коренима - монархији, ко ће знати ко стоји иза њих и ко их шаље на организовање неке странке "Србија-заједно" и "Савеза за промене". Хоће нови монархисти да, раде на ономе што у овом тренутку наноси штету Србији. Навикло је то да ровари, да сплеткари, да не ради, та њихова навика постала је јача од искуства, она их нагони да зло раде.

Да ли су ти партнери савеза "Врбов клин" размишљали пре него што су кренули у некакво партнерство? Нису. Они сад размишљају кад су већ формирали друштво. То је одлика

глупих. Они су тврдоглави, јер све што не знају и што не разумеју кажу да је глупост. Хоће неки програм од 1990. године, а у животу је познато да добар жели бити бољи, а паметан - паметнији. Они хоће да буду онакви какви су били, а то је одлика глупих људи. Та њихова глупост није за смејање (осим Шешелјева) већ за презир, не смемо дозволити да та њихова глупост прође за мудрост. Мудри људи када упадну у глупост настоје да из ње што пре искоче, а ти из "Србија - заједно" немају ту жељу. Они понављају грешке досадашњег опозиционог удруживања. Шта су СПО и Вук зарадили што су се удруживали? Ништа. Шта су изгубили? Много. Сад у СПО и Вуку видимо странку и личност који користе своје и туђе искуство а не навике.

Гледајући ко се све угурао у савез "Врбов клин" можемо закључити да још у Србији има луде памети. Њих је лако на зло навратити, и уместо да помогну СПО и Вуку, они својим понашањем стају на страну социјалиста - јуловаца и радикала. Наш народ не би требало да им верује јер су страшљиви, немоћни, подмукли и глупи. Њихове лудорије ако их следимо могу да нам ову данашњу муку, беду и невољу задрже за дуже време. Они су врло незгодни јер што знају погрешно знају, они желе да нас воде у мрачну прошлост и неизвесну будућност као и у лошу садашњост.

До сада се показало да је глас СПО и Вука глас здравог разума. Ако странке опозиције не могу да се сложе по неким питањима, онда је логично да мање странке прихватају политику веће и да се утапају у већу (СПО): Ако они мисле да ће добити гласове за себе, тако што ће нападати СПО и Вука грдно се варају, тек сад видимо због чега Вук и СПО нису успели у преузимању власти, зато што су били окружени незналицама и издајницима. Све што се одметнуло од СПО и Вука је отпао, а зна се коју цену има отпад. У жељи да постану неко и нешто основаше лошију странку и савез а напустише бољу. Ти ранији сарадници СПО и Вука који су искључени из странке треба сада да подвију свој реп, да га сакрију а не да млате са њим и да га дижу увис. Видели смо шта нам се 1945. године догодило кад су слуге постали господари.

Ти из коалиције "Врбов клин" су помогли да нам дође ова данашња невоља и опасност. Погледајте ко чини и ко је на челу "Савеза за промене" Милан Панић (неоспорно је да има пара) не би било лоше кад би хтео да напише књигу како може Србин да се обогати у Америци. Али, у политици а изгледа и као човек, нема карактер. Овде мислим на његов однос према Вуку. Зар је заборавио Вукову доброту према њему, кад се он повлачи са листе за председника Србије у корист њега, и када му на митингу пред 200.000 присутних упућује речи: "Мој Милане, јабуку са гране"? Можете Вука упрљати али га не можете претворити у блато. Морате знати да ће Вук и после своје смрти бити користан. Панић није заслужио да продужи живот у политици. Ако Панић жели да помогне свом народу, то ће најбоље постићи да се мане политике и сарадње са лошим људима.

Деда Аврам нема образа, нек се сети како је брљао и забрљао у коалицији "Заједно" и шта сад тражи, каква је он сигурност? Никаква. Ко ме он то хоће да помогне? Нико ме. За њега важи она народна изрека: "Путуј игумане не мисли на манастир". И Панић и деда Аврам су се показали као еготисти, ипак они више мисле о себи него о нама мученицима. Батић, Ђинђић, Маројевић, Илић су сви једнаки - немају карактер. Њихове школске дипломе не чине их великим. Њихова политика само може да нас води у пропаст. Њихова памет само прави глупости. У њихову истину не треба веровати.

Истина о њима је избила на видело и ако је нико није тражио. Њихова истина и циљ је за нас заблуда. То су људи болесног духа. Дуго су лутали док својим странкама и савезима нису дали име... То им име не одговара, нити су они Србија нити они могу бити заједно, нити они хоће промене, једном речју они су као рогови у врећи. Могу они да мисле шта хоће, али не могу да раде шта хоће. Они су уображени политичари, мисле да ће са некаквим новим именима постићи велики политички успех, до сада, од 1990. године, није било случајева да они који су кочничари и разбијачи народне слоге, могу радити и бити заједно. Од тих људи нећемо имати користи, зато што дуго леже будни, и који се дуго не буне и ако су устали.

Рачунају на успех, тако што ће подвалити Вуку и СПО. Још нису успели да постану људи а мајмуну је успело да постане човек. Данас се не може сматрати за успех дружење са странком и савезом "Врбов клин". У свом "новом" наступању пред нама грађанима много оговарају СПО и Вука и њихове присталице, тиме се само служе приземни политичари. У свом свакодневном деловању настоје да придобију људе ЗСПО, али не и оне који су са СПС, Јул и СРС. Било би интересантно када би рекли чији циљ желе да остваре, ко их је гуруно у рат против СПО? Неће да признају да је СПО створен за народ и због народа. Трновит је пут СПО и Вука. На том путу многи су проверени остали или пропали. Ту се показала њихова снага. Бивши чланови су гори од непријатеља СПО. У СПО се мора радити, трпети и борити се, ко то не може да поднесе нека путује.

Они који је СПО одстранио из својих редова, траже сада неки нови пут и због тога су се нашли на страипутици. То су људи слабог карактера и постали су лак плен оних који желе да велике идеје СПО и Вука о богатству и срећи народа као и о демократији у Србији пропадну. Тога су СПО и Вук свесни и неће моћи да им било шта засметају. Уздају се у то да јавност пре прихвата лаж него истину, јер лаж делује забавно а истина је строга, спора. Незадовољници не могу бити верни пратиоци било које партије или покрета. Њихови циљеви су себични и од њиховог заједништва и савеза нема ништа, то је позната ствар. Они су СПО волели због користи и зато им није тешко да га замене другом партијом и савезом. Они су равнодушни према патњама Србије и њеног народа. Они не гледају у своју прошлост и због тога неће моћи извући никакву поуку за будућност. Договорили су се да својим наступом трују садашњост и да замућују будућност. Ти који су истерани из СПО (логично је да партија чисти своје редове) треба да се луте на себе а не на СПО и Вука. Упорни су да не признају да су погрешили, а то је за нас доказ да данас нису паметнији него јуче. Неће они да раде оно што је пристojно. Велико је задовољство и срећа слушати Вука.

Ти из "Србије-заједно" и "Савеза за промене" нису постигени јер сене стиде онога што данас раде. Они знају да раде на штету будућности свог народа. Они могу усрећити свој народ кад се одрекну било какве партије и кад те своје партије распусте. То су људи који кључају на ниској температури. Вук мора да тражи путеве и начине како да оствари програм СПО, путеве од 1990, 91, 92, нису дали очекиване резултате, и зато је логично да се у том правцу мора нешто мењати. Покушало се на разне начине да се ова власт склони и дошло до закључка да се власт мора добити данашњим Вуковим деловањем. Људи из странке и савеза "Врбов клин" ћуте кад се о српској невољи говори, а говоре када се о изборима ћуте, ретко ко има толику пакост. Ко ме је у интересу да се "Врбов

клин" бори за монархију? Размислимо о томе. Сигурно не српском народу и краљу, већ овим данашњим упропаститељима наше традиције, историје, славе и угледа који је стекао српски народ. Ови други монархисти не мисле о монархији, они су за монархију онолико колико ће им то помоћи да дођу до власти (неке) па колико било. Евидентно је да су они против СПО који је од оснивања за монархију. Која је то логика борити се за монархију а бити против СПО? Зар они виде шансу да се обнови монархија ако се сва наша снага усмери на две странке и два пута? Они изгледа трчкарају без циља, можда они хоће да прогласе за краља неког од наших упропаститеља? Њихов циљ је изгледа напредовање у лошем. како могу доћи до циља када се на СПО и Вука бацају дрвљем и камењем? Они нису у стању да владају својим језиком. Куда иду и како иду ка монархији? Очигледно је да странке после СПО које су за монархију нису за монархију, њима је циљ да не дође монархија. Зашто нису на страни СПО који је за монархију. Које је боје њихова монархија?

Српском народу не треба друга странка за монархију, а не треба ни нека друга која је за републику, јер таквих до сада има доста. На шта то личи? Двадесет странака за монархију, двадесет странака за републику, нема двадесет врста монархија и двадесет врста република. Ту нови монархисти показују своје право лице. То су људи који хоће да поправе свој углед тиме што мењају партију, њен назив а не живот и навике.

Позната је ствар да се људи на овом свету држе скупа (заједно) као и код нас у Србији иако се не подносе. Лоше навике из зближују. Рачунају на врћу шансу кад су везани слично као и играчи лутрије кад купују цео блок лозова. Тешко је против олоша се борити. Они су терет овој јадној и напалој Србији. Хоће да се заклоне иза имена, а то је зато што имају комплекс мање вредности.

Живко Росић, Доња Балања

Кошмар Срба

Људски је да се сваки човек нечему нада, само нада у боље сутра одржава ред и људски род. Народ који нема реда, рода, нити пријатеља, нема права ничему добром да се нада.

Имају ли права на срећу они који мрзе и другима наносе зло? Да ли људи који не воле и не поштују своје ближње могу очекивати да вуду вољени и поштовани? Чему да се нада српско племе које живи на сметлишту и кога предводе окрнути мајмуни који су у свађи са целим светом? У шта то да верују они који су се одрекли Бога и својих предака а који се, шаљући своју децу да гину за интересе других, одричу и своје будућности? Да ли су ти јадници свесни пред каквом се мрачном провалијом налазе и каква их страшна страдања очекују? Нико ме није јасно зашто дозвољавају да у њихово име крвожедне барабе пљачкају и убијају неужне људе, кад ће једног дана ту своју глупост скупом да плате? Ти чудни ошамућени људи без осећаја за реалност проклињу друге за своју злу судбину, не желећи да признају да су заправо они сами, својим глупостима, себичношћу и идиотским понашањем, навукли на себе гнев читавог света?

Пита ли се ико зашто је тај болесни народ (заражен комунистичком кугом) толико нерасузан и нигде у свету нема пријатеља. Хоће ли се несрећни Срби на време пробудити из овог тешког кошмара и у последњи час спречити апокалипсу која се нас њима навдила?

Драган Б. Милановић,

**SRPSKA
REC I**

ŠAH

Проблем број 82.

Владимир Јовићевић Јов
Београд
Оригинал

Уређује Владимир Јовићевић ЈОВ

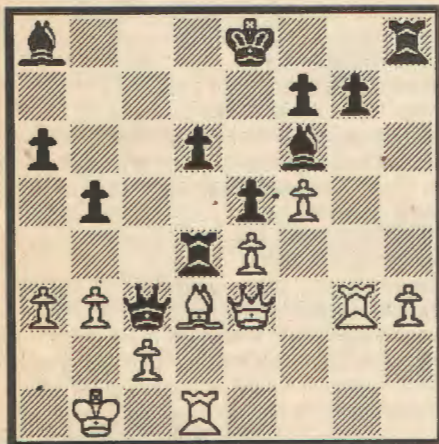
Успех Бугарске

Тридесет трећа Олимпијада шахиста недавно је завршена у Елисти. Изванредан успех постигла је олимпијска репрезентација Бугарске предвођена велемајсторима Топаловим и Георгијевим.

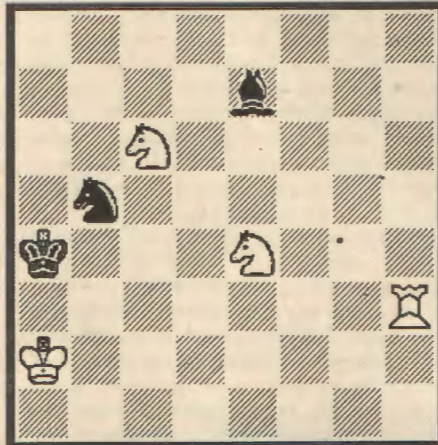

Шибалов (САД) - Георгијев (Бугарска)
Олимпијада, 1998.
Сицилијанска одбрана

1. е4, ц5, 2. Сф3, д6, 3. д4, цд, 4. Сд4, Сф6,
5. Сц3, а6, 6. Лг5, е6, 7. ф4, Дб6, 8. Сб3, Ле7,
9. Ле2, Сб7, 10. Дд3, Дц7, 11. Лф3, х6,
12. Лф6, Сф6, 13. 0-0-0, е5, 14. ф5, е5, 15. а3, х5,
16. г3, Лб7, 17. Кб1, Тц8, 18. х3, Сд7, 19. г4, Сб6,
20. Са5, Ла8, 21. Дд2, Дд8, 22. Тхг1, хг,
23. Лг4, Сц4, 34. Сц4, Тц4, 25. Ле2, Тд4,
26. Лд3, Лф6, 27. Де3, Дц7, 28. б3, Дц5,
29. Тг3, Дц3. Бели предаје (0:1).

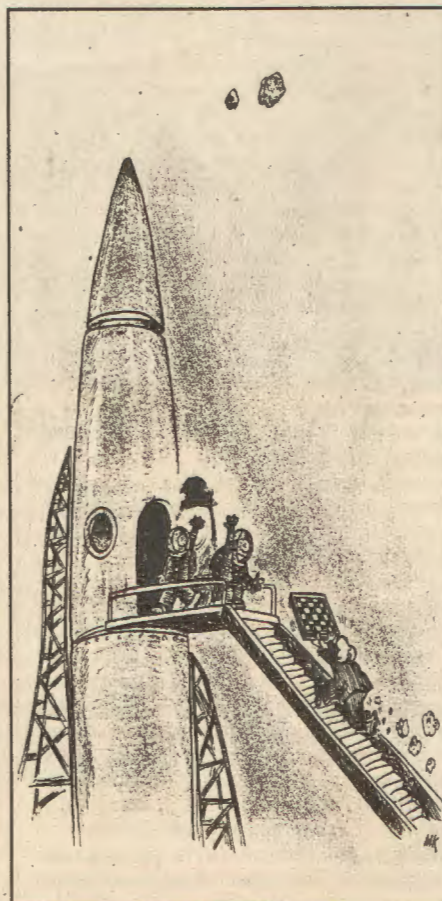

Завршна позиција

Мат у два потеза
(Посвећено Веселину Бошковићу)

Решење Проблема
број 81.
1. Дф6!

SRPSKA REC

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Бољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ:
Илија Давидовић
Сивео Бајић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Александар Чојић, Александар
Цвејковић, Блаица Сиојановић, Бранка
Пламенац, Ђорђо Вукоје (фото), Јелена
Ленголд, Љиљана Шој, Милан Божич,
Милица Ђорђевић, Мирко Дошен
(Вашингтон), Миленко Вучевић, Никола
Бурзан, Силвије Сикавица, Владимир
Јовићевић Јов

ДИЗАЈН И КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА:
D-design

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Бугарски, Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/1, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ:

Бранкова 13-15, 11000 Београд,
тел. 011/ 625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801 - 603 - 4 - 27562 - Спшари ђрад

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ
ВРАЂАЈУ

ШТАМПА:

АБЦ Глас, Влајковићева 6, Београд.
Мишљењем Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01 221/91-01 од
15.2.1991. одређена је стопа пореза од 3%.

ПРЕПЛАТА

Прејшлашу на Српску реч можете
извршити улајшом на жиро-рачун 40801-
603-4-27562, Спшари ђрад, са назнаком - за
прејшлашу - и то за:
3 месеца (6 бројева) - 42 динара
6 месеци (12 бројева) - 84 динара
12 месеци (24 броја) - 168 динара
ЗА ИНОСТРАНСТВО - ЕВРОПСКЕ
ЗЕМЉЕ

3 месеца (6 бројева) - 35 ДЕМ
6 месеци (12 бројева) - 70 ДЕМ
12 месеци (24 броја) - 140 ДЕМ
ЗА ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ 50% ВИШЕ
Информације на телефон
011/620-891, 628-242, 620-968

"SRPSKA REC" НА ИНТЕРНЕТУ

HTTP://WWW.SRPSKA-REC.CO.YU

ИЗЛАЗЕ
ПЕТКОМ

Београдске

Н О В И Н Е

цена 5 динара

**EKSKLUZIVNI
ZASTUPNIK
ZA JUGOSLAVIJU!** company

IZLOŽBENO PRODAJNI CENTAR:

BULEVAK REVOLUCIJE 297 (CVETKOVA PIJACA)

Tel: 424-178, 415-358, 625-949

NEW!

WALT DISNEY

NOVO!

PROGRAM ZA ŠKOLU:

PRODAJA NA VELIKO!

RUKSACI, TORBE ZA PRVAKE, TORBE ZA UŽINU, TORBE ZA PATIKE...

DISNEY PERNICE - OBIČNE I METALNE

DISNEY OLOVKE, REZAČI, LENJIRI, GUMICE, FLOMASTERI ...

DISNEY SVESKE

DISNEY DEČJI KIŠOBRANI, KABANICE

DISNEY PLIŠANE IGRAČKE, PUZLE I DRUŠTVENE IGRE ...

DISNEY ČAŠE, PODMETAČI, TERMOSI, ŠOLJE TANJIRI ...

I MNOGO TOGA JOŠ OD DIZNIJA - DOĐITE I VIDITE!

NEW!

**NAJPOVOLJNIJE
CENE!**

NEW!

